

Zeszyt ćwiczeń

Zamieńmy słowo

Język
polski

Nowość
2023

7

Szkoła podstawowa

KLASA

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 2023

Wydanie I

ISBN 978-83-02-22414-0 (zeszyt ćwiczeń w wersji elektronicznej – flipbook)
ISBN 978-83-02-20997-0 (zeszyt ćwiczeń w wersji papierowej)

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Agnieszka Skudzińska-Szruba** (redaktor koordynator)
Współpraca redakcyjna: **Agnieszka Fedorowicz, Renata Pizior-Krymska**
Recenzje i konsultacje merytoryczne: **dr Anna Podemska-Kałuża**
Korekta językowa: **Małgorzata Majewska, Hanna Kus**
Redakcja techniczna: **Iwona Białkowska**
Projekt okładki: **ARIP NEXT**
Projekt graficzny: **Fabryka Wyobraźni**
Opracowanie graficzne: **Ewa Pawińska, Beata Ciuruś**
Opracowanie kartograficzne: **Adrian Bergiel**
Fotoedycja: **Natalia Marszałek**
Skład i łamanie: **Maria Dylewska**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna
00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96
KRS: 0000595068
Infolinia: 801 220 555
www.wsip.pl

Druk i oprawa: Toruńskie Zakłady Graficzne Zapolex Sp. z o.o.

Publikacja, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

Szanujmy cudzą własność i prawo.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

Spis treści

Rozdział I. Ambicja

Krótko, zwięźle i na temat, czyli jak napisać dobre streszczenie	4
Anatomia wyrazu	8
Mała częśćka – wielkie znaczenie	12
Nie ma jak rodzina!	16
Złożony charakter wyrazów	19
Zmierz się z rozprawką	24
Sprawdź, co już umiesz	29

Rozdział II. Sprawiedliwość

Uwolnij swoją wyobraźnię!	
Piszemy opowiadanie twórcze	30
Widzimy, słyszymy – o głoskach i literach	35
Inaczej mówimy, inaczej piszemy	39
Do czego potrzebny nam akcent?	42
Sprawdź, co już umiesz	45

Rozdział III. Odpowiedzialność

Zabierz głos w sprawie. Jak napisać przemówienie	46
Na czym polega etyka wypowiedzi?	52
Do czego służą imiesłowcy?	57
Tajemnicze imiesłowcy przysłówkowe ...	62
Sprawdź, co już umiesz	65
Podsumowanie rozdziałów I–III	66

Rozdział IV. Altruizm

Jak zachować grzeczność językową w wypowiedziach?	72
Różne normy – różne języki	75
Uczymy się na błędach	78
Krótko, krócej, czyli skróty i skrótowce ...	82
Sprawdź, co już umiesz	85

Rozdział V. Bunt

Jak to jest z tym <i>nie</i>	86
Język polski – trudny, gdyż bogaty	89
Nowosłowo – o potrzebie nowych określeń	93
Jaką moc mają słowa?	98
Krytycznie, czyli jak?	102
Sprawdź, co już umiesz	105

Rozdział VI. Nadzieja

Język też się starzeje	106
Rozmawiać z kimś o nim samym – sztuka wywiadu	110
Kolokwialnie – czyli jak?	116
Język polski jak obcy?	121
Sprawdź, co już umiesz	127

Rozdział VII. Wrażliwość

Język polski lubi się rozwijać	128
Nazwy miejscowe też się odmieniają ...	132
Zależna czy niezależna? O co chodzi z tą mową?	136
Sprawdź, co już umiesz	141
Podsumowanie rozdziałów IV–VII	142

Krótko, zwięźle i na temat, czyli jak napisać dobre streszczenie

1. Przeanalizuj poniższą sytuację i wypowiedź Kasi. Jak sądzisz, co powoduje znużenie rozmówcy? Swoją odpowiedź zapisz poniżej.

I jeszcze byłam w kinie. Film to historia o niewinnie skazanym człowieku – Diego. Oskarżają go o udział w napadzie na bank. Jego żona zostaje sama z trójką dzieci i zrozpaczona zaczyna prowadzić własne śledztwo. Dowiaduje się, że jej mąż ma brata bliźniaka, o którym nie wiedzieli, bo mężczyźni zostali rozdzieleni w dzieciństwie. I ten drugi właśnie jest złoczyńcą. Okazuje się, że policja złapała niewłaściwego bliźniaka!... A, i jest tam jeszcze wątek skorumpowanego policjanta...

Odpowiedź: _____

2. Streść opowieść Kasi. Zapisz ją w dwóch zdaniach.

_____

_____

_____

3. Jakie cechy ma dobrze napisane streszczenie? Zaznacz **P**, jeśli odpowiedź jest prawdziwa, albo **F** – jeśli jest fałszywa.

Jest relacją z punktu widzenia głównego bohatera.	P	F
Zachowuje chronologię wydarzeń.	P	F
Zawiera dialogi i cytaty.	P	F
Szczegółowo omawia fabułę.	P	F
Jego język jest bogaty w porównania i przymiotniki.	P	F
Jest napisane w sposób obiektywny i rzeczowy.	P	F
Jest zwięźle, omawia tylko najistotniejsze wątki.	P	F

4. Skróć podane zdania i zapisz je w tabelce.

Na rabacie rosły żółte żonkile, czerwone tulipany, fioletowe hiacynty i białe pierwiosniki.	
Mama poukładała w szafie bluzki, podkoszulki, swetry oraz spodnie.	
Bardzo lubię słuchać rapu, hip-hopu, rocka, a nawet reggae.	
W epoce romantyzmu na emigracji tworzyli Juliusz Słowacki, Adam Mickiewicz i Cyprian Norwid.	

5. Adam chce napisać z wakacji do swoich bliskich. Zdecydował, że do dziadków wyśle pocztówkę, a do siostry SMS. Pomóż mu skrócić tekst.

a) Podkreśl w każdym zdaniu najistotniejsze informacje.

Wkrótce po zakończeniu roku szkolnego, jeszcze pod koniec czerwca, wyruszyłem na obóz sportowy. Są tu ze mną moi koledzy z klasy: Antek, Tomek i Wojtek, a nawet dwie koleżanki – Asia i Tola. Codziennie po śniadaniu mamy trening na boisku, a potem odpoczywamy do obiadu. Po południu mamy zajęcia integracyjne – gramy w kalambury i planszówki, czasem organizujemy podchody. Jest również odkryty basen i często się w nim kąpiemy. Co kilka dni mamy wycieczkę autokarową. Zwiedziliśmy już między innymi Białystok i oglądaliśmy żubry w Białowieży. Bardzo dobrze się tu bawię! Tęsknię za Wami i nie mogę się doczekać, kiedy się znów spotkamy.

b) Wykorzystując podkreślone informacje, napisz w imieniu Adama pocztówkę do dziadków.

- c) Skróć treść pocztówki i napisz w imieniu Adama SMS do siostry.

6. Przeczytaj bajkę *Koniec świata*, a następnie wykonaj polecenia do tekstu.

*Michel Piquemal*¹

Koniec świata

Bajka filozoficzna

Pewnego pięknego ranka zajaczek wyszedł wcześniej ze swojej kotlinki i ujrzał na horyzoncie czerwone słońce podobne do ogromnej kuli ognia. Ponieważ był jeszcze trochę zaspany, tak ogromny blask go przeraził. „A może to ziemia płonie? A może to koniec świata?” Dokładnie w tej samej chwili z drzewa spadło jabłko i rozległ się hałas, który zabrzmiał dlań jak uderzenie pioruna. Tego już było za wiele. Natychmiast zaczął umykać co sił w nogach, wołając:

– Na pomoc! Na pomoc! Nadszedł koniec świata!

Po chwili wszystkie zające rzuciły się do ucieczki [...].

– Dokąd biegniecie? Dokąd biegniecie? – pytały jelenie, dziki i bawoły.

– Szybko, szybko, trzeba uciekać! Ziemia się pali! To koniec świata!

Stado przerażonych zwierząt powiększało się bez ustanku [...]. W tym nieokreślonym pędzie wpadły na lwa, króla zwierząt. I lew swoim grzmiącym głosem zdołał wreszcie je zatrzymać:

– Dokąd tak wszyscy pędzicie?

– Panie, pozwól nam – wyszeptało jedno ze zwierząt. – Trzeba uciekać.

Nadszedł koniec świata.

– Kto tak powiedział?

– Widzieliśmy, Panie!

¹ czytaj: miszel pikmal

– Kto widział?
 Wtedy zajączek ośmielił się wystąpić:
 – Ja, Wasza Wysokość. Wychodząc z kotlinki, zobaczyłem wielki blask i usłyszałem wielki huk.
 Lew uspokoił zwierzęta i powiódł je wszystkie aż do jamki zająca.
 Kolejne jabłko spadło z drzewa i zajączek podskoczył ze strachu.
 – A więc to jest ten twój koniec świata?
 I wszystkie zwierzęta zaśmiały się [...]. Jednakże lew je pouczył:
 – Następnym razem niech każde z was wierzy jedynie temu, co zobaczy na własne oczy.

M. Piquemal, *Koniec świata* (fragmenty), [w:] *Bajki filozoficzne. Jak żyć razem?*, tłum. Maria Braunstein, Michał Krasicki, Warszawa 2012.

a) Wymień najważniejszych bohaterów bajki.

---

b) Jednym zdaniem określ temat bajki.

---

c) Sporządź plan wydarzeń w trzech punktach.

---

d) Własnymi słowami sformułuj morał bajki.

---

7. Napisz streszczenie bajki *Koniec świata*.

Anatomia wyrazu

1. Przyjrzyj się zdjęciom i uzupełnij zwroty odpowiednimi rzeczownikami. Następnie dopisz do każdego wyraz podstawowy.

wygłasza _____

_____ (wyraz podstawowy)

podpisują _____

_____ (wyraz podstawowy)

prowadzą _____

_____ (wyraz podstawowy)

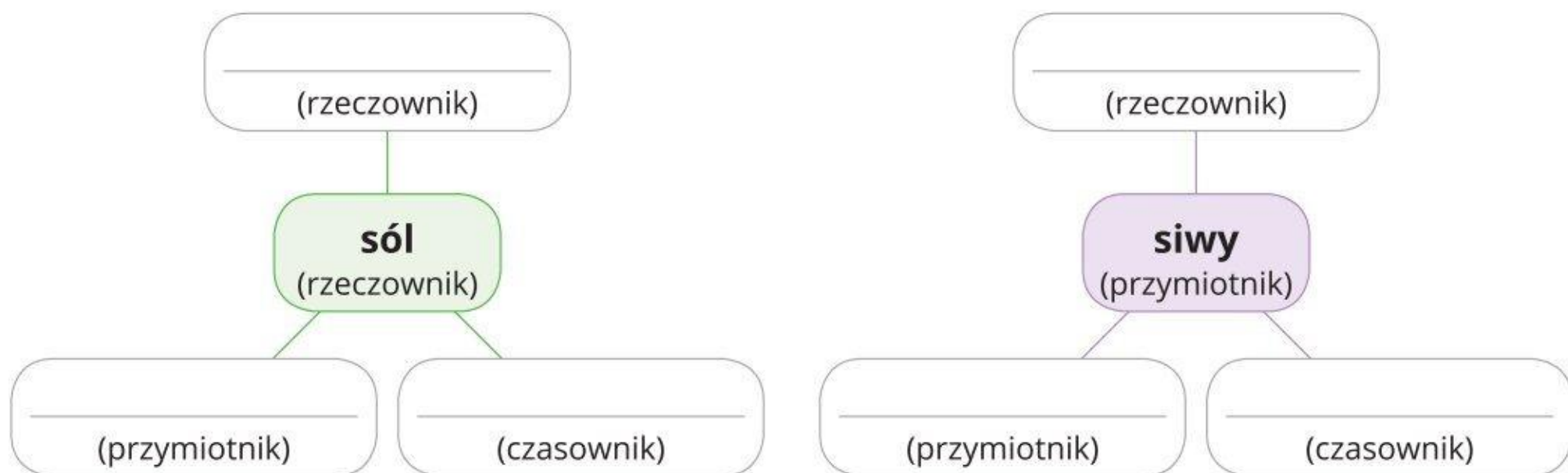
2. Od podanego wyrazu podstawowego utwórz cztery rzeczowniki i cztery czasowniki. W wyrazach pochodnych zaznacz formanty. Czasowniki powinny mieć formę bezokolicznika.

rysować (wyraz podstawowy)	
rzeczownik	czasownik
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

3. Uzupełnij każdy schemat, wpisując wyrazy pochodne: rzeczownik, przymiotnik i czasownik.

4. Przeczytaj zdania i podaj wyrazy podstawowe do nazw dyscyplin oraz kolorów. Odpowiedz na pytanie: jaki typ formantu został zastosowany do utworzenia tych wyrazów?

Lubię oglądać igrzyska lekkoatletyczne. Moje ulubione dyscypliny to bieg przez płotki, skok w dal oraz chód.

bieg – _____ skok – _____ chód – _____

W tym sezonie najmodniejsze kolory to biel, zieleń i błękit.

biel – _____ zieleń – _____ błękit – _____

Odpowiedź: _____

5. Podaj definicje słowotwórcze poniższych wyrazów. W każdej definicji podkreśl wyraz podstawowy. Zaznacz formanty i określ ich rodzaj.

kleik	_____ Rodzaj formantu: _____
przykleić	_____ Rodzaj formantu: _____
naklejka	_____ Rodzaj formantu: _____
wyklejanka	_____ Rodzaj formantu: _____

6. Podane wyrazy wpisz w odpowiednie miejsca w tabeli. Pamiętaj, że wyraz pochodny może być jednocześnie wyrazem podstawowym dla innego wyrazu / innych wyrazów.

bezelowy   marzyć   celowy   cukier   cukiernia   marzyciel   celny   wymarzony
cel   cukierek   marzycielstwo   celować   wymarzyć   niecelny   cukierkowy   wycelować

Wyraz podstawowy	Wyraz pochodny (podstawowy)	Wyraz pochodny

7. Wykorzystując podane formanty, utwórz jak najwięcej wyrazów pochodnych.

malować   mądry   suszyć   piec   pisać   stół   ostry

-ARZ

_____

ZA-

_____

-OŚĆ

_____

8. Dopisz wyrazy podstawowe do wyrazów pochodnych. Wypisz oboczności.

Wyraz podstawowy	Wyraz pochodny	Oboczności
okruch	okruszek	ch : sz
	kociak	
	leśny	
	powiernik	
	kostka	
	potężny	
	pajęczyna	

9. Od podanych wyrazów utwórz wyrazy pochodne. Zaznacz formanty kolorem.

Wyraz podstawowy	Wyrazy pochodne
 oko	
 ręka	

10. Połącz wyrazy z pól żółtych i zielonych tak, by powstało przynajmniej sześć wyrażen przyimkowych. Utwórz od nich rzeczowniki będące wyrazami pochodnymi.

na pod o po w przed nad

szkoła kolano ramię dach brzeg

sień dom garstka budowa południe

Wyrażenie przyimkowe	Rzeczownik (wyraz pochodny)

MMała częśćka – wielkie znaczenie

1. Znajdź niepoprawnie utworzone wyrazy i przeanalizuj je. Zastąp je właściwymi słowami. Co dzieje się, gdy zastosujemy niewłaściwy formant?

Ale z ciebie mądrota!

a)

Może chodźmy na kawę i ciastka! Zapraszam cię do kawiaterńi.

b)

a)

b)

Wniosek: _____

2. Pogrupuj podane wyrazy i zapisz je we właściwych kolumnach tabeli. Podaj przyrostki, za pomocą których tworzymy określone nazwy.

młodziak

grzejnik

rżysko

spinacz

ponurak

sprężarka

starzec

wiertarka

kwiaciarnia

wesołek

cementownia

schronisko

zuchwalec

piekarnia

opryskiwacz

czajnik

nerwus

jadalnia

Nazwy miejsc	Nazwy narzędzi	Nazwy nosicieli cech

Nazwy miejsc tworzymy za pomocą przyrostków: _____

Nazwy narzędzi tworzymy za pomocą przyrostków: _____

Nazwy nosicieli cech tworzymy za pomocą przyrostków: _____

3. Przeczytaj ogłoszenia o pracę, a następnie odgadnij, jakich stanowisk dotyczą. Odpowiedzi zapisz pod ogłoszeniami. Czy do każdego zawodu da się utworzyć żeński odpowiednik?

Fundacja Horyzonty zatrudni:
- osobę do prowadzenia ksiąg rachunkowych (wymagania: kurs księgowości);
- osobę do koordynowania projektów edukacyjnych.

Firma budowlana zatrudni pracowników do:
- prac zbrojeniowych;
- tynkowania ścian i stropów;
- prac hydraulicznych.

• _____

• _____

• _____

• _____

• _____

4. Przeczytaj tekst, a następnie wykonaj polecenia.

Stanowisko Rady Języka Polskiego w sprawie żeńskich form nazw zawodów i tytułów

W ostatnich tygodniach [...] ożywiona została [...] kwestia żeńskich form nazw zawodów i tytułów. W większości wypowiedzi na ten temat kobiety zabierające głos opowiadały się za tym, żeby konsekwentnie używać obok męskiej – formy żeńskiej zawodu czy stanowiska, a więc *psycholog* i *psycholożka*, *architekt* i *architektka*, *minister* i *ministra*, *premier* i *premiera* itd. W niektórych wypadkach w propozycjach tych wykorzystuje się możliwości słowotwórcze polszczyzny, co prowadzi do utworzenia nazw zgodnych z systemem językowym, obecnych zresztą w języku potocznym. Przypomnijmy, że rzeczownikowe nazwy żeńskie tworzy się zasadniczo od nazw męskich za pomocą przyrostka *-ka* (por. *nauczyciel* – *nauczycielka*, *socjolog* – *socjolożka*) lub *-ini* / *-yni* (*władca* – *władczyni*). Końcówka *-a* jest wykorzystywana wtedy, gdy mamy do czynienia z nazwą o charakterze przymiotnikowym, np. *przewodniczący* – *przewodnicząca*, *służący* – *służąca*, *habilitowany* – *habilitowana*. Zastosowanie jej do tworzenia rzeczownikowych nazw zawodów nie ma tradycji w polszczyźnie [...]. Należy jednak zaznaczyć, że także nazwy żeńskie utworzone elementem *-a* mają swoje wady. Po pierwsze, w niektórych wypadkach są one tożsame brzmieniowo z nazwami już istniejącymi (*premiera* to ‘pierwsze przedstawienie teatralne lub wyświetlenie filmu’), po drugie – mogą być odczuwane jako nazwy zgrubiałe (por. *ta profesora*) [...].

Jednakże [...] formy żeńskie nazw zawodów i tytułów są systemowo dopuszczalne.

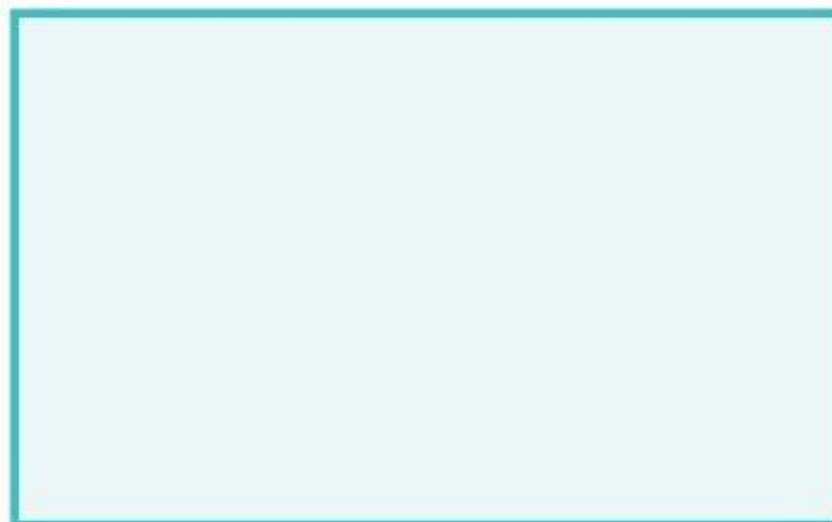
<https://rjp.pan.pl>

- a) Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo **F** – jeśli jest fałszywe.

Rzeczownikowe nazwy żeńskie tworzy się zasadniczo od nazw męskich za pomocą przyrostka <i>-ka</i> lub <i>-ini / -yni</i> .	P	F
Rada Języka Polskiego uznała, że nazwy stanowisk zajmowanych przez kobiety – <i>ministra</i> , <i>marszałkini</i> – są niepoprawne.	P	F

- b) Dla dwóch pań – Wandy Janickiej i Aliny Kreseczki – zaprojektuj wizytówki. Jedna z nich pracuje jako psycholog, a druga jako architekt. W obu przypadkach użyj żeńskich nazw zawodów.

- c) Z jakiego powodu użycie nazwy żeńskiej *premiera* budzi wątpliwości?

---

5. Opisz fotografię. Za pierwszym razem użyj zdrobnień, za drugim – zgrubień. Odpowiedz na pytanie: jak zmienia się ocena kota na podstawie dwóch różnych opisów?

zdrobnienia

---

zgrubienia

Odpowiedź: _____

_____

_____

6. Uczniowie klasy 7a w ramach zajęć wychowawczych rozmawiali o spędzaniu czasu wolnego. Odpowiedzieli na pytanie, na co go poświęcają. Wyniki ankiety przedstawili w tabeli. Sporządź listę ich aktywności według popularności i zaproponuj wniosek. W rozwiązaniu zadania zastosuj rzeczowniki odczasownikowe.

Czas ze znajomymi	Gry komputerowe	Czas z bliskimi	Książki	Sport	Muzyka	Telewizja
5 %	39 %	15 %	2 %	12 %	21 %	6 %

1. _____	Wniosek: _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
2. _____	
3. _____	
4. _____	
5. _____	
6. _____	
7. _____	

7. Ania prowadzi blog, na którym postanowiła podjąć temat powrotu do szkoły po wakacyjnej przerwie. Uzupełnij jej wpis o brakujące rzeczowniki odczasownikowe.

28 sierpnia - Zanim zadzwoni dzwonek

Koniec wakacji! Nie wiem jak Wy, ale ja czuję niepokój przed wrześniowym powrotem do szkoły. Pomyślałam, że najważniejsze jest odpowiednie _____ (przygotować).

Mam dla Was kilka rad. Pierwszy krok to _____ (zrobić) porządków. Drugi krok to _____ (kupić) zeszytów, przyborów i plecaka. Trzeci krok to _____ (wybrać) zajęć dodatkowych i wcześniejsze _____ (zapisać się) na nie. Czwarty krok to (skontaktować się) _____ ze znajomymi z klasy. Razem zawsze różnie rozpocząć nowy rok szkolny.

Powodzenia!
Ania

Nie ma jak rodzina!

1. Wypisz z chmury wyrazowej rodziny wyrazów.

---

2. Przeczytaj definicje i obok każdej wpisz odgadnięty wyraz. Wszystkie należą do jednej rodziny wyrazów. Każdy przykład połącz z właściwą kategorią słowotwórczą.

Definicja	Wyraz
Tekst do nauki czytania umieszczony w podręczniku.	
Osoba czytająca książki.	
Miejsce w bibliotece przeznaczone do czytania książek, czasopism itp.	
Dokończyć czytanie czegoś, przeczytać do końca.	
Niedający się przeczytać, odczytać.	
Taki, który jest popularny, często czytany.	

Kategoria słowotwórcza
nazwa miejsca
nazwa czynności
nazwa obiektu czynności
nazwa cechy
nazwa wykonawcy czynności
nazwa cechy

3. Umieść podane wyrazy pokrewne na schemacie. Uwzględnij kolejność ich powstawania.

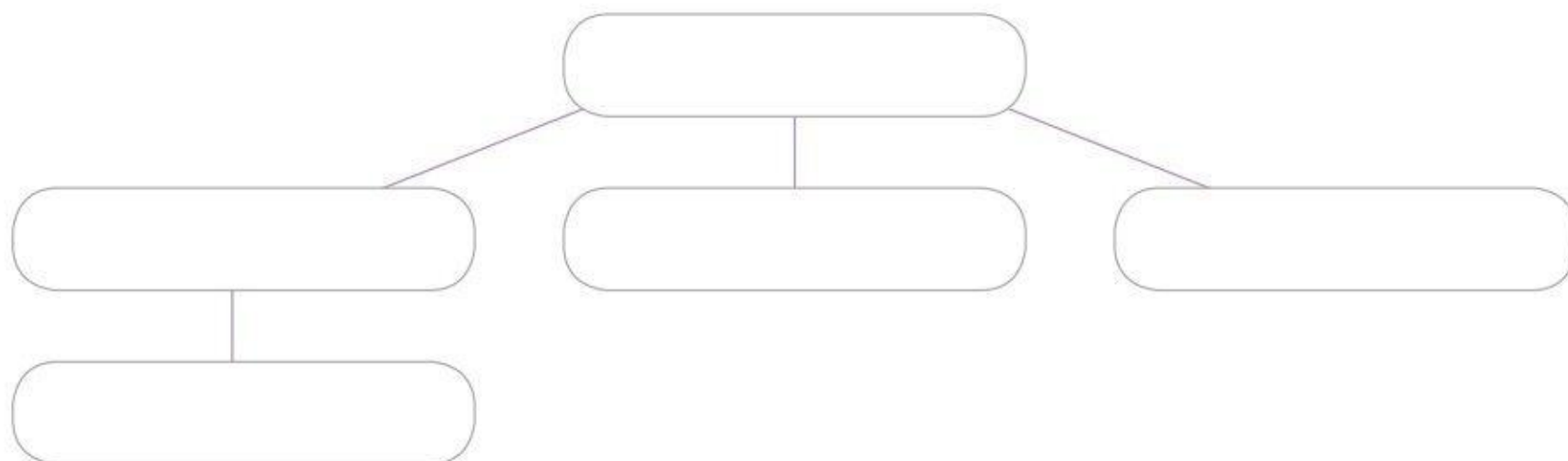
siłaczka

siłownia

siłowy

siłacz

siła

zaliczenie

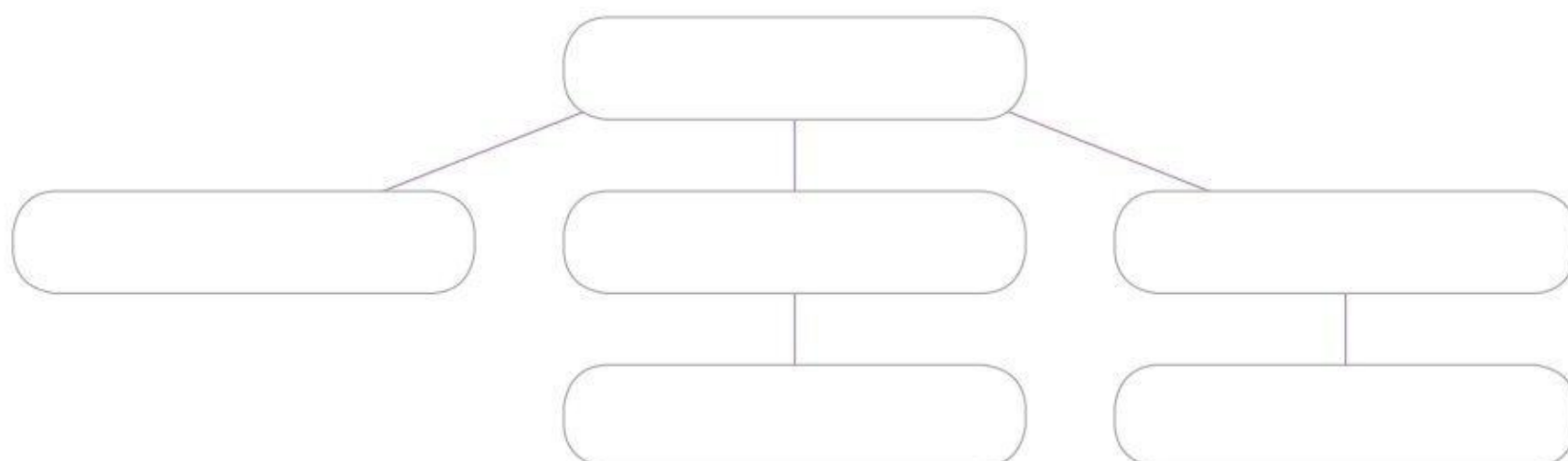
obliczenie

liczydło

obliczyć

zaliczyć

liczyć

uczennica

uczniowski

nauczyć

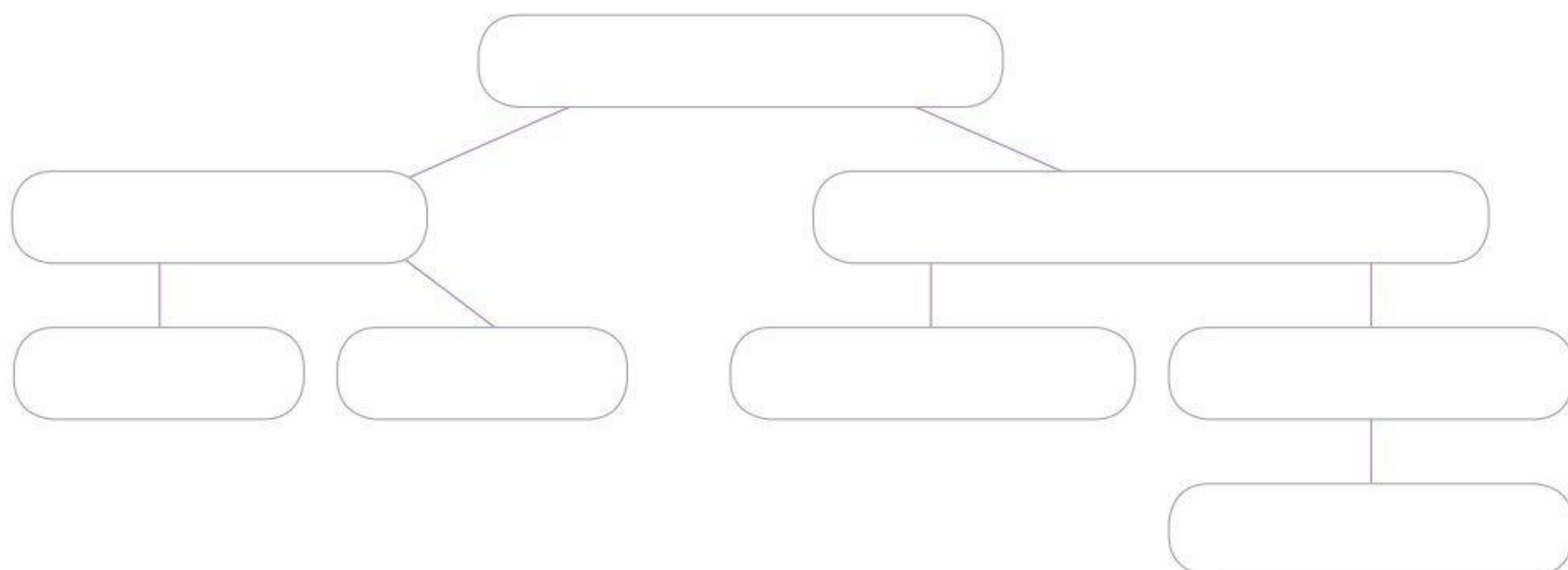
uczeń

nauczanie

nauczyciel

nauczycielka

uczyć

4. Uzupełnij rodziny wyrazów. Zakreśl części wyrazów stanowiące rdzeń. Uzupełnij brakujące informacje.

DROGA

- wąska droga
- mający związek z drogą
- znajdujący się przy drodze

W rodzinie wyrazu *droga*:

rdzenie oboczne: _____ : _____ : _____

oboczności: _____ : _____ , _____ : _____

LEW

- samica lwa
- charakterystyczny dla lwa
- młode lwa

W rodzinie wyrazu *lew*:

rdzenie oboczne: _____ : _____

oboczności: _____ : _____ , _____ : _____

MRÓZ

- niewielki mróz
- charakteryzujący się mrozem
- wystawić na działanie mrozu

W rodzinie wyrazu *mróz*:

rdzenie oboczne: _____ : _____ : _____

oboczności: _____ : _____ , _____ : _____

Złożony charakter wyrazów

1. Uzupełnij w dialogach brakujące słowa. Dlaczego tworzymy wyrazy złożone?

- Jesteśmy zainteresowani takim urządzeniem, które najpierw pierze, a potem suszy.
- Rozumiem, że chcą państwo zobaczyć

_____?

- Marzy mi się auto rodzinne, w którym zmieści się osiem osób.
- To znaczy, że chcesz aż

_____ samochód?

Wyrazy złożone tworzymy _____

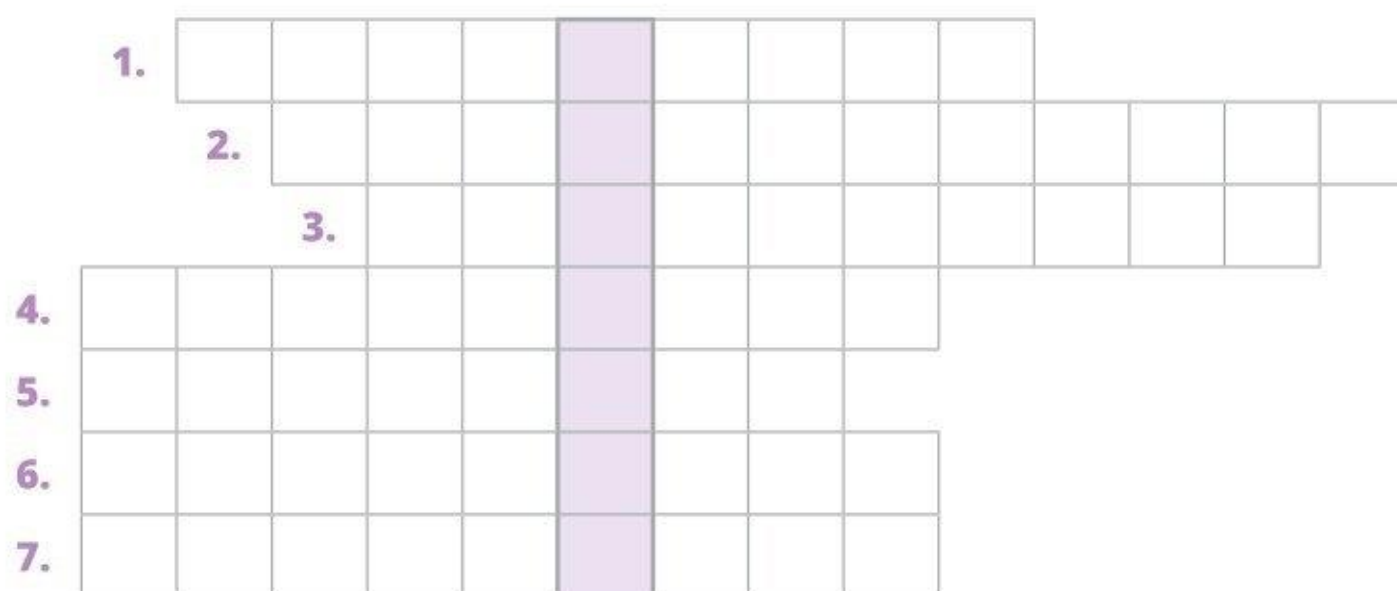
2. Utwórz jak najwięcej wyrazów złożonych zawierających nazwy kolorów. Wykorzystaj wyrazy z ramki.

śnieżny • ptak • głowa • ziemia • ser • oko •
jagoda • kartka • kruk • ciało • broda

3. Do diagramu wpisz odgadnięte wyrazy złożone, a następnie omów budowę słowotwórczą słowa stanowiącego hasło.

1. Masywny ssak występujący w Afryce i Azji, ma charakterystyczną narośl na czaszce.
2. Zbieranie grzybów.
3. Wąska deska z czterema rolkami, na której można wykonywać akrobacje.
4. Zwierzę, które żywi się mrówkami.
5. Przyrząd używany do „długiego” pisania dzięki umieszczonemu w nim wkładowi.
6. Urządzenie służące do pomiaru zużycia wody.
7. Znak interpunkcyjny stosowany przy cytowaniu.

Hasło: _____ + _____ = _____

Wyjaśnienie: _____

4. Utwórz co najmniej dwa zrosty, w których jednym z członów będzie podany wyraz.

 noc	rzeczowniki _____ _____ _____
 godny	przymiotniki _____ _____ _____
 mistrz	rzeczowniki _____ _____ _____

5. Podkreśl w tekście wyrazy złożone i w sekcji *komentarze* dokonaj ich analizy słowotwórczej.

wtorek, 16 kwietnia 2024

WIOSENNE DRAMATY

* * *

Nigdy jeszcze nie byłam tak wniebowzięta. Udało mi się przejść do drugiego etapu konkursu literackiego. I tym razem wyniki pojawiły się w okamgnieniu.

Prace trzeba było dostarczyć na poniedziałek, a tydzień później jury opublikowało listę dramatopisarzy, którzy powalczą o palmę pierwszeństwa.

Mój dobrostan potęguje łagodna, wczesnowiosenna pogoda za oknem.

Biorę zatem wieczne pióro i piszę dalej...

Tym razem komediodramat.

* * *

Komentarze

---

6. Przyjrzyj się ilustracji i znajdź na niej obiekty, których nazwy są złożeniami, zrostami lub zestawieniami. Zapisz je w tabeli.

Złożenia	Zrosty	Zestawienia

7. Odmień przez przypadki zrost *Rzeczpospolita*, a następnie ułóż z nim dwa zdania tak, by wystąpił w bierniku i miejscowniku.

M. _____

N. _____

D. _____

Ms. _____

C. _____

W. _____

B. _____

1. _____

2. _____

8. Wstaw wyrazy złożone w odpowiedniej formie.

- Obejrzałam w internecie wywiad ze znanym (obieżyświat) _____ ,
który ciekawie opowiadał o rejsie po (Ocean Atlantycki) _____ .
- Zupełnie niesłusznie nazywano go przez lata (maminsynek) _____ .
- Atrakcją festynu był pokaz w wykonaniu miejscowego (wyrwidąb) _____ .
- Z programu przyrodniczego dowiedziałem się wielu ciekawych rzeczy o (mysikrólik)
_____ .

9. Rozwiąż krótki quiz geograficzny dotyczący Polski. Wszystkie odgadywane wyrazy są zestawieniami lub zrostami. Przyporządkuj do obiektów na mapie właściwe numery. W razie trudności skorzystaj z internetu.

1. Miasto w województwie lubelskim przy ujściu rzeki Żółkiewki. _____
2. Jego wybrzeże stanowi północną granicę Polski. _____
3. Główna rzeka Suwalszczyzny, lewy dopływ Niemna. _____
4. Stolica województwa podlaskiego. _____
5. Największe miasto województwa lubuskiego. _____
6. Wpisany na światową listę UNESCO park narodowy w województwie mazowieckim. Ma charakterystyczne logo przedstawiające łosia. _____
7. Największe jezioro w Tatrach. _____

Zmierz się z rozprawką

1. Co oznacza słowo *rozprawa*? Przyjrzyj się ilustracjom i zapisz różne definicje tego wyrazu.

---

2. Jak myślisz, co łączy rozprawkę uczniowską z rozprawą naukową? Podkreśl cechy wspólne.

wyrażanie emocji • język nieoficjalny • omówienie ważnego problemu •
przedstawienie dowodów • swobodna kompozycja • rzeczowość •
udowodnienie jakiegoś twierdzenia • argumentacja • język oficjalny

3. Do podanych fragmentów przyporządkuj następujące określenia: teza, hipoteza, argument, wniosek końcowy, wniosek cząstkowy.

Prawdopodobnie przyjaźń jest potrzebna każdemu człowiekowi.	
Dzięki przyjaźni ludzie łatwiej pokonują trudności, ponieważ są wspierani przez bliskich.	
Jak widać z przytoczonego przykładu, przyjaźń wzmacnia wiarę we własne możliwości.	
Przyjaźń jest potrzebna każdemu człowiekowi.	
Przyjaźń jest jedną z najważniejszych wartości w życiu człowieka. Daje poczucie bezpieczeństwa oraz wyjątkowości. Warto jednak pamiętać, że – aby mieć przyjaciela – trzeba umieć być przyjacielem.	

4. Zaproponuj tezę (T) i hipotezę (H) do tematu rozprawki.

Napisz rozprawkę, w której rozważysz, czy uczniowie powinni być oceniani.

T: _____

_____

H: _____

_____

5. Dlaczego warto dbać o środowisko? Uzupełnij schemat.

teza

Moim zdaniem warto dbać o środowisko naturalne.

argumenty

I.

Po pierwsze,

dbając o środowisko,
powstrzymujemy zmiany
klimatyczne.

II.

Po drugie,
chroniąc środowisko,

III.

Nie należy również
zapominać o fakcie, że

przykłady

1) Dzięki ochronie lasów
wpływamy na redukcję
ilości dwutlenku węgla
powodującego efekt
cieplarniany.

2) _____

_____
_____
_____
_____
_____

1) _____

_____
_____
_____
_____
_____

2) _____

_____
_____
_____
_____
_____

1) _____

_____
_____
_____
_____
_____

2) _____

_____
_____
_____
_____
_____

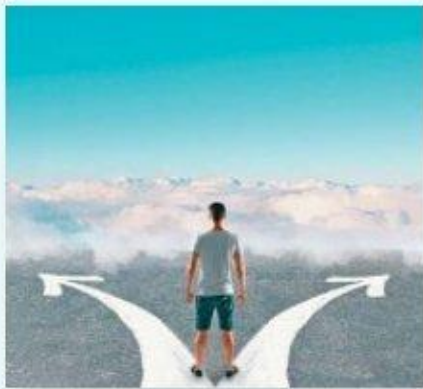
6. Ułóż we właściwej kolejności zdania składające się na jeden argument z rozprawki. Ponumeruj je od 1. do 4. Podkreśl sformułowania, dzięki którym staje się on spójny.

☐ Służą do tego liczne komunikatory, jak choćby Skype, Messenger czy WhatsApp. Wszystkie umożliwiają szybkie przesyłanie wiadomości tekstowych, dźwiękowych oraz obrazów. Poczta elektroniczna wypiera tradycyjne formy komunikacji. Ludzie piszą nie tylko prywatne e-maile, np. do znajomych, lecz także oficjalne, np. załatwiają przez internet sprawy urzędowe. Współcześnie można swobodnie rozmawiać z osobami mieszkającymi na różnych kontynentach, i to o każdej porze.	☐ Internet umożliwia więc globalną komunikację.
	☐ Po pierwsze, internet jest szybkim narzędziem komunikacji.
	☐ Za jego pośrednictwem ludzie sprawnie się kontaktują oraz łatwo zawierają nowe znajomości.

7. Przyjrzyj się argumentowi z ćwiczenia 6 i przyporządkuj do poniższych pytań właściwe numery od 1. do 4.

Jak brzmi argument?	
Jak brzmi zdanie uszczegóławiające argument?	
Jakie przykłady ilustrują argument?	
Jaki wniosek cząstkowy wynika z tej argumentacji?	

8. Przeczytaj tematy rozprawek i zaproponuj tytuły utworów, w których pojawia się dany motyw.

	Marzenia uskrzydla, ale czasem są niebezpieczne. Napisz rozprawkę, w której rozważysz, jak marzenia wpłynęły na postępowanie wybranych bohaterów literackich i filmowych.
	Czym kierujemy się przy podejmowaniu decyzji? Rozważ problem, odwołując się do postaw wybranych postaci literackich.

Napisz rozprawkę, w której odpowiesz na pytanie, czego możemy się nauczyć z literatury.

Napisz rozprawkę, w której odpowiesz na pytanie, jakie cechy pomagają człowiekowi pokonywać przeciwności losu. W swojej argumentacji odwołaj się do przykładów z literatury.

---

9. Rozważ, jakie są wady i zalety popularności. Odgadnij znaczenie przedstawionych ikonek. Które z nich wskazują pozytywne strony popularności, a które negatywne? Swoje spostrzeżenia zapisz w tabeli.

Strony pozytywne	Strony negatywne

- 10.** Zaproponuj wstęp do rozprawki, w której odniesiesz się do słów aktorki Ingrid Bergman: *Popularność jest karą, która wygląda jak nagroda*. Wykorzystaj informacje z ćwiczenia 9.

- 11.** Przeczytaj poniższe opinie. Przekształć je w argumenty, których można użyć w rozprawce. Zastosuj słownictwo właściwe dla tej formy wypowiedzi informujące o kolejności argumentacji.

Słuchaj, to oczywiste, że warto oglądać seriale, bo są doskonałą odskocznią od rzeczywistości. Dzięki nim zapominamy o własnych kłopotach i ciekawie spędzamy czas. Poza tym, kiedy oglądamy serial w języku obcym, doskonalimy jego znajomość. Poszerzamy słownictwo i poznajemy praktyczne zwroty, których często nie znajdziemy w żadnym podręczniku. I mamy o czym porozmawiać z przyjaciółmi.

Oglądanie seriali to strata czasu. Szkoda słów. Zamiast się uczyć, młodzież spędza godzinę czy dwie na oglądaniu mało ambitnego filmu. Niektórzy, jak słyszałam, rezygnują nawet ze spotkania z kolegą czy koleżanką, bo w tym czasie jest ich ulubiony serial. Sztuczne sytuacje i słaba gra aktorska to główne cechy tych produkcji. Szczerze? Nie wiem, co ludzie w tym widzą.

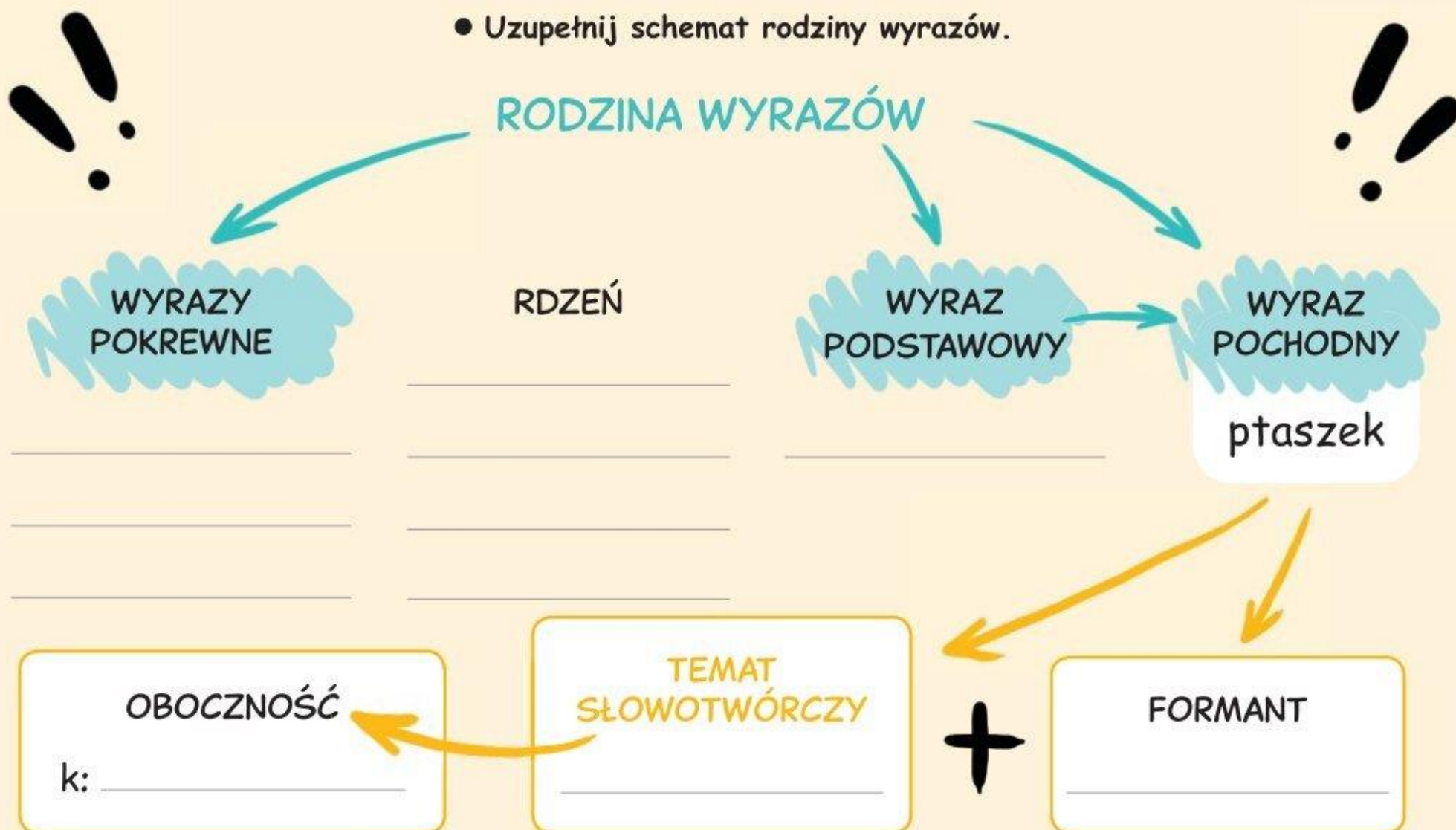

WYKAŻ SIĘ WIEDZĄ O SŁOWOTWÓRSTWIE

- Uzupełnij schemat rodziny wyrazów.

- UTWÓRZ WYRAZY ZŁOŻONE ZE SŁOWEM BIAŁY.

ZŁOŻENIE

ZROST

ZESTAWIENIE

ANALIZA SŁOWOTWÓRCZA

- Dokończ analizę wyrazu.

malutki - bardzo mały

_____ - temat słowotwórczy

_____ - formant

_____ - oboczność

RODZAJE FORMANTÓW

- Podaj przykłady i podkreśl w nich formanty.

- PRZEDROSTEK

- WROSTEK

krótkowidz

- PRZYROSTEK

- FORMANT ZEROWY

- Podaj definicję słowotwórczą.

Sprawdź, co już umiesz

Uwolnij swoją wyobraźnię! Piszemy opowiadanie twórcze

1. W jakich sytuacjach ludzie opowiadają innym swoje historie? Zaproponuj tytuł do każdej ilustracji. Zapisz je w formie równoważników zdań.

2. Co można powiedzieć o bohaterach tych fragmentów opowieści? Jakie typy narracji zostały tu zastosowane? Zapisz swoje odpowiedzi.

To wydarzyło się w zeszły piątek. Coś przeczuwałam, bo to był akurat trzynasty listopada. Było mi bardzo zimno. Nie znośę jesieni, a już najbardziej szarych, deszczowych dni. Kiedy szłam przez pusty park, dostrzegłam, że drogę przebiegł mi czarny kot. I wtedy nagle...

Tego dnia Tomek umówił się po lekcjach z kolegami. Mieli pójść do kina na nowy film o Jamesie Bondzie. Jak zawsze wyszedł z domu w ostatniej chwili i niespiesznym krokiem podążył na przystanek. Gdy dotarł na miejsce, po autobusie i pasażerach nie było już śladu. Wtedy spostrzegł...

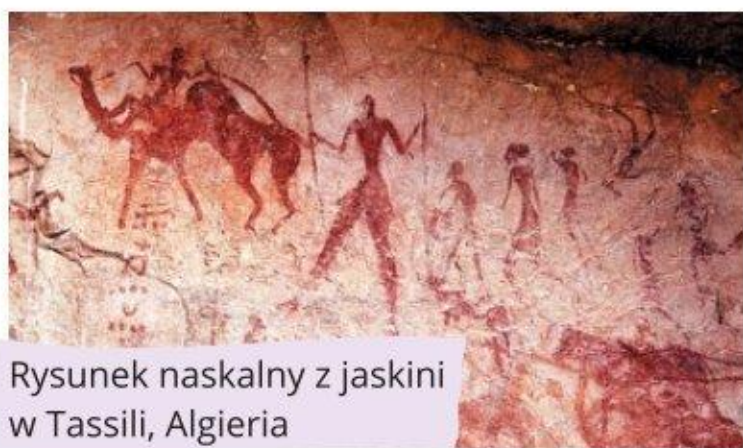

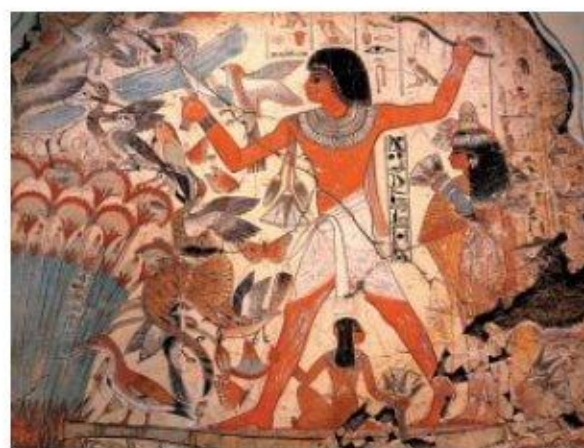

---

3. Jakie historie chcieli opowiedzieć autorzy tych obrazów? Wybierz jedną ilustrację i napisz, co Twoim zdaniem mogło się wydarzyć. Uwzględnij czas akcji, miejsce i bohaterów.

Rysunek naskalny z jaskini w Tassili, Algieria

Fragment malowidła z grobowca Nebamona, ok. 1350 p.n.e., Egipt

Pewnego razu _____

4. Napisz plan opowiadania, w którym nawiążesz do poniższych ilustracji. Kolejność motywów może być dowolna, ale pamiętaj o zachowaniu związków przyczynowo-skutkowych. Nadaj swojej pracy tytuł.

5. Rozwiń przedstawioną historię – dopisz dialog, w którym wykorzystasz słownictwo z grup pierwszej i drugiej.

1.

powiedzieć, rzec, spytać, stwierdzić,
zaprzeczyć, odpowiedzieć, zawahać się

2.

z wahaniem, niepewnie, po chwili,
odważnie, głośno, stanowczo, zdecydowanie

Na korytarzu rozległ się czyjś głos. Z każdą chwilą stawał się donośniejszy. Wtem skrzypiące drzwi się otworzyły, a przed nami stanął przygarbiony i srogi strażnik naszego internatu.

---

6. Przyporządkuj rodzaje opisów do cytatów.

opis miejsca • opis postaci • opis przeżyć wewnętrznych • opis przyrody

Był początek maja.
W ogrodach, pod drzewami
owocowymi kwitły gęste
kępy żonkili. Brzozy
pokryły się delikatnymi
zielonymi welonami
listków.

Jostein Gaarder, *Świat Zofii*

Stasiowi jednak ścisnęło się serce nie tylko
żalem i obawą, lecz i wstydem. [...] przypo-
mniał sobie swoją dawną chełpliwość, którą
tak często ganił w nim ojciec. Poprzednio
był przekonany, że nie ma takiego położenia,
w którym by nie dał sobie rady; poczytywał
się za jakiegoś niezwyciężonego junaka
i gotów był wyzywać cały świat. Obecnie
zaś zrozumiał, że jest małym chłopcem,
z którym każdy może zrobić, co zechce [...].

Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*

Drobna była i chuda, nóżki miała jak zapalki, buzię brzydką – wyrazistą i komiczną, z oczkami jak czarne wiśnie i plackowatymi rumieńcami w kolorze malin. Rozciągając usta w szerokim uśmiechu, szła teraz za Maćkiem krok w krok i wymachiwała rękami.

Małgorzata Musierowicz, *Opium w rosole*

Dom zajmowany chwilowo przez inżyniera Tarkowskiego i teraz opróżniony ze sprzętów, które jechały do nowej siedziby za właścicielem, z zewnątrz sprawiał wrażenie zwykłego czworoboku żółtawej barwy i jedynie dwie kolumny przy wejściu odróżniały go od setek innych podobnych budynków. Z drugiej jednak strony otwierał się na wolną przestrzeń ocienioną konarami drzewa mangowego, pod którym stał wielki stół zbity z potężnych desek [...].

Leszek K. Talko, *Staś i Nel. Zaginiony klejnot Indii*

7. Opisz krajobraz przedstawiony na zdjęciu.

8. Napisz monolog, który mogłaby wygłosić dziewczyna z fotografii.

---

9. Zaproponuj bohaterów literackich, którzy według Ciebie pasują do poniższych tematów.

Wyobraź sobie, że trudne
dzieciństwo wybranej postaci
potoczyło się inaczej.
Napisz opowiadanie,
w którym zmienisz historię
jej życia.

---

bohater

---

tytuł

---

autor

Napisz opowiadanie
o spotkaniu z bohaterem
literackim, który pomógł
Ci zrozumieć, na czym
polega odwaga.

---

bohater

---

tytuł

---

autor

Napisz opowiadanie,
którego narratorem
będzie jeden z bohaterów
wybranej przez Ciebie
lektury obowiązkowej.
W Twojej pracy przekonaj
innego bohatera,
jak ważny jest dom.

---

bohater I – lektura obowiązkowa

---

tytuł

---

autor

---

bohater II

---

tytuł

Widzimy, słyszymy – o głoskach i literach

1. W każdej kwestii odzyskaj wyrazy, w których liczba liter jest inna niż liczba głosek, a dowiesz się, kto wypowiada te słowa. Połącz każdą kwestię z właściwą postacią.

HAMLET
1 wyraz

ROMEO
2 wyrazy

JULIA
3 wyrazy

*Drwi z blizn,
kto nie doświadczył
rany.*

*To, co zwiemy różą,
pod inną nazwą równie
by pachniało.*

*Ktoś nie śpi,
aby spać
mógł ktoś.*

2. Podkreśl w każdym szeregu wyraz składający się ze wskazanej liczby głosek.

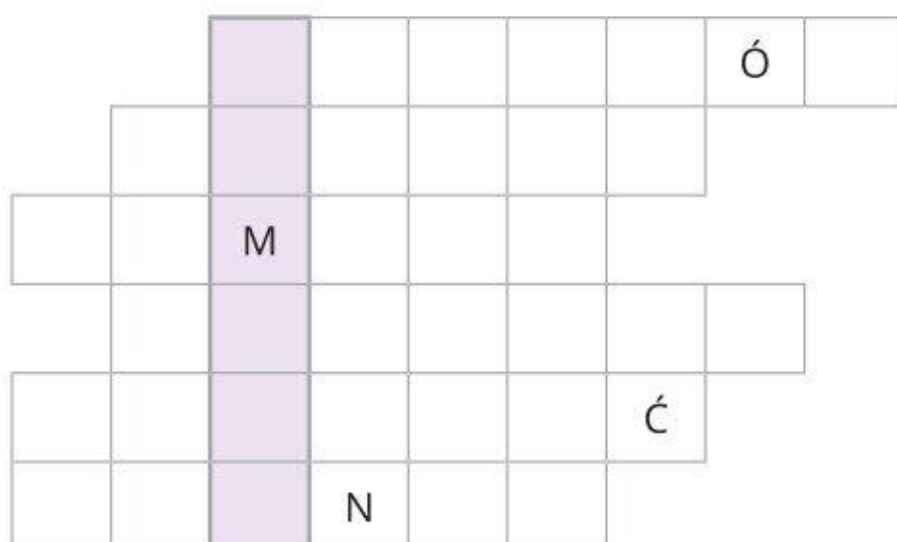
3 głoski – list, pies, zima

5 głosek – bilet, cisza, dzień

4 głoski – twist, miska, wiara

6 głosek – zieleń, miasto, pierogi

3. Do diagramu wpisz te słowa, w których samogłoska *i* jest tylko znakiem zmiękczenia.

wieczór • dzikus •
ozimina • wypiek •
pamięć • siwizna •
firanka • kobieta •
klinika • powieść

HASŁO

– sposób wymawiania dźwięków bądź wyrazów; inaczej dykcja.

4. Przeczytaj łamańce językowe, dbając o poprawną wymowę i właściwą intonację. W podkreślonych słowach określ cechy wszystkich głosek, które się na nie składają.

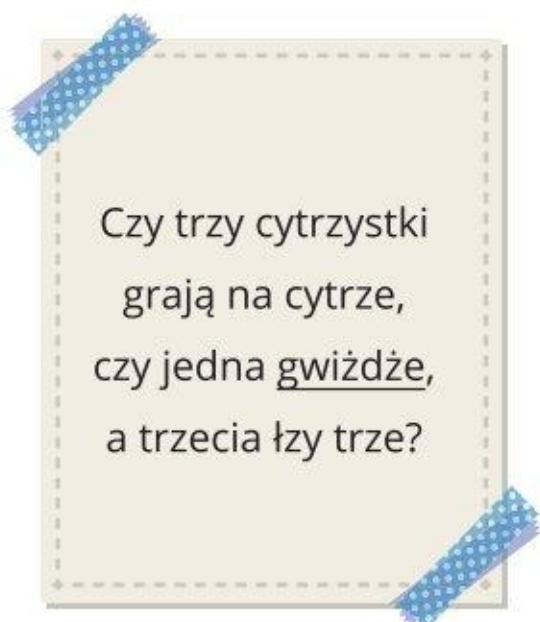

---

5. Czy wiesz, jakie słowa miały się pojawić w SMS-ach? Podkreśl głoski różniące powstałe pary wyrazów. Jaką cechą różnią się te głoski?

kot – _____
_____

len – _____
_____

wąs – _____
_____

6. Uzupełnij frazeologizmy, a następnie z dopisanych wyrazów wypisz głoski, które spełniają wskazane kryteria.

robić komuś _____ nie schodzić z _____ _____ maskę

spółgłoski dźwięczne

spółgłoski bezdźwięczne

spółgłoski miękkie

spółgłoski twarde

spółgłoski nosowe

spółgłoski ustne

7. Przeczytaj tekst i wykonaj polecenia.

Szkoła dlatego bardzo jest podobna do teatru, że tu i tam bez podpowiadania daleko się nie zajdzie. [...]

Można podpowiadać i podpowiadać; to nie jest tak łatwo. Dobrego suflera w teatrze szanują wszyscy bardzo i cenia go niezmiernie, tak też i w szkole są podpowiadacze wytrawni, artyści w swoim niebezpiecznym fachu, ale są i fuszery obrzydliwi, niedźwiedzie, źle się przysługujący [...]. Zdarza się to niezwykle rzadko, ale jednak się zdarza. Są ci też maniacy, amatorowie wyborni, uprawiający sztukę dla sztuki, wrażliwi na niebezpieczeństwo, w którym się znalazł kolega, obrotni, mający konieczną do tego procederu zimną krew [...].

Sport jest sportem; trzeba umieć podpowiadać i umieć słuchać; sztuka podpowiadania nigdy nie zaginie, bo jest wielka [...].

Kornel Makuszyński, *Sztuka podpowiadania* (fragmenty), [w:] *Bezgrzeszne lata*, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2010.

- a) Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo **F** – jeśli jest fałszywe.

W wyrazie <i>podpowiadacze</i> samogłoska <i>i</i> oznacza zarówno zmiękczenie, jak i samogłoskę.	P	F
W wyrazie <i>artyści</i> jest tyle samo głosek, co liter.	P	F

b) Co oznacza frazeologizm *niedźwiedzia przysługa*?

c) Uzupełnij tabelę. Wypisz z tekstu przykłady wyrazów, które spełniają wskazane kryteria.

Zaczyna się spółgłoską bezdźwięczną, a kończy dźwięczną.	Zaczyna się spółgłoską bezdźwięczną i kończy się spółgłoską bezdźwięczną.	Zaczyna się spółgłoską nosową, a kończy się samogłoską.

8. Ułóż cztery wypowiedzenia, a następnie podziel każdy wyraz na sylaby. Wykorzystaj słownictwo z ramki.

scena • muzyka • scenografia • akustyka • arcydzieło • gra • aktor

Inaczej mówimy, inaczej piszemy

1. W każdym tytule podkreśl wyraz lub wyrazy, których pisownia jest inna niż wymowa.

John Flanagan
*ZWIADOWCY.
BITWA O SKANDIĘ*

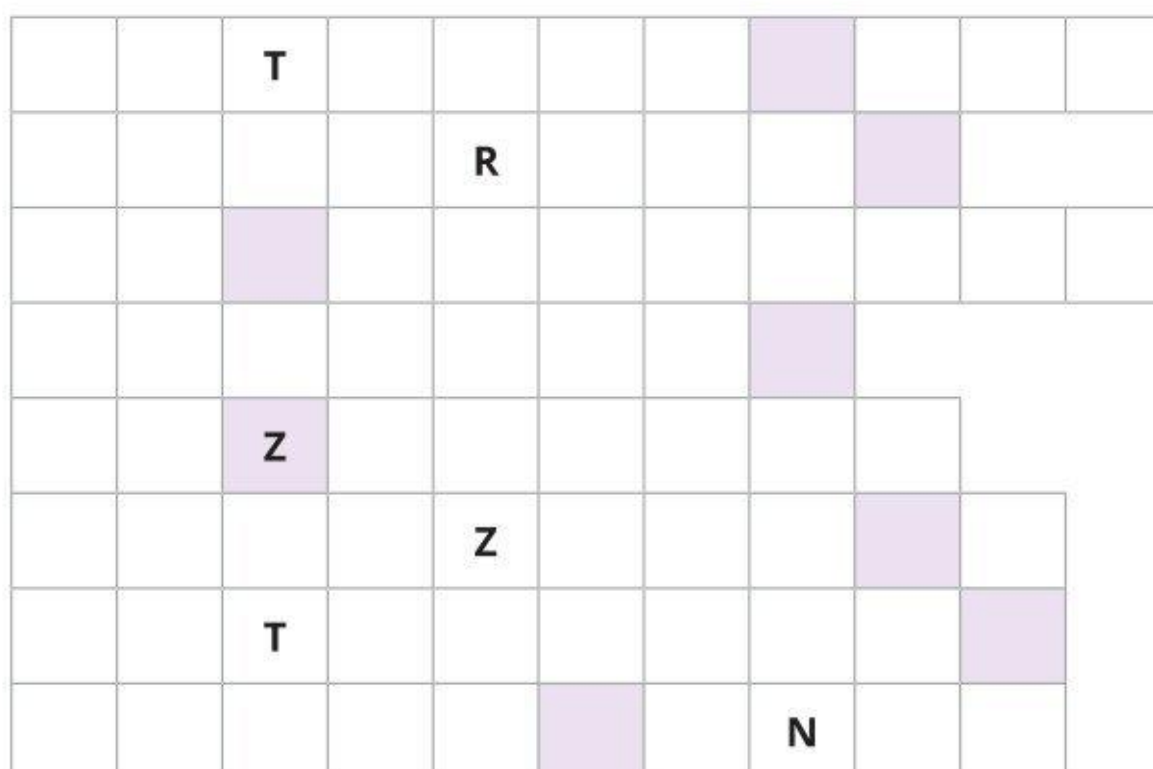
Janina Porazińska
Kto mi dał skrzydła

Barbara Kosmowska
Pozłacana rybka

Dorota Suwalska
*Wtajemniczeni. Czarna wołga.
Tajemnica z przeszłości*

2. Odszukaj słowa, w których występuje ubezdźwięcznienie postępowe. Wpisz je kolejno do diagramu. Hasła wpisuj poziomo. Litery z kolorowych pól czytane rzędami utworzą rozwiązanie.

podtytuł • antykwariat • wstęp • pisarstwo • okładka • przypowieść •
wklejka • przekład • wydawca • przedmowa • rozmówca • wykrzyknik •
bezcenny • mitotwórca • monolog • przesłanie

Hasło: _____

3. Otocz pętlą wyrazy, w których ostatnią spółgłoskę wymawiamy bezdźwięcznie.

Oryginalny wątek.	Dużo ciekawych dialogów.	Wyborny styl.
Warto przeczytać też epilog.	To interesujący epizod.	Ponadczasowy przekaz.

4. Dopisz w demotywach brakujące zakończenia wyrazów. Jaka trudność wiąże się z ich pisownią?

Ja i moje przyjaciółki

zanim pojawiło się słynne
ja _____ niezgody

Najważniejszy jest
pier _____ krok

potem – patrz tylko
przed siebie

Udany szop-ing

kiedy krako _____
targiem kupisz używaną grę

Odpowiedź: _____

_____

5. W każdej grupie wykreśl jeden wyraz, który nie pasuje do pozostałych. Nazwij kolejne zjawiska fonetyczne.

a) brzeg, chleb, stok, stóg

b) kwadrat, poprzednik,
pszenica, świadek

c) groźba, jednakże, liczba,
prośba

d) chrzan, gałązka, łyżka,
podstawka

6. Wyobraź sobie, że wybrałaś się / wybrałeś się na spacer do ogrodu, który namalował Claude Monet. Napisz, co widzisz i co czujesz. Podkreśl wyrazy, w których występują poznane przez Ciebie zjawiska fonetyczne.

Claude Monet, *Pani Monet i dziecko*, 1875

---

7. Przeczytaj wypowiedź Karoli na jednym z portali społecznościowych. Wyszukaj w tekście wyrazy, w których zachodzą wskazane zjawiska fonetyczne. Przykłady wpisz do tabeli.

▶▶ ◀◀

Karola
6 godz.

#projekt #podpowiedź

Kochani, mam do Was prośbę – napiszcie mi, jakie przeczytane ostatnio utwory zrobiły na Was największe wrażenie. Gatunek nie ma znaczenia. Może to być powieść przygodowa, komedia, reportaż... Potrzebuję tych informacji, ponieważ biorę udział w przedsięwzięciu zorganizowanym przez Fundację „Mole książkowe”. Jego celem jest zbadanie czytelnictwa wśród nastolatków. Twoja odpowiedź przysłuży się nauce.

Upodobnienie wewnątrzwyrazowe		Upodobnienie międzywyrazowe	Utrata dźwięczności na końcu wyrazu
Postępowe →	Wsteczne ←		

Do czego potrzebny nam akcent?

1. W ciągu liter ukryły się cztery zdania. Odszukaj je, a następnie zapisz z podziałem na sylaby. W każdym wyrazie zaznacz sylabę akcentowaną.

przyjeżdżam jutro czekajcie cierpliwie wczmętaksówkę całuję mocno

---

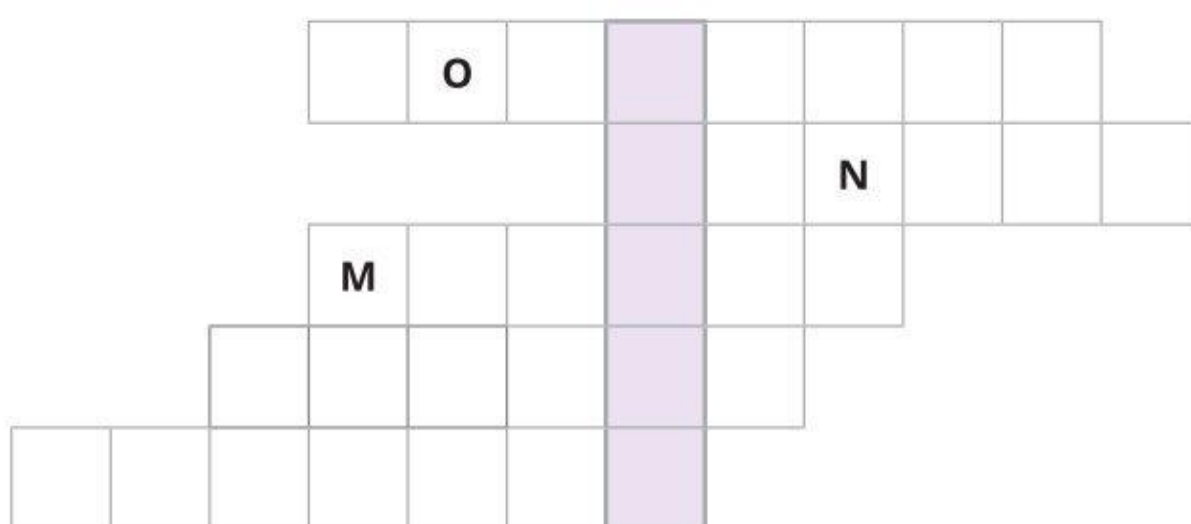

---

2. Do diagramu wpisz wyrazy, w których akcent pada na trzecią sylabę od końca. Wyjaśnij powstałe hasło.

fonetyka • panika •
Weronika • Monika •
mimika • apteka •
logika • Kostaryka •
rytmika • afera •
motyka

Hasło: _____

3. Z chmury wyrazowej wypisz te liczebniki, które akcentujemy na trzeciej sylabie od końca.

---

4. Uzupełnij zdania wyrazami odgadniętymi na podstawie rysunków. Zakreśl w każdym z tych wyrazów sylabę, na którą pada akcent. Odczytaj zdania, zwracając uwagę na poprawne akcentowanie wpisanych słów.

$(a+b) \cdot (a-b)$

Mój brat świetnie liczy, _____ to jego konik.

Mają trudno oderwać od komputera. Swoją przyszłość wiąże

z _____.

Adam maluje obrazy. Pani od _____ go wspiera i zorganizowała wernisaż jego prac.

5. Przeredaguj tekst przewodniczącego samorządu uczniowskiego tak, by zastosować czasowniki w 1. lub 2. osobie liczby mnogiej trybu przypuszczającego. Gdzie pada akcent w takich wyrazach?

▶ ◀ ▶▶ 🔍
📅 1 📋 💬

▶ Samorząd Uczniowski donosi

Zorganizowaliśmy w naszej szkole wieczór filmowy. Kilka godzin oglądaliśmy filmy o superbohaterach. Nie nudziliśmy się ani minuty. Przygotowaliśmy nawet popcorn, aby poczuć się jak w prawdziwym kinie. Zebraliśmy sporo pieniędzy ze sprzedaży biletów.

Odpowiedź: _____

6. Na którą sylabę od końca pada akcent w każdej z grup wyrazów? Odpowiedzi zapisz cyframi.

po-my-śle-li-śmy mo-gli-by-śmy od-da-li-by-śmy _____ sylaba	po-dzi-wiam słu-cham o-glą-dam _____ sylaba	za-pro-jek-to-wał-bym wy-ko-nał-bym prze-zna-czył-bym _____ sylaba	wy-my-śli-li-ście za-im-po-no-wa-li-ście wy-gra-li-ście _____ sylaba

7. W podanych zdaniach podkreśl wyrazy pozbawione samodzielnego akcentu. Określ, jaką częścią mowy są wyrażone.

Od tygodnia śledziłyśmy jego aktywność w sieci.

Odebrałyś z biblioteki książkę, którą zamówiłam wczoraj?

Za siedmioma morzami, za siedmioma górami żyła pewna dziewczynka.

Dlaczego się śmiesz?

8. Otocz pętlą te słowa, które należy zaakcentować, aby podkreślić wskazane informacje.

	Marka nie ma od dwóch tygodni w pracy.	wykonawca czynności
	Nie poinformował przełożonego o powodzie nieobecności.	czynność
	Wiadomość z wyjaśnieniem powinien wysłać kilka dni temu.	czas
	Prawdopodobnie jest chory i został w domu.	miejsce

9. Przyjrzyj się obrazkom, a następnie zapisz po dwa przykłady wyrazów z każdej grupy.

Wyrazy akcentowane na 2. sylabie od końca	Wyrazy akcentowane na 3. sylabie od końca	Wyrazy akcentowane na ostatniej sylabie

SPRAWDŹ SWOJĄ WIEDZĘ O FONETYCE I NARRACJI

- Przeanalizuj słowo *październik* i uzupełnij schemat.

GŁOSKI						LICZBA
						LITER
						GŁOSEK
						SAMOGŁOSEK
DŹWIĘCZNE	BEZDŹWIĘCZNE	TWARDE	MIĘKKIE	NOSOWE	USTNE	

- Wskaż funkcję samogłoski *ı* w wyrazie *pszeniczny*.

- ☐ Zmiękcza poprzedzającą spółgłoskę.
- ☐ Tworzy sylabę.
- ☐ Zmiękcza spółgłoskę i tworzy sylabę.

- Podziel wyraz *październik* na sylaby i zaznacz sylabę akcentowaną.

- Podaj po jednym przykładzie każdego upodobnienia.

MIĘDZYWYRAZOWE

WEWNĄTRZWYRAZOWE

UBEZDŹWIĘCZNIENIE

UDŹWIĘCZNIENIE

- Podpisz te rysunki, które symbolizują wyrazy z uproszczeniem grupy spółgłoskowej.

600

- Zaznacz znakiem X elementy urozmaicające narrację.

☐ wstęp	☐ akapit	☐ monolog	☐ zakończenie
☐ opis	☐ puenta	☐ charakterystyka	☐ rozwinięcie
☐ dialog	☐ retrospekcja	☐ punkt kulminacyjny	☐ zwrot akcji

Zabierz głos w sprawie. Jak napisać przemówienie

1. Dopasuj tytuły do zdjęć – połącz je liniami. Jak myślisz, w jakich okolicznościach zostały wygłoszone te przemówienia? Odpowiedzi zapisz pod zdjęciami.

Europa – jedność,
współpraca, rozwój

Życzenia na nową
drogę życia

Powstrzymajmy
zmiany klimatyczne!

2. Czym charakteryzuje się dobre przemówienie? Podaj pięć cech.

---

3. Jesteś zwolennikiem czy przeciwnikiem zadań domowych? Wciel się w jedną z ról i podaj dwa argumenty na poparcie swojego stanowiska. Następnie ułóż wstęp do mowy.

zwolennik / przeciwnik

▶

▶

Koleżanki i Koledzy!

Staję przed Wami jako

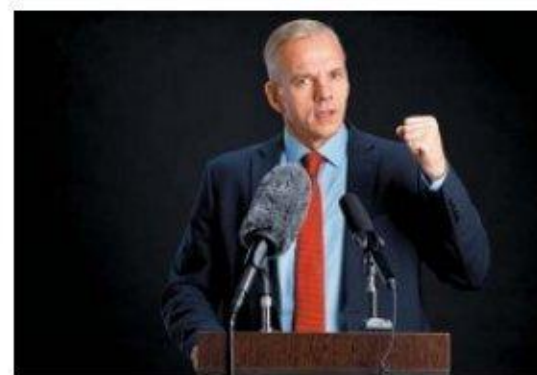

---

4. Zapisz pod zdjęciami, co wyrażają gesty mówców. Sformułuj wniosek dotyczący roli postawy, gestykulacji i mimiki podczas wygłaszania przemówień.

Wniosek: _____

---

5. Przeczytaj krótki dialog, a następnie udziel rad Antkowi.

- Jutro czeka Antka wielki dzień.
- Dlaczego?
- Został przewodniczącym samorządu szkolnego i będzie przemawiać na apelu. To jego pierwszy publiczny występ.
- Pewnie ma tremę.
- Tak, trochę się boi, ale ćwiczy przed lustrem według wskazówek znanego prezentera, którego kanał znalazł na YouTube.

Rady dla przemawiającego

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

6. Przeanalizuj fragmenty przemówień i odpowiedz na pytania.

Wy jesteście solą dla ziemi. Lecz jeśli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? Na nic się już nie przyda, chyba na wyrzucenie i podeptanie przez ludzi. Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też światła i nie stawia pod korcem¹, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu.

Nowy Testament,
Ewangelia według św. Mateusza (5,13–15),
Pallottinum, Poznań–Warszawa 1995.

Niech boją się tyrani. Bóg mi świadkiem, że zawsze dbałam o to, by głównym źródłem mej siły i bezpieczeństwa były dobre serca i dobra wola moich poddanych; i dlatego znalazłam się wśród Was, tym razem, jak widzicie, nie dla odpoczynku i rozrywki, lecz w wirze i najgorszym ogniu bitwy, by żyć lub umrzeć wśród Was, by polec nawet [...] za moje królestwo, za mój lud, mój honor i krew. Wiem, że mam ciało słabej i bezbronnej kobiety, ale serce i odwagę króla. [...] Sama chwycę za broń, sama będę Waszym generałem, sędzią i szafarzem² nagród dla każdego, kto się odznaczy na polu bitwy.

John Ernest Neale, *Elżbieta I* (fragmenty),
tłum. Henryk Krzeczkowski, PIW, Warszawa 2008.

Drodzy pierwszoklasiści, dziś wkraczacie w nowy etap swojego życia, stając się członkami naszej szkolnej społeczności. Przed wami wiele niezapomnianych chwil. Odkryjecie świat wiedzy i nauki, a lata, które spędzicie w naszej szkole, dostarczą wam wielu pięknych wspomnień. Jestem pewna, że tu zdobędziecie nie tylko potrzebną wiedzę, ale również wspaniałych kolegów i koleżanki.

przemówienie okolicznościowe

¹ stawiać (trzymać) coś pod korcem – ukrywać coś

² szafarz – osoba dysponująca dobrami, rozdająca je

Kto przemawia?

Do kogo się zwraca?

W jakim celu przemawia?

Kto przemawia?

Do kogo się zwraca?

W jakim celu przemawia?

Kto przemawia?

Do kogo się zwraca?

W jakim celu przemawia?

7. Napisz wstęp przemówienia, wykorzystując informacje z ramki. Dostosuj język wypowiedzi do audytorium (odbiorców).

odbiorcy: zaproszeni kombatanci, grono pedagogiczne, uczniowie

okoliczności: akademie patriotyczna

cel: wyrażenie uznania, podziękowanie za poświęcenie, opowiedzenie o polskiej historii

---

---

8. Przeczytaj poniższe argumenty i ustal, które z nich odnoszą się do emocji, a które – do logiki.

Dzięki temu, że przeniesiemy sprawdzian, będziemy mogli lepiej się przygotować. W przyszłym tygodniu nie mamy zapowiedzianych sprawdzianów ani kartkówek, więc skupimy się tylko na powtarzaniu historii.

Materiału do nauki jest zdecydowanie za dużo! Uczę się czwarty dzień i wciąż wszystko mi się myli. Złości mnie to, że mam znać aż tyle szczegółów.

Jeśli jutro napiszemy sprawdzian, to wszyscy dostaną jedynki. Litości! Dwa potężne sprawdziany w tym samym dniu? To się źle skończy!

Trzeba ten sprawdzian napisać jutro. Jego przeniesienie nic nie da. Czas nie będzie działać na naszą korzyść. Pani na pewno zacznie realizować nowy materiał. Nie będzie utrzymywać z nami poprzednich tematów.

9. Włącz się do akcji. Sformułuj jeden argument logiczny i jeden argument emocjonalny, by zachęcić do pomocy zwierzętom ze schroniska.

► _____

_____

_____

_____

► _____

_____

_____

_____

10. Poszukaj informacji, aby zbudować argument rzeczowy oparty na faktach (danych statystycznych, cytatach z książek naukowych, wypowiedziach autorytetów w danej dziedzinie).

Teza:

Dzieciom należy ograniczać czas spędzany przed komputerem.

Argument:

Korzystanie z komputera bez ograniczeń niesie wiele negatywnych skutków.

Fakt, który za tym przemawia:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Teza:

Powinniśmy się wysypiać.

Argument:

Sen pozwala na regenerację organizmu.

Fakt, który za tym przemawia:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

11. Przyporządkuj nazwy środków retorycznych do podanych przykładów.

apostrofa • wykrzyknienie • pytanie retoryczne • porównanie •
wyliczenie • celowe powtórzenie

Czy, postępując w ten sposób, będziemy
szczęśliwsi?

Wytrwałość, systematyczność i dokładność
przyniosą spodziewane rezultaty.

Szanowni Państwo!

Sukces łatwiej odnoszą ludzie, którzy są
pracowici jak mrówki.

Nie lekceważmy tego faktu!

W życiu najważniejsza jest rodzina,
ponieważ właśnie rodzina zapewnia
nam poczucie bezpieczeństwa.

12. Wyobraź sobie, że piszesz przemówienie, w którym chcesz zachęcić koleżanki i kolegów ze szkoły do udziału w akcji odkrywania oraz dokumentowania zabytków i zwyczajów Waszego regionu. Stwórz plan takiego przemówienia. Wykorzystaj poniższy schemat.

Wstęp:

Teza:

Argument I:

Argument II:

Zakończenie:

Na czym polega etyka wypowiedzi?

1. Etyczne czy nieetyczne? Zaznacz te sytuacje, które budzą Twój niepokój, i wyjaśnij, dlaczego tak myślisz.

☐☐☐☐

2. Jakie zasady etyki słowa zostały naruszone w tych wypowiedziach?

Mam na ten temat własne zdanie, a twoje mnie nie interesuje.	
Spójrz na siebie! Jak można się tak ubierać? Szkoda słów.	
Nie przerywaj mi, kiedy mówię. Nie czas na dyskusję. Stało się źle, że wszystko zrobiłaś po swoim. A ostrzegałam, prosiłam, przypominałam.	
Dziwne, że nie wiecie, co to imperatyw kategoryczny. To jest ważna zasada etyczna, która pomaga nam podejmować odpowiednie decyzje. Ja o tym czytałem już w czwartej klasie szkoły podstawowej.	

3. Przeczytaj dialogi i oceń, czy bohaterowie komunikują się zgodnie z etyką wypowiedzi. Uzasadnij swoje zdanie.

a)

- Nie znoszę szpinaku. Jest okropny.
- Ale mama tylko to nam zostawiła na obiad. Nie miała czasu nic innego ugotować.
- Jeśli chcesz, to możesz go sobie jeść, ale dla mnie jest obrzydliwy.
- Może nie wygląda najlepiej, ale jest zdrowy.
- Nie ma mowy. Brzydzę się go i tobie też radzę go nie jeść. Od samego patrzenia na niego można się pochorować.
- Mamie będzie przykro. Chciała dobrze.
- Oj, tam. Zamówmy pizzę.

---

b)

- Tomaszku, źle wyglądasz. Masz tu jeszcze jedno jajeczko.
- Nie mogę już, babciu. Dziękuję.
- To pierożki ci odgrzeję. Z masełkiem, cebulką. Bardzo je lubiłeś, gdy byłeś mały.
- Babciu, już się najadłem. Wystarczy mi, naprawdę.
- Tomaszku, musisz jeść, żeby mieć siłę do nauki. O, ten ostatni kawałek ciasta trzymałam specjalnie dla ciebie. No, jedz, jedz.

---

4. Jak grzecznie odrzucić poniższe propozycje? Zapisz odmowę do każdego przykładu.

spotkanie z koleżanką zaraz po lekcjach w przeddzień sprawdzianu	_____
	_____
	_____
pójście z kolegą po 22.00 na spacer do parku	_____
	_____
	_____
schowanie dla żartu koleżance stroju przed lekcją wychowania fizycznego	_____
	_____
	_____

5. Podpowiedz swojemu rówieśnikowi, co mógłby powiedzieć w takich sytuacjach. Zastosuj język wypowiedzi dostosowany do odbiorcy.

- gratuluję...
- przepraszam...
- życzę...

Jego kolega zajął
1. miejsce w biegu
na 100 metrów.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Jego dziadkowie
świętują 50. rocznicę
ślubu.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Przeszkadzał nauczycielowi
w prowadzeniu lekcji,
rozmawiając z kolegą.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

6. Popraw poniższe apele w taki sposób, by brzmiały stosownie i uprzejmie.

Uwaga!

To naprawdę przesada tłuc kotlety od 7.00 rano w niedzielę! Ten dzień jest po to, aby spać dłużej. Pora obiadowa zaczyna się o 12.00.

Przy okazji – remonty i wiercenie w ścianach też można sobie w weekend darować, prawda?

Niewyspany i wkurzony sąsiad

Apel do właścicieli psów

Informujemy, że teren wokół Szkoły Podstawowej nr 2 nie jest wybiegiem dla czworonogów! Aktualnie po boisku musimy poruszać się slalomem, bo jest tak zaminowane! To że-nu-ją-ce, że musimy upominać właścicieli w tak oczywistej kwestii.

Uczniowie SP nr 2

7. Włącz się do rozmowy na grupie klasowej. Pamiętaj o netykiecie.

Anka	Kochani, nie byłam dzisiaj w szkole i nie wiem, co jest zadane z polskiego. Pomożecie?
Szymon	A co, małe wagary sobie zrobiłaś? Nie chciało się do szkoły przyjść?

8. Twój kolega jest chory i prosił Cię o sprawdzenie wyników konkursu przedmiotowego z chemii. Napisz do niego e-mail, w którym poinformujesz go, że osiągnął wynik poniżej 50 % i nie zakwalifikował się do następnego etapu. Zrób to jak najbardziej taktownie.

[illegible]

- 9.** Wyobraź sobie, że jesteś uczestnikiem poniższych sytuacji. Zareaguj na nie, nie używając niegrzecznych słów.

Do czego służą imiesłowy?

1. Przyjrzyj się wypowiedziom pod fotografiami i podkreśl te, w których nie możemy wskazać wykonawcy czynności.

Zwycięczynią dzisiejszego biegu zostaje Anita! Zawodniczka pokonała trasę w rekordowym tempie. Pogratulujmy jej sukcesu.

W mistrzostwach rozegrano pięć serii spotkań. Do finału zakwalifikowano cztery najlepsze drużyny. Rozgrywki zakończyły się wygraną gospodarzy.

2. W każdej grupie wykreśl niepasujący wyraz, a następnie połącz strzałką kolumnę z odpowiednim terminem gramatycznym.

- trenować
- skakać
- biec
- podskoczyć
- startuje
- tańczyć

- rozpoczęło
- zorganizowano
- zakończono
- rozstrzygnięto
- ogłoszono
- wręczono

- wiośłuje
- sprawdzamy
- spędzamy
- przebywało
- znaleziono
- pokonuję

czasowniki
zakończone na -no, -to

osobowe formy
czasownika

bezokoliczniki

3. Od jakich bezokoliczników zostały utworzone nieosobowe formy czasownika występujące w SMS-ach?

4. Odszukaj w instrukcji wykonania rozgrzewki imiesłowy. Wypisz je i nazwij.

Instrukcja wykonania rozgrzewki

1. Maszerując intensywnie, oddychaj głęboko. Przejdź do biegu.
  2. Wykonaj ćwiczenia poprawiające ruchomość stawów – krążenie dłoni i stóp.
  3. Unoś naprzemiennie kolana do góry tak, by uda były położone równolegle do podłoża.
  4. Stojąc w rozkroku, wykonaj szerokie wymachy ramion.
- Dopiero po wykonaniu rozgrzewki możesz przejść do ćwiczeń rozciągających. Życzę udanego treningu!

5. Uzupełnij tekst imiesłowami przymiotnikowymi biernymi utworzonymi od bezokoliczników podanych w nawiasach. Zastosuj poprawną formę gramatyczną.

Oglądałem wczoraj z kolegami mistrzostwa w piłce nożnej (transmitować) _____

w telewizji. W pierwszej połowie drużyna przeciwni-

ków (dopingować) _____ przez swoich kibiców miała nad naszymi

wyraźną przewagę. Druga połowa (rozgrywać) _____

meczu rozpoczęła się bez zawodnika rywala (ukarać) _____ czerwoną

kartką. Po bramce (strzelić) _____ w osiemdziesiątej minucie wynik

był już (przesądzić) _____. Wygraliśmy!

6. Uzupełnij definicje imiesłowami przymiotnikowymi czynnymi utworzonymi od bezokoliczników podanych w nawiasach. Następnie odgadnij hasła (określenia sportowców) i wpisz je do diagramu. Od czasownika stanowiącego rozwiązanie utwórz dwa imiesłowy przymiotnikowe: czynny i bierny.

1. sportowiec (strzelać) strzelający z łuku
2. lekkoatleta (biegać) _____ na krótkich dystansach
3. zawodnik (budować) _____ masę mięśniową na siłowni
4. biegacz (pokonać) _____ dystans 42 195 metrów
5. sportsmenka (jeździć) _____ na łyżwach
6. zawodnik (grać) _____ w piłkę
7. kobieta (szusować) _____ po stokach
8. mężczyzna (ćwiczyć) _____ na poręczach

_____ sport
imiesłów przymiotnikowy czynny

_____ sport
imiesłów przymiotnikowy bierny

7. Przeredaguj zdania tak, by uniknąć powtórzeń. Zastosuj odpowiednie imiesłowy.

Dyscypliną sportu, **która** zdobywa coraz większe rzesze fanów, jest fitness. Tych, **którzy** chcą poprawić formę, stale przybywa. Podobnie instruktorów i trenerów personalnych, **którzy** potrafią motywować i doradzić, jak właściwie ćwiczyć.

---

8. Przeczytaj tekst, a następnie wykonaj polecenia.

Robert urodził się w Warszawie, ale wychował się w Lesznie, położonym 32 kilometry od stolicy Polski. [...]

Nikt tego oczywiście nie liczył, ale przez wiele lat uzbierałyby się nawet setki godzin, jakie rodzina Lewandowskich spędziła w samochodzie [...]. Dziś wszyscy widzimy wielkie sukcesy sportowe Roberta, a przecież zanim one się pojawiły, najpierw były wyrzeczenia, niewygody i poświęcenia. Pewnie wielu chłopaków, nawet takich z talentem do piłki, rezygnuje z treningów, bo dojazdy na nie są po prostu męczące. Robert i jego rodzice nigdy nie zrezygnowali i ta konsekwencja została później nagrodzona.

– Dziękuję rodzicom, że tak bardzo się dla mnie i mojej siostry poświęcali. Te dojazdy do Pruszkowa i na Varsowię naprawdę wymagały samozaparcia. Rodzicom nigdy nie zabrakło tego poświęcenia się dla nas. Wozili nas chętnie i to nie z taką nadzieją, że my zostaniemy wybitnymi sportowcami, ale dlatego, że spełnialiśmy swoje marzenia – mówi dzisiaj Robert.

Dariusz Tuzimek, *VARSOVIA. Szkoła futbolu i charakteru* (fragmenty),
[w:] *Lewandowski. Jak wygrać marzenia*,
Wydawnictwo Pustynne Jeże, Gdynia 2021.

- a) Uzupełnij wypowiedzi uczestników audycji imiesłowami przymiotnikowymi utworzonymi od bezokoliczników znajdujących się w ramce. Pamiętaj o dostosowaniu ich formy gramatycznej.

cenić • wyznaczyć • podejmować • podziwiać • imponować •
nagrodzić • męczyć

Robert Lewandowski jest

_____

i _____ piłkarzem.

Jego _____ osiągnięcia

wynikają nie tylko z talentu, ale również z ciężkiej
pracy i wysiłku _____

codziennie podczas treningów.

Musimy też pamiętać, że na sukces sportowca wpłynęła

niewyobrażalna wytrwałość w dążeniu do _____

celu. A chłopięca determinacja i _____ dojazdy

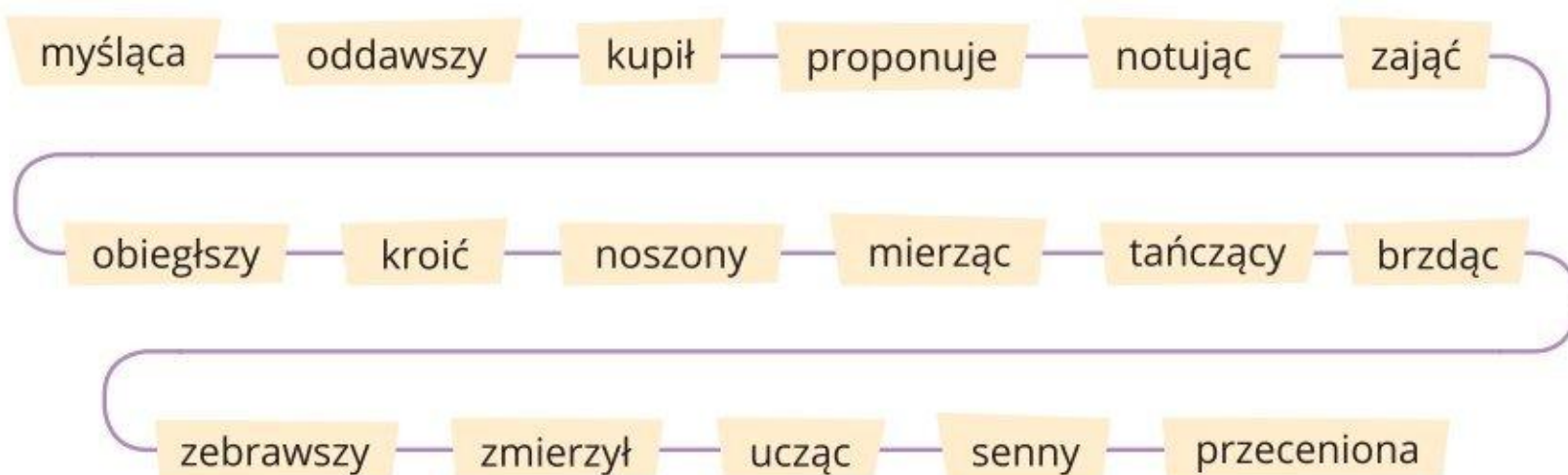
do Warszawy zostały _____.

b) Wypełnij tabelę według wzoru. Wykorzystaj określenia z audycji.

Wyraz określany	Imiesłów	Liczba	Rodzaj	Przypadek
marzenia	wygrane	mnoga	nmos.	mianownik
piłkarzem				
osiągnięcia				
wytrwałość				
celu				
dojazdy				

9. Podkreśl w ciągu wyrazów imiesłowy przysłówkowe. Ich drugie litery czytane kolejno stworzą bezokolicznik, od którego utwórz imiesłów przysłówkowy uprzedni.

bezokolicznik

imiesłów przysłówkowy uprzedni

10. Napisz komentarz, w którym przedstawisz swoje stanowisko i poprzysz je dwoma argumentami. Użyj imiesłówów. Podkreśl je.

Re: Czy warto uprawiać sport wyczynowo?

Tajemnicze imiesłowy przysłówkowe

1. Przyjrzyj się rozmowie dwóch kolegów na komunikatorze. Znakiem X zaznacz te wypowiedzi, w których pojawiły się imiesłowy przysłówkowe. Podkreśl je.

specFox 10 minut temu

☐

Mam coś dla Ciebie! Wynaleziono specjalny komputer dla surferów, który jest fabrycznie wmontowany w deskę. Surfując po morzu, będziesz mógł „surfować” po internecie. Ha, ha.

Posejdon 5 minut temu

☐

Świetny pomysł! A jak rozwiązano sprawę utrzymania równowagi na desce w czasie korzystania z internetu?

specFox 2 minuty temu

☐

Nie znam szczegółów. Czytając informacje na stronie producenta, na pewno dowiesz się wszystkiego.

Posejdon teraz

☐

Hmm... Zerknę, bo to jest bardzo ciekawe.

2. Uzupełnij tabelę według wzoru.

Bezokolicznik	Aspekt*	Imiesłów przysłówkowy współczesny	Imiesłów przysłówkowy uprzedni
grać	ndk	graj ąc	–
zagrać	dk	–	zagra wszy
dawać			
dać			
oglądać			
obejrzeć			
wyłączać			
wyłączyć			
pójść			

* dokonany – dk, niedokonany – ndk

3. Przekształć każde z wypowiedzeń tak, aby zawierało imiesłów przysłówkowy (współczesny lub uprzedni).

Oglądał telewizję i podjadał niezdrowe przekąski.

Nauczyciel zdenerwował się, kiedy spostrzegł, że uczniowie nie uważają na lekcji.

Gdy wysiadł z autobusu, zatrzymał się, by pomóc starszej pani.

Nastolatek szedł ulicą i słuchał głośnej muzyki.

---

4. Przeczytaj przykład i sformułuj przestrogi, jakich mogłyby udzielić osoby przedstawione na obrazkach. W każdej wypowiedzi użyj imiesłowu przysłówkowego. Unikaj powtórzeń.

Sięgając zbyt często po jedzenie typu fast food, narażasz się na problemy ze zdrowiem i nadwagą.

---

5. Przeczytaj e-mail i znajdź błędy polegające na niewłaściwym zastosowaniu imiesłowego równoważnika zdania. Przepisz e-mail w poprawnej wersji.

Do: ania14@zamienmyslowo.pl

Temat: pytanko

Hej!

Ale miałam dziś pecha. Biegając do szkoły, padał deszcz. Dobiegając na przystanek, kierowca autobusu zamknął mi drzwi przed nosem i odjechał. Dotarwszy do szkoły 15 minut po czasie, z pośpiechu zostawiłam plecak w szatni. Gdy weszłam do sali, nauczycielka poprosiła mnie do odpowiedzi. Zadając mi 3 pytania, postawiła mi dwójkę...

Aniu, jutro sprawdzian. Poczujemy się razem?

Asia

WYŚLIJ

SPRAWDŹ SWOJĄ WIEDZĘ O IMIESŁOWACH I ETYCE WYPOWIEDZI

- Uzupełnij zdania w tabeli imiesłowami utworzonymi od czasowników *śpiewać* i *zaśpiewać*.
Dokończ wskazówki na temat tworzenia imiesłów.

IMIESŁÓW
PRZYMOTNIKOWY
CZYNNY tworzymy
od czasowników

Czasownik przechodni
ma strony
czynną i bierną.

IMIESŁÓW
PRZYMOTNIKOWY
BIERNY tworzymy
od czasowników
DK lub **NDK**,
ale przechodnich.

IMIESŁÓW
PRZYSŁÓWKOWY
UPRZEDNI
tworzymy
od czasowników

IMIESŁÓW
PRZYSŁÓWKOWY
WSPÓŁCZESNY
tworzymy
od czasowników

piosenkę czuła się pewnie na scenie.	piosenka zrobiła na wszystkich wrażenie.
piosenkę, czuła się pewnie na scenie.	piosenkę, otrzymała gromkie brawa.

- Wstaw brakujące przecinki.

1. Oglądając występ podziwiała barwne stroje tancerzy.
2. Zobaczywszy ulubioną wokalistkę poczuła radość.

IMIESŁOWOWY RÓWNOWAŻNIK ZDANIA
wydzielaj przecinkiem.

- Dokończ imiesłowy przysłówkowe.

UŁOŻY_____

WZIA_____

ZABIEG_____

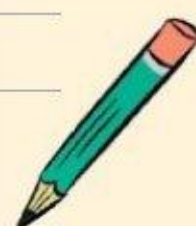
UPIEK_____

-WSZY zawsze po

-ŁSZY zawsze po

ETYCZNA
KOMUNIKACJA

- Uzupełnij schemat - wpisz cechy etycznej komunikacji.

Podsumowanie rozdziałów I–III

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–12.

*Kelahe Hope*¹

Jak zdobyć i pielęgnować przyjaźń w dorosłym życiu?

fragmenty

Nawiązywanie przyjaźni nie jest łatwe. W istocie, moim zdaniem, to jedno z najtrudniejszych wyzwań, zwłaszcza dziś. [...]

Poszukiwanie przyjaciół przypomina łowienie ryb. Nastawiamy wędki, używamy różnych kołowrotek i haczyków i czekamy, aż coś chwyci. Może to być męczące, a w dni, kiedy nic nie uda się złowić, również bardzo frustrujące!

W dzisiejszych czasach zarzucamy szerokie sieci, aby złowić ryby – przepraszam, znaleźć przyjaciół. Co dzień liczymy i zapisujemy zdjęcia na Snapchacie, znajomych na Facebooku czy polubienia na Instagramie – ale co dalej? Komu zdarza się podnieść wzrok znad ekranu i powiedzieć do siebie: „Chciałbym lepiej poznać tę osobę, napiszę do niej wiadomość prywatną”? [...] Jesteśmy społeczeństwem niepotrafiącym odkleić się od urządzeń mobilnych i wirtualnych znajomych, ponieważ łatwiej jest zawrzeć taką „znajomość” niż faktycznie kogoś poznać. Sama nie jestem tu bez winy. [...]

Trzeba przyznać, że żyjemy w zupełnie innej epoce przyjaźni niż nasi przodkowie. Fizyczne wspólnoty we współczesnym świecie są mniejsze i mniej trwałe. Mamy bardziej rozległe sieci społeczne w internecie, ale mniej osób, które mogą błyskawicznie stanąć u naszego boku. Częściej pracujemy na krótkoterminowe umowy i zmieniamy posadę lub miejsce pracy. Zdarza się, że pracujemy we wspólnej przestrzeni lub z domu. W gruncie rzeczy, w prawdziwym życiu mamy mniej okazji niż nasi rodzice, aby poznać potencjalnych przyjaciół [...].

K. Hope, *Wstęp*, [w:] *Jak zdobyć i pielęgnować przyjaźń w dorosłym życiu?* (fragmenty), tłum. Marta Komorowska, Warszawa 2020.

1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zdaniem autorki w dzisiejszych czasach nawiązywanie przyjaźni stanowi problem, ponieważ

- A.** jesteśmy coraz bardziej nieufni wobec innych.
- B.** wolimy skupiać się na sobie niż na innych ludziach.
- C.** jesteśmy zbyt zapracowani i nie mamy czasu na głębsze relacje.
- D.** to długi proces, a nas zadowolają powierzchowne znajomości w internecie.

¹ czytaj: hołp

2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W wyrazie *zarzucić* występuje taki sam rodzaj formantu jak w wyrazie

- A. *rzutnik*.   B. *praca*.   C. *napisać*.   D. *znajomość*.

3. Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedzi A albo B oraz C albo D.

Poszukiwanie, łowienie to A / B nazywające C / D.

- A. czasowniki   C. czynności.
B. rzeczowniki   D. cechy.

4. Utwórz rodzinę wyrazu *ryba*. Zaznacz rdzenie oraz oboczności.

---

5. Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedzi A albo B oraz C albo D.

Wyraz *krótkoterminowo* jest przykładem A / B, ponieważ składa się C / D.

- A. zrostu   C. z dwóch wyrazów połączonych ze sobą bezpośrednio
B. złożenia   D. z dwóch tematów słowotwórczych połączonych wrostkiem

6. Ze zdania: *Trzeba przyznać, że żyjemy w zupełnie innej epoce przyjaźni niż nasi przodkowie*, wypisz dwa przykłady wyrazów, w których występuje ubezdźwięcznienie.

---

7. Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyraz <i>odkleić</i> jest wyrazem pochodnym od słowa <i>klej</i> .	P	F
W zdaniu: <i>Może to być męczące, a w dni, kiedy nic nie uda się złowić, również bardzo frustrujące!</i> , występują dwa imiesłowy.	P	F

- 8.** Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź spośród podanych. Następnie przeredaguj zdanie tak, by zamiast imiesłowu wystąpiła w nim osobowa forma czasownika.

W wypowiedzeniu: *Jesteśmy społeczeństwem niepotrafiącym odkleić się od urządzeń mobilnych i wirtualnych znajomych [...]*, został użyty imiesłów

- A.** przymiotnikowy czynny.
B. przymiotnikowy bierny.
C. przysłówkowy współczesny.
D. przysłówkowy uprzedni.

- 9.** Wybierz właściwą odpowiedź.

Którego z podanych zdań nie da się przekształcić w zdanie z imiesłowowym równoważnikiem zdania?

- A.** Gdy dążysz do przyjaźni, nie myśl tylko o sobie.
- B.** Radek chciałby mieć przyjaciela, który by go wspierał.
- C.** Kiedy szukasz bratniej duszy, weź sprawy w swoje ręce.
- D.** Kilukrotnie bardzo się zawiodłem na innych, więc nie szukam już przyjaźni.

- 10.** Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedzi **A** albo **B** oraz **C** albo **D**.

W zdaniu: *Powiedziawszy życzenia, kolega dostał prezent*, imiesłowy równoważnik zdania został użyty **A / B**, ponieważ **C / D**.

- A.** poprawnie   **C.** w zdaniach składowych są różni wykonawcy czynności.
B. niepoprawnie   **D.** czynność wyrażona imiesłowem przysłówkowym uprzednim jest wcześniejsza niż czynność wyrażona osobową formą czasownika.

- 11.** Utwórz poprawne formy imiesłówów przysłówkowych uprzednich od podanych czasowników.

nastawić – _____

znaleźć - _____

dostrzec - _____

zrobić - _____

- 12.** Podkreśl w wyróżnionych wyrazach sylabę akcentowaną.

- Moją pasją jest **botanika**, a mój przyjaciel interesuje się **polityką**.
- **Poszukiwaliście** bratnich dusz i **trafiliście** na siebie.
- **Poznalibyśmy** się już wcześniej, ale **pracowaliście** zdalnie.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 13.–19.

Wojciech Cesarz

Sztuka programowania

Nie wiadomo kiedy zrobiła się jesień. Któregoś dnia po lekcjach, gdy kompletowali drużynę piłkarską, podszedł do nich Jacek.

– Mógłbym z wami zagrać? – spytał, patrząc na Radka.

– Spadaj! – mruknął Modry.

Radek, zakłopotany, starał się unikać wzroku Jacka.

– Twój czas minął, miałeś szansę, ale nas wystawiłeś! – obruszył się Steffi.

– Naprawdę nie mogłem wtedy zostać. – Jacek znów popatrzył na Radka, który uparcie gapił się w ziemię.

– Zjeżdżaj, kujonie! – krzyknął Modry.

– Pójde, jak będę chciał – powiedział Jacek spokojnie.

Wtedy Modry podskoczył do niego i tak go popchnął, że chłopak przewrócił się na trawę. Rozległy się śmiechy i gwizdy. Radek był zły na kolegów, ale nie zareagował, tylko odwrócił się i przyklęknął, żeby zawiązać sobie sznurowadło. Gdy się podniósł, Jacek już schodził z boiska.

Wieczorem na kursie Radek miał jak zwykle dużo pytań do Jacka, ale ten siedział apatycznie i w ogóle się nie odzywał.

– Co się stało? – zdenerwował się w końcu Radek. – Chodzi ci o to w szkole? Zawsze tak jest na początku.

– Nie wiesz, co się stało? – zapytał Jacek.

– A co mogłem zrobić?

– Cokolwiek – powiedział cicho Jacek. – Myślałem, że jesteś moim przyjacielem, zresztą nieważne... – Urwał i przesiadł się na inne miejsce, daleko od Radka.

W. Cesarz, *Sztuka programowania* (fragment),
[w:] *Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach*, Warszawa 2016.

13. Ze słów *dnia* i *szansa* wypisz głoski spełniające podane kryteria.

_____	_____	_____
bezdźwięczna ustna twarda	dźwięczna nosowa miękka	dźwięczna nosowa twarda

14. Przekształć wypowiedzi bohaterów z zaznaczonego kolorem fragmentu tekstu w taki sposób, by były zgodne z etyką wypowiedzi.

- 15.** Przekonaj kolegów do zmiany nastawienia do Jacka. W tym celu sformułuj dwa argumenty – jeden logiczny, a drugi emocjonalny.

- 16.** Zastanów się, jak wyglądały opisane w utworze wydarzenia z perspektywy Jacka. Wciel się w tę postać i krótko opowiedz o feralnym dniu. Zastosuj narrację pierwszoosobową i opis przeżyć wewnętrznych.

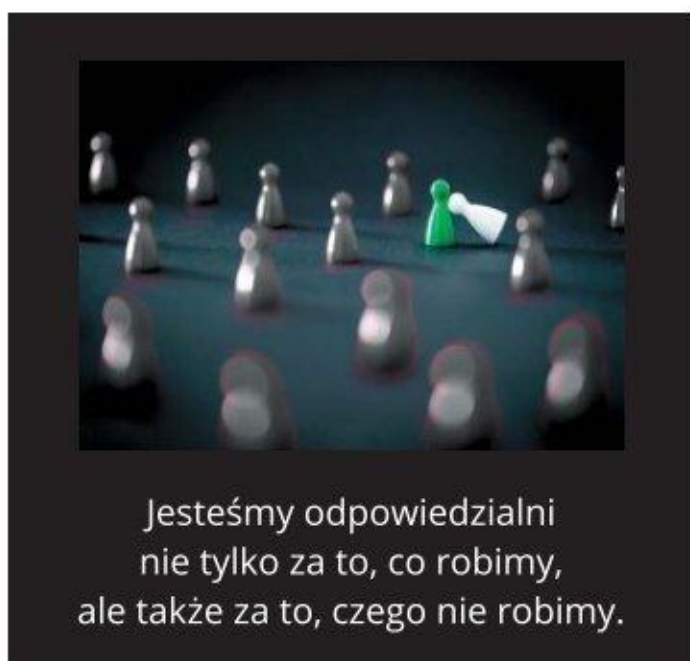

- 17.** Wyjaśnij, jaki związek ma zamieszczony poniżej mem z fragmentem utworu *Sztuka przemówienia*.

- 18.** Spośród lektur obowiązkowych wybierz tę, w której bohater mógł polegać na przyjacielu. Podaj tytuł tej lektury oraz jej autora. Uzasadnij swój wybór, przywołując co najmniej jedno wydarzenie z lektury.

Tytuł utworu: _____

Autor: _____

Uzasadnienie: _____

- 19.** Napisz plan przemówienia, w którym uzasadnisz, że warto szukać przyjaciół, chociaż może się to czasem wiązać z rozczarowaniem.

Jak zachować grzeczność językową w wypowiedziach?

1. Co wpływa na dobór formuł grzecznościowych? Przyjrzyj się obrazkom i sformułuj wniosek.

– Cześć! Muszę lecieć.

– Do widzenia,
panie doktorze!
– Do widzenia pani!

– Pa, moje
maleństwo!
– Pa, pa, mamusiu!

– Do zobaczenia
w przyszłym
tygodniu!

Wniosek: _____

2. Skreśl te wypowiedzi, które są niepoprawne lub niegrzeczne.

Krysiu,
podaj mi, proszę,
szklankę wody.

Pani Kowalska,
to już drugie
spóźnienie
w tym miesiącu.

Tomasz,
kup dziecią
zeszyty
i długopisy.

Pani doktor,
bardzo
mnie boli
ramię.

Na taką okazję
ubrałabym
długą, elegancką
suknię.

Wysoki Sądzie,
ten świadek to kłamca,
a jego zeznania
to bujdy na resorach!

Aniu, bardzo mi przykro,
ale nie mogę pożyczyć ci
tej książki. Jutro muszę
ją zwrócić do biblioteki.

3. Połącz ze sobą części przysłów o grzeczności. Swoimi słowami wyjaśnij jedno z nich.

Grzeczne słowo mało kosztuje,

Kto grzeczny bywa,

Wszystkie drzwi są otwarte

dla grzeczności.

a wiele waży.

przyjaciół zdobywa.

4. Przeczytaj dialogi między postaciami i zastanów się, jakie zasady grzeczności językowej obrazują. Zapisz je na kolorowych kartkach.

wzajemność • uprzejmość • wdzięczność • życzliwość • wyrozumiałość

- Cześć! Jak się masz?
- Dziękuję. U mnie wszystko w porządku. A co słychać u ciebie?

- Ania mi mówiła, że dostałaś awans. Bardzo się cieszę. Jestem taki dumny z ciebie.
- Kochany dziadku, miło mi, że to mówisz. Zawsze powtarzałeś, że trzeba przede wszystkim od siebie dużo wymagać. To twoja zasługa.

- Tak mi przykro, że go upuściłem. Mam chyba dziurawe ręce.
- Nic się nie stało. Każdemu może się zdarzyć. To tylko talerz!

5. Udziel pełnym zdaniem grzecznych odpowiedzi na pytania.

Antek?! Czy ty zawsze musisz się spóźniać?

Czy możesz powtórzyć, co powiedziałam? Kto jest autorem *Sonetów krymskich*?

Słucham? Czy możesz powiedzieć jeszcze raz, o której przyjdziecie?

Różne normy – różne języki

1. W jakich sytuacjach oczekujemy realizowania normy wzorcowej i dlaczego jest to ważne? Otocz pętlą wybrane ilustracje i udziel krótkiej odpowiedzi.

2. Podkreśl formy zapisu zgodne z normą wzorcową.

- Mój stryj Konstanty urodził się w dniu siedemnastym stycznia / siedemnastego stycznia 1916 roku.
- Dziś jest dwudziesty pierwszy maja / dwudziestego pierwszego maja. W tym dniu nasi dziadkowie obchodzą 50-tą / 50. rocznicę ślubu.
- W dniu trzynastego sierpnia / trzynastym sierpnia zapraszamy Państwa na wernisaż do naszej galerii.
- Ta książka cieszy się niesłabnącą popularnością. To już jej szóste / 6-te wydanie.

3. Uzupełnij brakujące wyrazy w zdaniach tak, aby powstały wypowiedzi zgodne z normą wzorcową i użytkową. Wyrazy wpisz w odpowiedniej formie.

tą / tę

blog / bloga

fajny / sympatyczny

gadać / rozmawiać

pośłać / pościelić

dynamiczniesza / bardziej dynamiczna

maila / e-mail

czwórka / czworo

Norma wzorcowa	Norma użytkowa
Z przyjemnością obejrzałam _____ komedię.	Włącz _____ komedię z Jimem Carreyem, jest na dwójce.
Słyszałem, że prowadzi pan _____ cieszący się dużą popularnością.	Tomek prowadzi _____, na którym zamieszcza relacje z podróży.
Bilbo Baggins jest _____ hobbitem.	Lubię Bilbo, ale uważam, że Gandalf jest równie _____.
Panowie na końcu sali nie przestawali _____.	Chłopcy, przestańcie w końcu _____!
Zaraz po wstaniu Maria _____ łóżko.	Synu, zanim wyjdiesz, _____ łóżko.
Akcja filmu nie trzyma w napięciu, powinna być _____.	Wolę filmy sensacyjne, w których akcja jest _____.
Wczoraj otrzymałam _____ z przypomnieniem zapłaty.	Czy możesz przesłać mi _____ od Ewy?
Rodzinie z _____ dzieci przydzielono już lokal zastępczy.	Mój wujek Antoni ma _____ dzieci.

4. Przekształć podaną wiadomość tak, by była zgodna z normą wzorcową.

Koleżanki i Koledzy!

Przypominam, że dziś jest ósmego maja i zbliża się nasz wyjazd do Poznania. Plan jest taki: w dniu wyjazdu wstajemy punkt siódma, jemy śniadanie i lecimy na dworzec. Wsiadamy w pociąg, który odchodzi o 8.30. Pamiętajcie o biletach i legitymacjach, bo na bank będą sprawdzać.

Do zobaczenia w piątek!
Kasia

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

5. Który z braci posługuje się normą wzorcową, a który użytkową? Podkreśl w obydwu dialogach świadczące o tym wyrazy i uzupełnij odpowiedź.

T.: Jacku, znów włączył się autoalarm w twoim samochodzie. Wyłącz go, proszę.

J.: Ale ten alarm samochodowy zaraz sam się wyłączy.

T.: Myślałem, że jest bardziej cichy... Bardzo mi przeszkadza.

J.: A ja myślałem, że jesteś cierpliwszy!

T.: Jacku, zapraszam do stołu. Nałożyć ci najpierw zupy? Mam pomidorówkę.

J.: O, tak! Chętnie zjem zupę pomidorową.

T.: A potem drugie danie. Chcesz kotleta i ziemniaków?

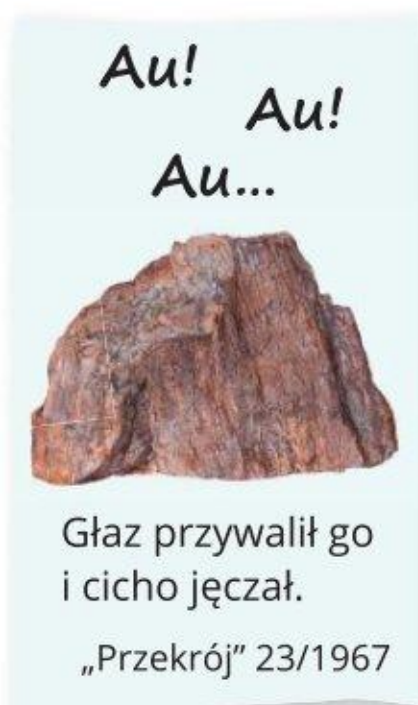
J.: Tak! Zjem i kotlet, i ziemniaki, i surówkę. A masz na deser lody?

Jacek posługuje się normą _____, a Tomasz normą _____.

Uczymy się na błędach

1. Wyjaśnij, dlaczego te zdania zostały umieszczone w rubryce *Humor zeszytów szkolnych*.

2. W wyznaczone miejsca wpisz wyraz *wziąć*. Zwróć uwagę na jego poprawną formę fleksyjną.

Dziennikarz: Rozmawiam dzisiaj z finalistami programu „Co w mowie
piszczy?”. Dlaczego zgłosiliście się do naszego teleturnieju?

Finalistka: _____ w nim udział, ponieważ
ważna jest dla mnie poprawność językowa.

Finaliści: My _____ udział
w programie, bo namówiła nas do tego
nasza mama, która jest polonistką.

Finalista: Jestem najmłodszym uczestnikiem programu.
_____ w nim udział, bo to dobra zabawa.

Finalistki: _____ udział
w programie, bo przy okazji przed egzaminem
możemy sprawdzić poziom swojej wiedzy.

3. Zastosuj wybrane czasowniki z ramki we wskazanych formach.

wyłączać • rozłączać • dołączać • załączać

Do podania (1. os., lp,
cz. teraźniejszy, tryb oznajmujący)
_____ życiorys.

(3. os., lp, cz. przeszły, tryb oznajmujący)
_____ do mamy
i ćwiczył razem z nią.

Nie (2. os., lp, tryb rozkazujący)
_____ się jeszcze,
zaraz to sprawdzę.

(2. os., lm, tryb rozkazujący)
_____ żelazko!
Całkiem o nim zapomniałam!

4. Uzupełnij zdania właściwymi formami wyrazów. Pamiętaj o zastosowaniu normy wzorcowej. W razie wątpliwości sięgnij po słownik poprawnej polszczyzny.

bała / balu

- W tym sezonie nie będzie _____ noworocznego.
- W tartaku nie ma _____ o takiej długości.

przypadka / przypadku

- W _____ zasłabnięcia trzeba poszkodowanego ułożyć w pozycji bezpiecznej.
- Wyrazy w związku zgody dopasowują się do siebie pod względem formy (liczby, rodzaju, _____).

oczom / okom

- Spotkała kuzynkę po latach i nie wierzyła własnym _____.
- Siedząc przy obiedzie, przyglądał się _____ pływającym w rosole.

zamka / zamku

- W czasie wycieczki nie zwiedziliśmy tego _____.
- Dziadek nie ma kluczy do tego _____.

ucha / uszy

- W mojej ulubionej torebce zerwały się _____.
- Maluszek płacze, bo bolą go _____.

we Włochach / we Włoszech

- Michał Anioł żył i tworzył _____.
- Moja babcia mieszka w Warszawie _____.

5. Wskaż błędy składniowe, a następnie je popraw.

- Nauczyciele, uczniowie i uczennice wzięły udział w apelu.

_____

- Od wczoraj straż pożarna i policja prowadzi poszukiwania.

_____

- Będąc przy tablicy na chemii, zadzwonił dzwonek.

_____

- Żeglując po jeziorze, niespodziewanie zmieniła się pogoda.

_____

- Pracowała w sklepie za kasjerkę.

_____

- Tomasz naprawił rower za pomocą taty.

_____

- Dostrzegliśmy szkody wyrządzone przez myszy, niektóre bardzo poważne.

_____

- W zeszłym roku często kąpaliśmy się w stawie z tatą, który był teraz cały pokryty rzęsą.

_____

6. W każdym zdaniu wybierz słowo o właściwym znaczeniu. W razie wątpliwości skorzystaj ze słownika.

W czasie II wojny światowej Polska była pod okupacją / zaborami.

Idea / Ideałami tej książki było ukazanie przemiany wewnętrznej bohatera.

To wydarzenie zapisało się złotymi głoskami / zgłoskami w jego pamięci.

Znajomi rodziców mają w Ameryce ogromną farmę / fermę, na której znajduje się farma / ferma królików.

Twój występ był efektowny / efektywny i wciąż jesteśmy pod jego wrażeniem.

Moja ciocia adaptowała / adoptowała psa ze schroniska.

Kompania / Kampania reklamowa przyniosła nadzwyczajne efekty.

7. W każdym wypowiedzeniu ukrył się pleonazm. Skreśl zbędne wyrazy.

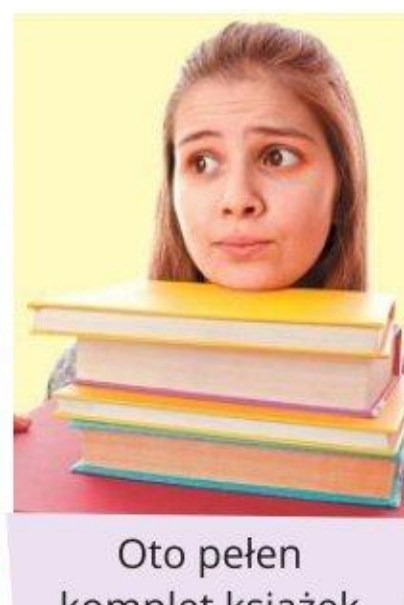
Rety, spadamy
w dół!

Chłopcy,
cofnijmy się
do tyłu!

Podzielimy deser
na równe połowy.

Oto pełen
komplet książek
do angielskiego.

8. Niewłaściwe zaakcentowanie wyrazu też jest błędem. Zaznacz sylabę akcentowaną w pogrubionych wyrazach, a następnie odczytaj głośno zdania.

- **Muzyka** łagodzi obyczaje, więc chętnie chodzę do filharmonii i opery.
- Moim ulubionym przedmiotem jest **fizyka**.
- **Zrobilibyście** zadanie z **gramatyki** i **wytłumaczylibyście** je nam na czacie.
- **Zmagaliśmy** się z tą lekturą aż dwa tygodnie, ale **poznaliśmy** ją bardzo dobrze.

9. Odpowiedz, na jakie błędy z zakresu fonetyki zwraca uwagę grafika.

nie mów:
dźwi

Spójrz w prawo,
spójrz w lewo:

nie mów:
dzewo

Krótko, krócej, czyli skróty i skrótowce

1. Dopisz do każdego SMS-a odpowiedni skrót w poprawnej wersji.

prof / prof. • dr / dr. • inż / inż. • mgr / mgr.

Egzaminować mnie będzie _____ Zięba.

Decyzja o przebudowie budynku należy do _____ Karwowskiego.

Zajęcia z historii literatury poprowadzi w tym semestrze pani _____ Kwiecień.

Jutro jadę na konsultację ortopedyczną do _____ Nowaka.

2. Zaadresuj pisma urzędowe. Zastosuj odpowiednie skrótowce i skróty.

Szkoła Mistrzostwa Sportowego imienia Ireny Szewińskiej ulica Malinowa 8 00-480 Sopot	Zespół Szkół Przemysłu Spożywczego imienia Hugona Kołłątaja aleja Unii Europejskiej 4a / 20 10-200 Rzeszów
Szkoła Podstawowa numer 13 imienia Adama Mickiewicza osiedle Konieczyny 35 00-333 Sosnówka nad Wartą	Dziewiąte Liceum Ogólnokształcące imienia Trzech Wieszczów plac Tulipanów 4 00-800 Kłodzko

3. Tomek umieścił na portalu społecznościowym zdjęcia ze swoich podróży po Europie. Ustal, jakie kraje odwiedził. Przyporządkuj do zdjęć międzynarodowe skróty nazw państw.

DE • AT • FR • PL • ES • CZ • IT • NL

zabytkowe
centrum Pragi

pałac i ogrody
Schönbrunn

ogród botaniczny
w Padwie

katedra
w Chartres

klasztór i pałac
Eskurial
pod Madrytem

wiatraki
w regionie
Kinderdijk-Elshout

ratusz i posąg
Rolanda
w Bremie

pałac
w Wilanowie

4. Utwórz skrótownice podanych nazw. Uzupełnij nimi zdania.

Szkolny Klub Sportowy • Polska Agencja Prasowa •
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego • Akademia Sztuk Pięknych •
Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna •
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej •
Główny Urząd Statystyczny • Narodowy Bank Polski

_____ donosi o sukcesach polskich lekkoatletów na igrzyskach olimpijskich.

_____ przeprowadza spisy powszechne.

Nasza klasa uczestniczyła w zajęciach w Centrum Pieniądza w siedzibie _____.

Ania będzie studiować grafikę na warszawskiej _____.

Pani wuefistka namawiała nas na udział w zajęciach _____.

Odtwórczyni głównej roli jest absolwentką _____ w Krakowie.

Umówiliśmy się na dworcu _____ o 16.00.

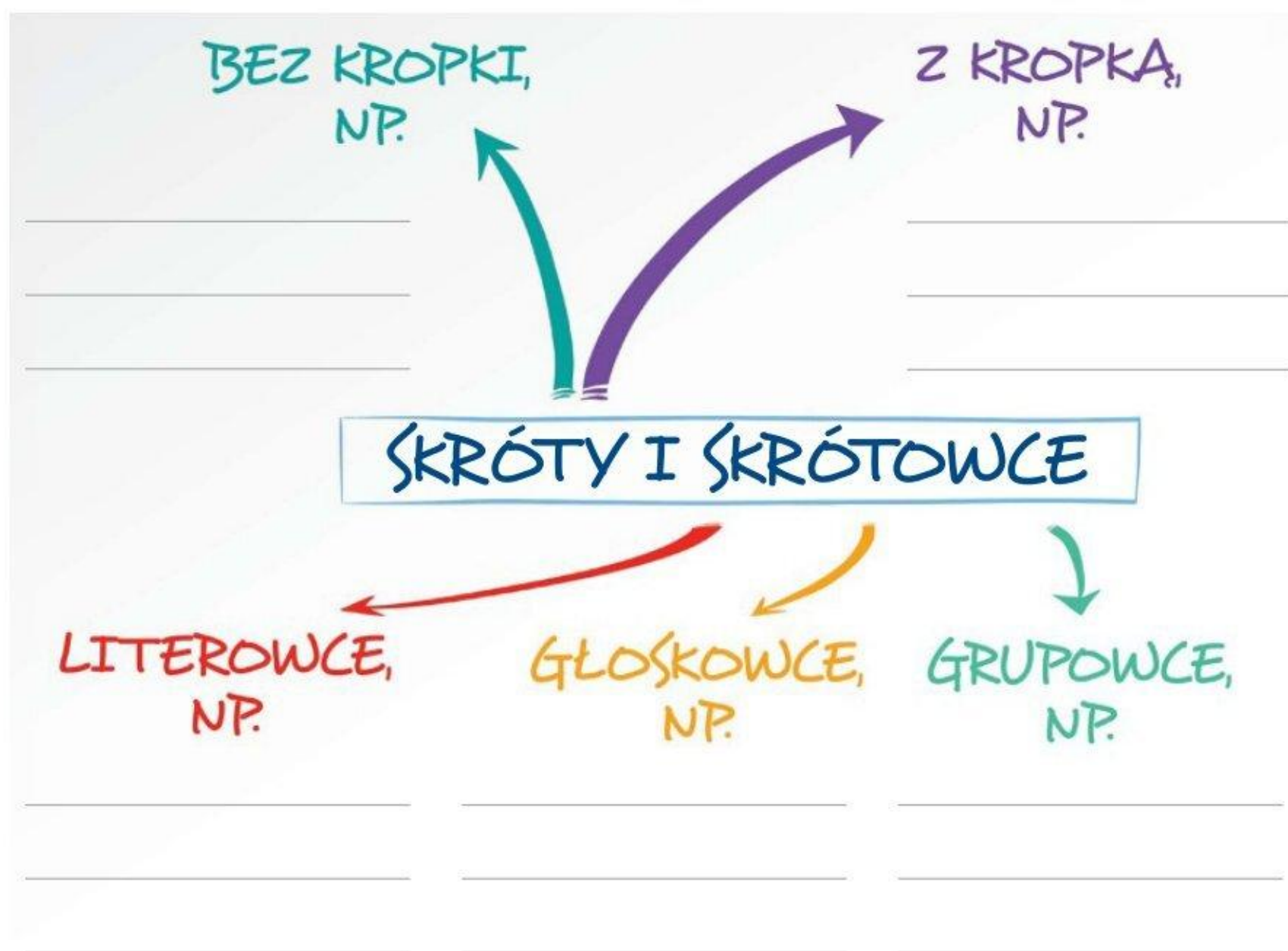
Funkcjonariusze _____ zatrzymali siedmiu podejrzanych o szpiegostwo.

5. Uzupełnij schemat wskazanymi przykładami. Do notowania użyj kolorowych długopisów.

Szanowny Pan • MPK • ZAiKS • według • Polfa • OSP •
KUL • MON • Kedyw • pułkownik • złoty • i tym podobne •
ciąg dalszy nastąpi • koleżanka • AGD • OSiR

6. Uzupełnij wpis na blogu odmienionymi formami skrótowców.

PIŁKA W GRZE

Nie uwierzycie, ale (PZPN) _____ ma już ponad 100 lat! Został założony w 1919 roku, zaraz po odzyskaniu niepodległości. Od 1923 roku związek należy do (FIFA) _____, a od 1955 do (UEFA) _____. Do zadań (PZPN) _____ należą między innymi ustalanie terminów spotkań towarzyskich i w ramach mistrzostw, szkolenie dzieci i młodzieży oraz przyznawanie licencji klubom piłkarskim. W (PZPN) _____ zrzeszonych jest ponad sześć tysięcy klubów. Zarządzający (PZPN) _____ nadzorują ligi profesjonalne i amatorskie.

PRZYŁĄCZ SIĘ DO DETEKTYW NATALII – ROZWIAŹ Z NIĄ ZADANIA I WYTROP BŁĘDY JĘZYKOWE

- Otocz pętlą przykłady, które należą do normy wzorcowej.

pięcioro wnucząt • tą dziewczynę
• miał kawe • trzy pary spodni • pełneś ogródek
• zamówić kotleta • pisać blog

- Dopisz brakujące wyrazy i podaj własny przykład skrótowca.

WOPR - _____ Pogotowie Ratunkowe
ZUS - _____ Społecznych
MPO - Miejskie _____

- Połącz każdy skrót z jego rozwinięciem. Wstaw, gdzie to konieczne, kropkę.

- Popraw zdania.

1) Oni nie rozumia sytuacji.

2) Idąc do parku, wiał wiatr.

3) Nasza drużyna odniosła klęskę w decydującym starciu.

4) Siedzieli jak na gorących węglach.

5) Smaczna ta kartofelzupa.

- Przyporządkuj numer zdania do rodzaju błędu.

błąd frazeologiczny _____

błąd fleksyjny _____

błąd leksykalny _____

błąd słowotwórczy _____

błąd składniowy _____

- Wykreśl związki wyrazowe, które nie są poprawne.

mokra woda • czysta biel • pojedyncza
jednostka • banalnie proste

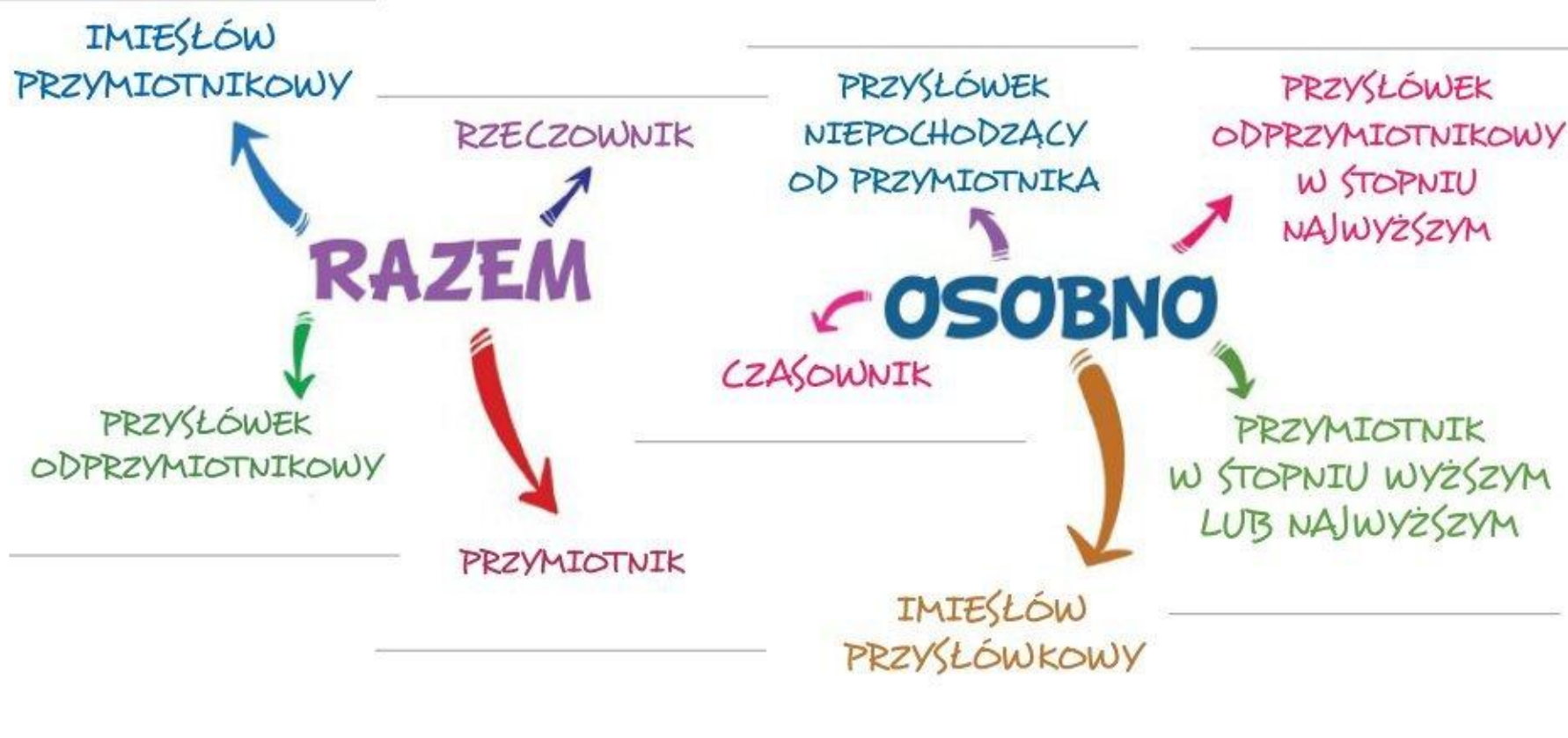

Jak to jest z tym *nie*

1. Uzupełnij schemat dotyczący pisowni *nie* przykładami z ramki.

nieładne • nie najlepiej • nieumiejący • nie rano • niecelnie •
nie najszybszy • niebyt • nie śpiewaj • nie usłyszawszy

PISOWNIA NIE

2. Każdy związek wyrazowy uzupełnij o słowo *nie*, a następnie wpisz go w odpowiednie miejsce w tekście.

w sosie • mieć humor • znać się na żartach • igrać z ogniem

Moja siostra łatwo się denerwuje, więc wolę

Gdy jest _____, staram się jej unikać.

A moja siostra _____,

a co gorsza nigdy _____.

3. Pomóż Ani z redakcji gazetki szkolnej „Do Tablicy” i wpisz w miejsce kropek słowo *nie* zgodnie z obowiązującymi regułami.

Do Tablicy

_____ Ty, _____ ja, więc kto?

Hejt jest negatywnym zjawiskiem, które _____ rozerwalnie łączy się z portalami społecznościowymi. Z badania „Wilki i owce w internecie” _____ zbiecie wynika, że 43 procent badanych doświadczyło hejtu. _____ napawa optymizmem fakt, że co piąty młody człowiek przyznaje się do hejtowania innych. Choć wydaje się to _____ możliwe, gdyż powszechnie znamy _____ bezpieczne skutki tego zjawiska, to co dziesiąty nastolatek przyznaje, że hejtuje, bo lubi. _____ przychylne komentarze są wyrazem _____ chęci do innych, która _____ rzadko wynika z własnych, czasem _____ uświadomionych kompleksów.

Korzystając z internetu, zapomnijmy o mowie nienawiści. _____ zbudujemy lepszego świata, jeśli zmiany będziemy zaczynać od krytyki i negowania wszystkiego. Spróbujmy inaczej spojrzeć na rzeczywistość. _____ bądźmy hejterami! Nic _____ stracimy, _____ odnosząc się do każdego posta.

A co zrobić, by hejt się _____ rozprzestrzeniał? Dobrym sposobem jest _____ odpowiadanie na tego typu komentarze i _____ lajkowanie złośliwych wypowiedzi. Musimy tak postępować _____ trzy, _____ cztery razy, lecz zawsze. Jednym słowem – _____ czyń drugiemu, co tobie _____ miłe.

Ania z 7a

4. Uzupełnij tabelę, podając po jednym przykładzie z artykułu Ani.

Część mowy	Zasada pisowni z przeczeniem <i>nie</i>	Przykład z tekstu
rzeczownik	razem	niechęć
rzeczownik odczasownikowy		
przymiotnik		
czasownik		
zaimek		
imiesłów przymiotnikowy		
liczebnik		
przysłówek		
imiesłów przysłówkowy		

5. Dopisz brakujące wyrazy do znanych przysłów. Zakreśl w każdym rzędzie to przysłowie, które nie pasuje do pozostałych, ponieważ ma tam zastosowanie inna zasada pisowni przeczenia *nie*.

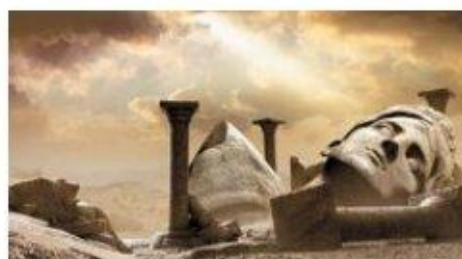
Kto drogi skraca, ten do domu

zdobi człowieka.

wilka z lasu.

Zgoda buduje,

chodzą parami.

Mówiły jaskółki, że

są spółki.

6. Od każdego przymiotnika utwórz przysłówki w stopniu równym, wyższym i najwyższym. Wszystkie wyrazy zapisz z przeczeniem *nie*.

daleki - _____

bliski - _____

dobry - _____

wesoły - _____

7. Zaznacz przysłówki, z którymi *nie* piszemy osobno.

☐ zawsze

☐ bardzo

☐ wysoko

☐ dzisiaj

☐ sprawnie

☐ trudno

☐ wszędzie

☐ całkiem

8. W jakim znaczeniu zostały użyte podkreślone wyrazy? Odpowiedzi zapisz w nawiasach.

Nieraz spotykałem się z taką reakcją.

(_____)

Byłem nad morzem nie raz, ale dwa razy.

(_____)

Niejeden marzy o wielkiej wygranej.

(_____)

Nie jeden, ale trzech uczniów zdało egzamin.

(_____)

Pan Antoni widział w swoim życiu niejedno.

(_____)

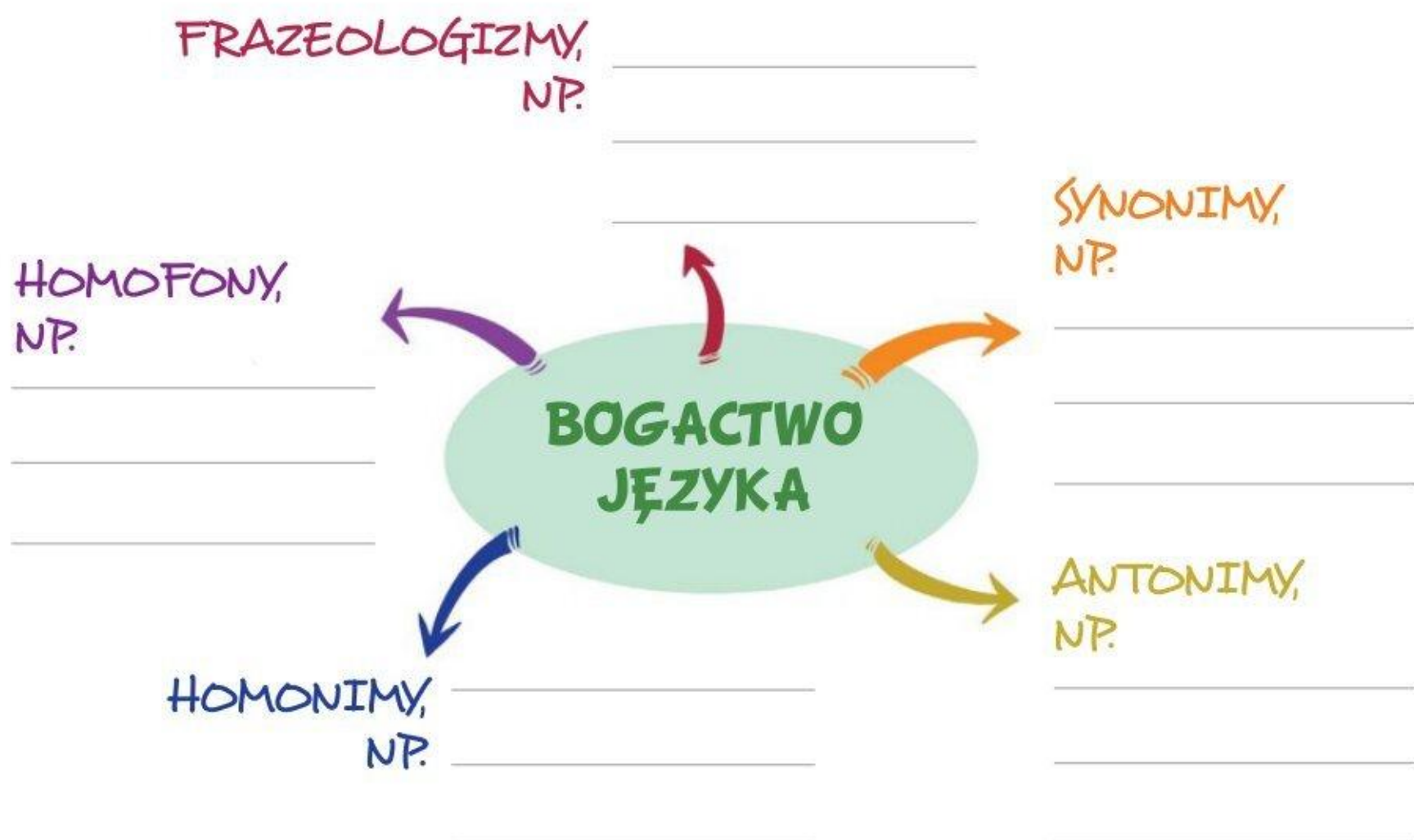
Przyjeliśmy nie jedno, ale dwoje dzieci.

(_____)

Język polski – trudny, gdyż bogaty

1. Uzupełnij schemat podanymi przykładami.

prawa ręka • inteligentny / rozumny • oryginalny / sztamkowy • lud / lód • granat •
mieć pstro w głowie • tolerancja / akceptacja • czuły / oschły • krem • chart / hart

2. Na podstawie zdań określ znaczenie podkreślonych wyrazów.

Śliczny jest ten pierścionelek z zielonym <u>oczkiem</u>. <u>Oczko</u> porośnięte było pięknymi nenufarami. Jaka szkoda, że w tych rajstopach poszło <u>oczko</u>. Tomek wyrzucił cztery <u>oczka</u>.	1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____
Po maturze Marcel wyfrunął spod rodzicielskich <u>skrzydeł</u>. Podczas walk generał dowodził prawym <u>skrzydłem</u> armii. Dośrodkowanie z lewego <u>skrzydła</u> zakończyło się celnym strzałem na bramkę. Oddział laryngologiczny znajduje się w bocznym <u>skrzydle</u> szpitala.	1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

3. Podpisz zdjęcie na dwa różne sposoby, tak by nie zmienić treści zdania. Wykorzystaj wyrazy bliskoznaczne.

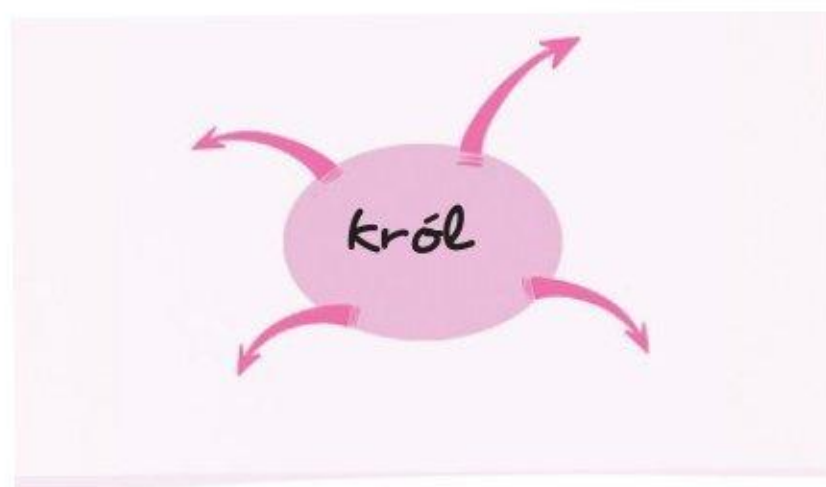
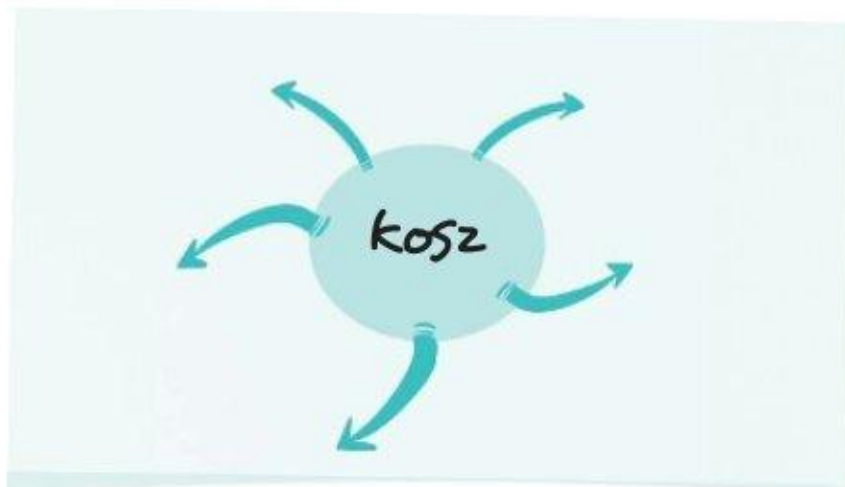

1. Pies odpoczywa po długim spacerze.

2. _____

3. _____

4. Pomyśl, ile znaczeń mogą mieć podane wyrazy. Wypisz je na schematach.

5. Z chmury wyrazowej wypisz określenia opadów od najmniej do najbardziej intensywnych.

---

6. Przyjrzyj się ilustracjom i wynotuj jak najwięcej antonimów. Jak nazywamy środek obrazowania, który wykorzystuje przeciwieństwa?

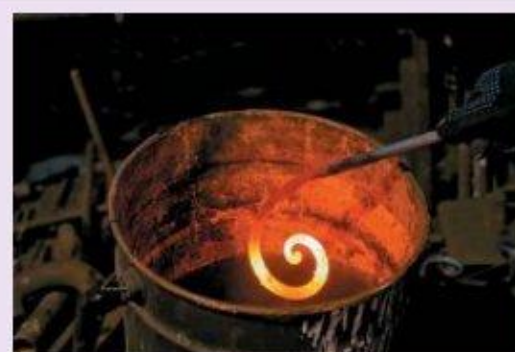
---

7. Do każdego słowa dopisz synonim i antonim.

	Synonim	Antonim
kosztowny		
przyjaciół		
chaotyczny		
ufność		
odwaga		

8. Na podstawie rysunków odgadnij homonimy. Które z nich to homofony? Zakreśl wyrazy będące homofonami.

9. Uzupełnij zdania właściwymi homofonami. Dopisz po jednym zdaniu, w którym użyjesz drugiego słowa z pary we właściwym kontekście.

marzę / mażę

Od dawna _____ o podróży do Egiptu.

_____

ląd / lont

Piraci podpalili _____.

_____

kąta / konta

Straciłam dostęp do _____ pacjenta.

_____

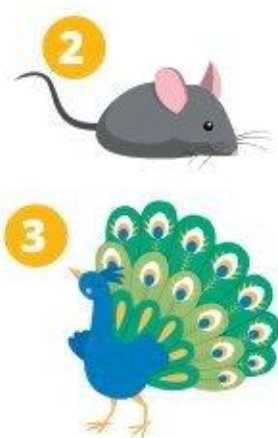
każe / karze

A kto _____ mu to zrobić?

_____

10. Odgadnij frazeologizmy, wykorzystując podpowiedzi na rysunkach, a następnie uzupełnij tekst.

Anka jest _____. Nigdy nie była _____
_____, zdecydowanie lubi błyszczeć. Zdarza się, że chodzi
_____. Ma też _____,
a do tego _____. Jest szczerą _____,
ale dla potrzebujących _____. Pomimo wad to dziewczyna
_____.

Nowosłowo – o potrzebie nowych określeń

1. W wypowiedziach bohaterów podkreśl neologizmy. W jaki sposób powstały te wyrazy?

Chwytający za serce wykon!

Nie obejrzymy już nic dzisiaj. Zobacz, jaka pikseloza.

2. Połącz liniami słowa z grup a oraz b i utwórz wyrazy złożone. W razie wątpliwości sprawdź ich pisownię w słowniku ortograficznym.

Grupa a	Grupa b	Wyraz złożony
auto	plan	_____
wiertarka	myjnia	_____
krok	droga	_____
zawalić	klub	_____
pięć	mierzyć	_____
jacht	bój	_____
pół	wkrętarka	_____
biznes	miotąć	_____
dwa	finał	_____
kula	maszt	_____

3. Przyporządkuj wyrazy do określonego typu neologizmów.

hot dog • burza mózgów • smartfon • kosz • odtwarzacz •
chmura edukacyjna • frytkownica • folder

neologizmy słowotwórcze

neologizmy znaczeniowe

neologizmy frazeologiczne

zapożyczenia

4. Na podstawie fotografii odgadnij neologizmy słowotwórcze. W każdym wyrazie oddziel formant i nazwij kategorię słowotwórczą.

kategoria słowotwórcza: _____

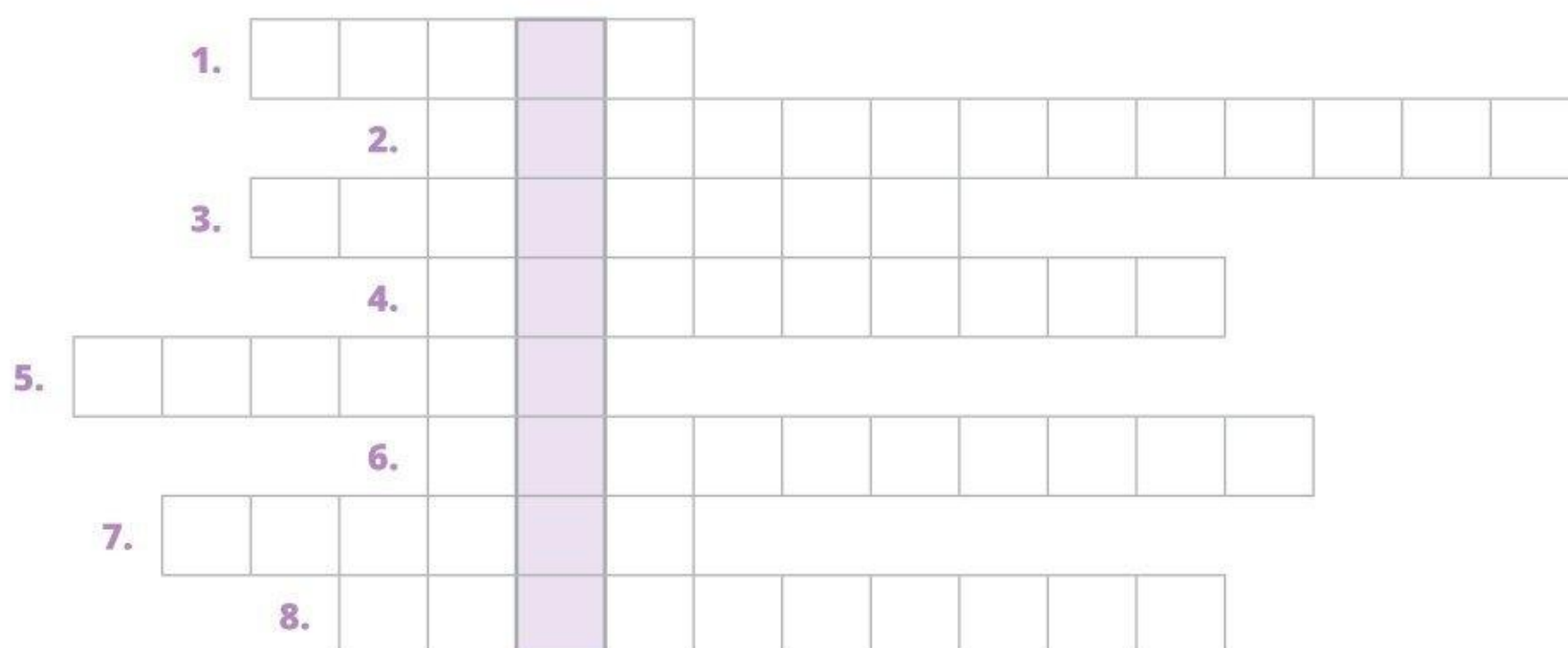
kategoria słowotwórcza: _____

kategoria słowotwórcza: _____

5. Czy dobrze znasz internet? Do diagramu wpisz zajęcia i zawody związane z internetem oraz portalami społecznościowymi. Z jakiego języka pochodzą te słowa?

1. Osoba zarządzająca stroną internetową, portalem lub forum dyskusyjnym; skrót od pełnej nazwy.
2. Kobieta, która publikuje zdjęcia na Instagramie.
3. Mężczyzna zajmujący się tworzeniem i umieszczaniem na kanale YouTube treści audiowizualnych.
4. Programista projektujący strony i tworzący witryny internetowe.
5. Osoba nagrywająca filmiki na różne tematy i umieszczająca je w internecie.
6. Osoba rozpoznawalna, prowadząca profile w mediach społecznościowych, wpływająca na postawy i gusty odbiorców, reklamująca produkty.
7. Osoba prowadząca dziennik na stronach www.
8. Każdy, kto korzysta z internetu.

Odpowiedź: _____

6. Uzupełnij zdania odgadniętymi neologizmami frazeologicznymi.

- Dzięki krwiodawcom szybko uzupełniono braki w _____.

- Na lekcji biologii rysowaliśmy _____, która jest graficznym przedstawieniem zasad zdrowego odżywiania.

- Pod wpływem ostatnich wydarzeń ministerstwo dostało _____, by zaostrzyć niektóre przepisy kodeksu drogowego.

- Wczoraj zatrzymano do kontroli _____, który przekroczył dozwoloną prędkość o 100 kilometrów na godzinę.

7. Podkreśl w rozmowach neologizmy i wyjaśnij ich funkcję.

- Hej, czy wybieracie się na festiwal reklamożerców?
- Chętnie pójdziemy, reklama to najlepszy czasoumilacz.
- Słyszałam, że wszyscy tambylcy bawią się znakomicie, oglądając reklamy z całego świata.

- Słyszałam, Maćku, że otworzyłeś firmę kateringową.
- Tak, zawsze lubiłem gotować, zaczynałem od pracy w barze. Teraz to co innego. Oferujemy diety pudełkowe i specjalizujemy się w kuchni roślinnej.

8. Wyjaśnij, jak rozumiesz użyte przez artystów neologizmy.

Wyszło z boru ślepawe, zjesieniałe zmrocze,
Spłodzone samo przez się w sennej bezzadumie.
Nieoswojone z niebem patrzy w podobłocze
I węszy świat, którego nie zna, nie rozumie.

Bolesław Leśmian, *Wyszło z boru...*

Będę z ziemi rósł wygałęziony,
Jeden z tobą, jak drzewne rodzeństwo,
I w gałęzie twych ramion wpleciony,
Wrosnę, wrosnę w twoje białe żeństwo!

Julian Tuwim, *Dom*

9. Przekształć zdania tak, aby każde zawierało neologizm i nabrało poetyckiego charakteru.

Poczuła bezdenne żal za chwilami, do których nie można już powrócić.

Zapomniał o otaczającym go świecie i zamyślony wpatrywał się w dal.

Czuła, że chwile spędzone w samotności z książką są cudowne.

---

10. Co różni neologizmy artystyczne od tych funkcjonujących w języku codziennym? W swojej wypowiedzi wykorzystaj słownictwo z ramki.

środek językowy • wzbogacenie słownictwa • zastępowanie zapożyczeń •
nazwanie nowego przedmiotu • nazwanie nowego pojęcia • ekspresja języka

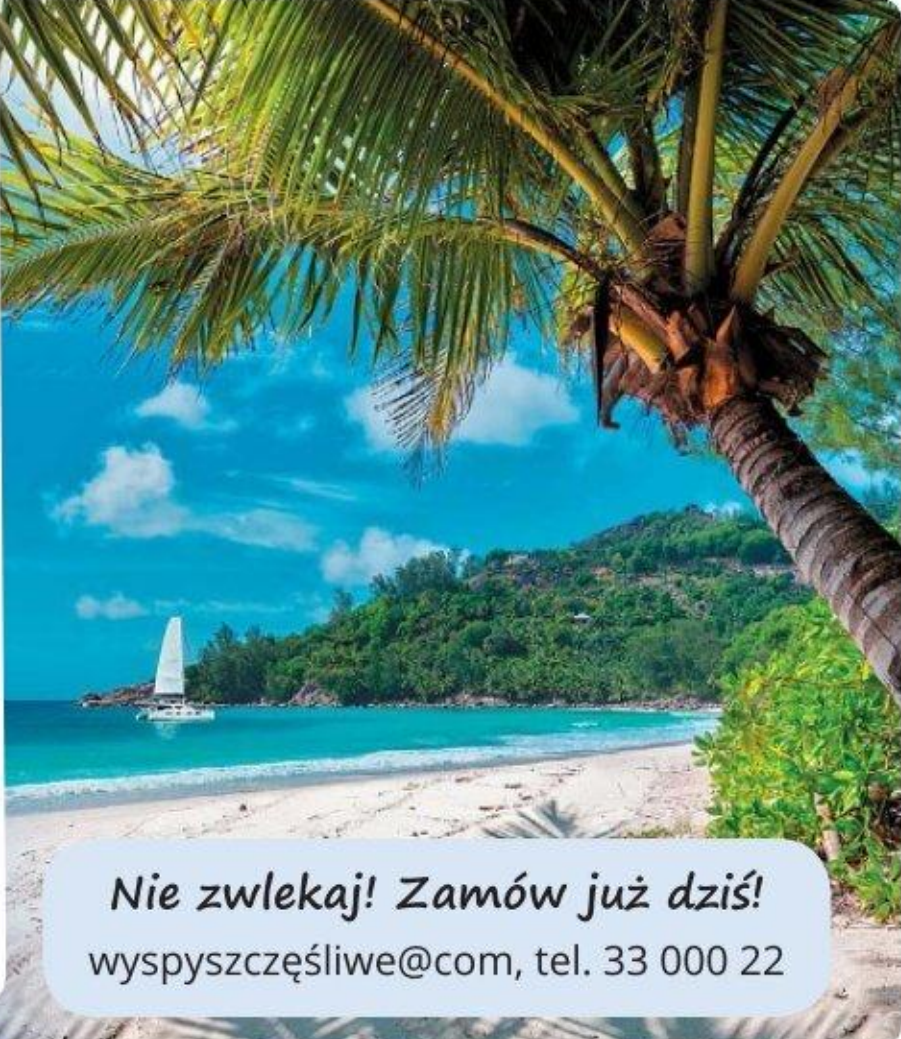
Jaką moc mają słowa?

1. Przeczytaj tekst reklamy i przeanalizuj schemat jej oddziaływania. Połącz strzałkami wybrane elementy reklamy ze wskazanymi funkcjami.

Rajskie wakacje

*Zmęczyła Cię
codzienna praca?
Myślisz o chwili wytchnienia?
Marzysz o spokoju i ciszy?*

To propozycja właśnie dla Ciebie!
Wakacje na Wyspach Szczęśliwych pozwolą
Ci się w pełni zrelaksować. Odkryj bajecznie
piękne krajobrazy, cudowne plaże
i lazurowe morze. Już dziś zarezerwuj
dwutygodniowe wczasy! W cenie pobyt
w komfortowym pięciogwiazdkowym
hotelu Paradise z pełnym wyżywieniem
oraz transfer z lotniska do hotelu.
Obiekt zapewnia atrakcje dla całej rodziny.

Nie zwlekaj! Zamów już dziś!
wypyszczęśliwe@com, tel. 33 000 22

**zwrócenie
uwagi**

**wzbudzenie
zainteresowania**

**rozbudzenie
pragnienia**

**zachęta
do zakupu**

2. Niektóre teksty reklamowe na stałe weszły do naszego języka. Napisz, o jakich produktach bądź usługach myśleli ich twórcy. W razie potrzeby poszukaj informacji w internecie. Podaj przykład sloganu, który zapadł Ci w pamięć.

Sprawdź, czy nie szukasz.

Ty tu urządzisz.

A świstak siedzi
i zawija je w te sreberka.

Bielsze nie będzie!

Twój przykład:

3. Które określenia są charakterystyczne dla języka reklamy? Podkreśl je i zaproponuj własną reklamę sklepu internetowego.

BUTY SPORTOWE

MEGAPROMOCJA!

- superwygoda na co dzień
- ultralekkie oddychające wkładki
- niezawodna antypoślizgowa podeszwa
- kultowy, ponadczasowy design

rabaty
do 30 %!

---

4. Do podanych cytatów z reklam dopasuj nazwy zastosowanych w nich środków stylistycznych.

powtórzenie • czasownik w trybie rozkazującym • związek frazeologiczny •
pytanie retoryczne • wykrzyknienie • przymiotnik w stopniu najwyższym •
rym • uosobienie • zwrot do adresata

Z Kasią ci się upiecze.	Głodny?	Weź, nie choruj.
Pasta Kiwi but ożywi!	Nowy, a już kultowy.	Brawo TY!
Już w porządku, mój żołądku.	To najlepszy smak na ziemi, może zmieścić się w kieszeni.	Miej zasady. Łam zasady.

5. Przeczytaj tekst reklamy, a następnie odpowiedz na pytania.

Gołąbki

[rozmowa dwóch pomidorów]

- Ty, a jeszcze wczoraj mówiła, że jej mięso nie interesuje, że jest tym... wegetarianką.
- A ja słyszałem, jak nazwała go pulpetem.
- A on ją nazwał pustą głową.
- No...
- A dziś, patrz, gruchają sobie jak dwa gołąbki.

a) Na czym opiera się zastosowany w reklamie dowcip językowy?

---

b) W jaki sposób wprowadzenie dowcipu wzmacnia oddziaływanie reklamy na odbiorcę?

---

6. Uzupełnij tabelę, a następnie napisz, jakie dostrzegasz zależności między adresatem a doбором środków językowych. Podaj dwa przykłady zastosowania podobnych zabiegów w reklamie.

Tekst	Adresat	Środki językowe
Moje kochane dzieci, był taki czas na świecie, że wcale nie było choinek, ani jednej, i dzieciół wrywał sobie piórka z rozpacz, i płakała wiewiórka, co ma ogonek jak dymiący kominek. K.I. Gałczyński, <i>Kto wymyślił choinki?</i>		

Tekst	Adresat	Środki językowe
Jak widzicie, niełatwo walczyć o kliki, wyświetlenia i zaangażowanie z ulubionym idolem czy światowej sławy gwiazdą, jeśli się jest początkującym youtuberem... Spokojnie, każdy kiedyś tak zaczynał. Jak im teraz idzie? Co zrobili, aby osiągnąć sukces? Czytajcie dalej. Angelika Ogrocka, <i>Youtuber</i>		

---

7. Nazwij metody manipulacji zastosowane w reklamach.

Ostatnia szansa na zakupy.
Oferta ważna
do wyczerpania zapasów.

Nasz makaron
to smak tradycji.

Masażer poleca dr Xio,
od wielu lat
leczący pacjentów
z bólem stóp.

Nowa
jakość
widzenia.

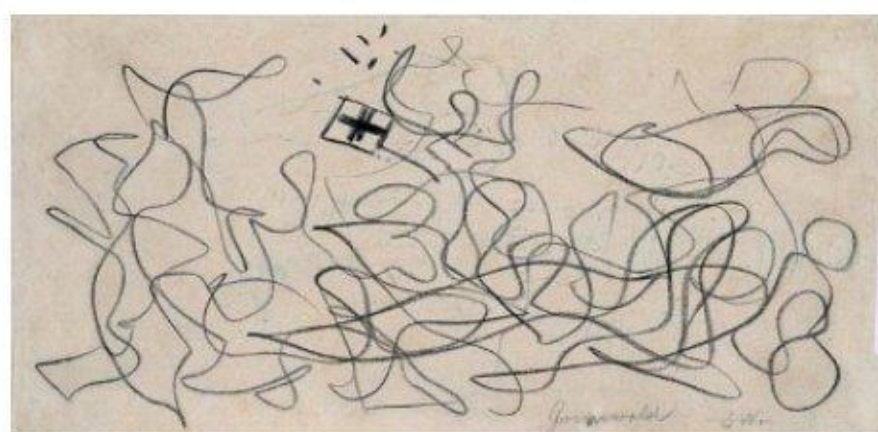

Krytycznie, czyli jak?

1. Przenieś się na chwilę do galerii sztuki. Czy podobają Ci się zaprezentowane dzieła? Uzasadnij swoje zdanie.

Jan Matejko,
*Bitwa pod
Grunwaldem*,
1878

Stanisław
Wyspiański,
*Bitwa pod
Grunwaldem*

Obraz Jana Matejki _____

_____

_____

_____

_____

Rysunek Stanisława Wyspiańskiego _____

_____

_____

_____

_____

2. Zdecyduj, które słowa można wykorzystać w recenzji sztuki teatralnej, książki i filmu. Wstaw znak plus, jeśli słowo odnosi się do podanej dziedziny.

scenografia			
kostiumy			
narracja			
rekwizyty			
dialogi			
fabuła			
scena			
muzyka			
ujęcie			
charakteryzacja			
obsada			

3. Do poszczególnych elementów recenzowanego dzieła dopisz po dwa określenia wyrażające ocenę pozytywną i ocenę negatywną.

Ocena pozytywna		Ocena negatywna
	gra aktorów	
	scenografia	
	bohaterowie	
	akcja	
	dialogi	

4. Zgromadź informacje na temat wybranego filmu i napisz wstęp do recenzji.

tytuł	
produkcja	
gatunek	
reżyseria	
obsada	
nagrody	

---

5. Z podanych odmian powieści wybierz tę, która jest dla Ciebie najbardziej interesująca. Uzasadnij swój wybór.

powieść przygodowa • fantasy • powieść fantastycznonaukowa •
powieść obyczajowa • romans • powieść detektywistyczna • powieść podróżnicza

---

NASTRÓJ SIĘ POGODNIE I PRZEJDŹ JAK BURZA PRZEZ ZADANIA JĘZYKOWE

- Uzupełnij zdania zaprzeczonymi formami wyrazów z lewej kolumny.

pogoda
przewidywać
ładny
bezpiecznie
najzimniej
zapominać

Od kilku dni towarzyszy nam _____. Niestety, synoptycy _____ zmian. Przed nami kilka kolejnych _____ dni. Chwilami może być nawet _____ z uwagi na porywisty wiatr. Jutro ma być wprawdzie _____, ale nadal deszczowo. _____ o parasolach.

- Wykreśl wyrazy, które nie są synonimami słowa *pogoda*.

beztroska • pogodzić się
• aura • radość • pogodny
• smutek • pogodzony • ulewa
• prognoza

- Stwórz dwa neologizmy związane z pogodą.

Przykład: pochmurny
mokrzasto

_____

_____

- Uzupełnij związki frazeologiczne związane z pogodą.

pogoda pod _____
wystawić kogoś do _____
rosnąć jak _____ po deszczu
leżeć jak z _____

- Podaj antonimy.

słonecznie - _____
ciepło - _____

- Dobierz przedrostki: a-, anty-, bez-, nie-.

miły - _____
chmurny - _____
moralny - _____
wirus - _____

- W podanych zdaniach wskaż homonimy. Postaw X przy zdaniach, w których są homofony.

A może pojedziemy nad morze?

Po przegranej w konkursie para zawodników straciła parę.

Po ciężkim dniu masarz wybrał się na masaż.

Gwiazda estrady dała koncert pod niebem pełnym gwiazd.

☐
☐
☐
☐

Język też się starzeje

1. Muzeum historyczne przygotowało wystawę pt. „Ze szkolnictwem przez wieki”, na której zgromadzono przedmioty związane ze szkołą w różnych epokach. Dopasuj nazwy do ilustracji.

pulpit

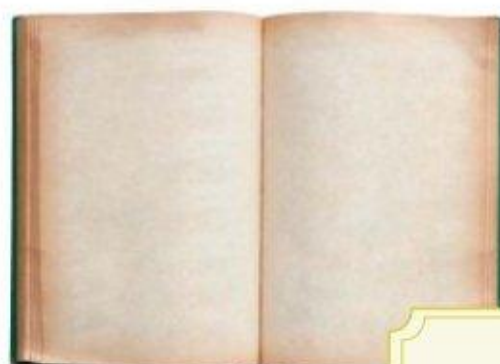
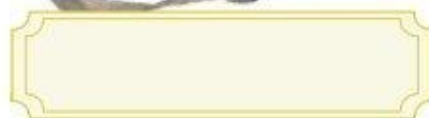
kajet

kałamarz

bakałarz

żak

tornister

2. Wyjaśnij nazwy dawnych zawodów. W razie trudności sięgnij do słownika.

ludwisarz

kołodziej

cyrulik

preceptor

---

3. Przeczytaj przysłowia na dwanaście miesięcy, a następnie zaproponuj współczesne odpowiedniki wyróżnionych słów.

Kalendarz domowy i gospodarski

Gdy w styczniu
ciepło na dworze,
pustki będą
w **komorze**.

Luty, gdy wiatrów
i mrozów nie daje,
sprowadza
rok **słotny**
i nieurodzaje.

W marcu
jak w **garncu**.

Kwiecień,
co deszczem **rosi**,
wiele owoców
przynosi.

Suchy marzec,
mokry maj,
czyni **gumno**
jako gaj.

Gdy czerwiec
chłodem i wodą
szafuje, to zwykle
rok cały popsuje.

W lipcu jak się
rozgniewa ziele,
to się gniewa
cztery **niedziele**.

W sierpniu
owoc ciąży
drzewu,
rolnik chodzi
wedle siewu.

Gdy we wrześniu
tłuste ptaki,
w zimie mróz
nie **lada** jaki.

W październiku,
gdy liść z drzewa
niesporo opada,
późną to wiosnę
zapowiada.

Listopad wielka
niecnota,
rozsiewa
po polach błota.

Gdy w adwencie
szadź na drzewach
się pokazuje,
to rok urodzajny
nam **zwiastuje**.

4. Przyjrzyj się obrazkom przedstawiającym dawną historię miłosną. Napisz językiem współczesnym, co się wydarzyło. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika.

Trafienie młodziana strzałą Amora.	Uderzenie w koperczaki przez kawalera.	Dostanie harbuza od ojca panny.	Zgodzenie się na rapt przez bogdanę.	Stanięcie na ślubnym kobiercu.

---

5. Połącz rzeczowniki z właściwymi określeniami, a następnie wykorzystaj stworzone wyrażenia w opisie młodej kobiety z minionej epoki. Formę określeń dostosuj do wyrazu nadrzędnego.

twarz

cera

usta

zęby

oczy

włosy

biały

alabastrowy

różany

perłowy

czarny

modry

nadobny

utrefiony

pąsowy

---

6. Przeczytaj rozmowę młodej dziewczyny z jej adoratorem. Dialog pochodzi z książki, której akcja rozgrywa się w XVII wieku. Zaznacz we fragmencie archaizmy, a następnie zrób przypisy (wyjaśnienia) do niezrozumiałych słów.

- Waćpannie⁽¹⁾ mroczno czy to jeno z utrudzenia?
- W drodze zbłądziwszy, byle jakim noclegiem musiałyśmy się kontentować – uśmiechnęłam się do kawalera i dodałam: – W południe tu zjechałyśmy i nie było kiedy wywczasu zażyć, bo do grzecznej kompanii zaraz proszono.
- Już w strapieniu byłem, że waćpannę moją personą zanudzam, boś pewno waćpanna do cale wyższego poloru wzwyczajona.
- Waćpan nadtoś skromny.
- No, i ten zakochał się ani chybi we mnie, wystarczyło popatrzeć, jakie rzucał mi zabójcze spojrzenia w tańcu. Ścisnął także mocno moje palce i od czasu do czasu wzdychał bardzo wymownie. [...]
- Waćpanna wszystkimi pięcioma „p” jest ozdobiona.
- Jakimi „p”? – zdziwiłam się, nigdy nie słyszałam o czymś podobnym.
- Nie wiadomo waćpannie, że prawdziwej płci białej ozdobą jest pięć „p”, jako to: *pulchra, pia, pudica, prudens et pecuniata*¹.

Ewa Nowacka, *Małgosia contra Małgosia*, Warszawa 2011.

Moje przypisy:

⁽¹⁾ waćpanna – zwrot grzecznościowy, skrót od słów *waszmość panna* (*wasza miłość panna*)

¹ *pulchra...* (łac.; czytaj: *pulchra, pija, pudika, prudens et pekuniata*) – piękna, pobożna, skromna, obyczajna i posażna

Rozmawiać z kimś o nim samym – sztuka wywiadu

1. Przeczytaj dialog bohaterów i zaproponuj trzy pytania otwarte do osoby z Twojego otoczenia, która Ci imponuje.

Moje pytania do _____	1) _____ _____
	2) _____ _____
	3) _____ _____

2. Przeformułuj podane pytania tak, by zachęcić rozmówcę do dłuższych wypowiedzi.

- Czy czuł pan wtedy smutek?

_____

- Czy praca nad nową płytą była trudna?

_____

- Czy ma pan w planach wydanie kolejnej książki?

- Czy cieszyła się pani z otrzymanej nagrody?

- 3.** Zaproponuj w dwóch poniższych kategoriach nazwiska osób, z którymi warto byłoby przeprowadzić wywiad. Zapisz po dwa pytania, jakie można by im zadać.

Poczytna pisarka / poczytny pisarz	Podziwiana aktorka / podziwiany aktor

- 4.** Z którymi spośród bohaterów literackich bądź filmowych mogłabyś / mógłbyś przeprowadzić wywiady na poniższe tematy? Uzasadnij swój wybór.

Emigracja – szansa czy konieczność?	
Co to znaczy być dumnym z siebie?	

5. Zastanów się, jak podane tytuły mogą wpływać na odbiorców. Połącz każdy tytuł z efektem, jaki Twoim zdaniem wywołuje.

Szaleńczy rajd 30-latka przez centrum miasta! Kobieta ledwo uszła z życiem!

Festiwal w Wenecji się zmienia

Kolejne niezapowiedziane podwyżki cen biletów

Graj w zielone!

Celebrytka chwali się luksusowym domem, a jej bezdomna matka apeluje o pomoc

Co daje ci szczęście?

apeluje

informuje

oburza

zdumiewa

szokuje

intryguje

6. Do wywiadów ze wskazanymi postaciami wymyśl tytuły, które przykułyby uwagę odbiorców.

Adam Małysz	sportowiec, skoczek narciarski i kierowca rajdowy, zdobywca czterech medali olimpijskich	
profesor Henryk Skarżyński	lekarz otolaryngolog, autor licznych patentów i opracowań naukowych, przeprowadzał pionierskie operacje wad słuchu (np. wszczepienia implantów ślimakowych); inicjował badania przesiewowe słuchu	
Steven Spielberg	amerykański reżyser filmowy, laureat trzech Oscarów, twórca ponad 50 filmów, z czego najbardziej znane to: <i>Szczeniaki</i> (1975), <i>E.T.</i> (1982), <i>Park jurajski</i> (1993), <i>Lista Schindlera</i> (1993) i <i>Szeregowiec Ryan</i> (1998)	

7. Jakie formy wywiadu prezentują poniższe ilustracje? Podaj ich nazwy i krótko wyjaśnij, czym się charakteryzują.

---

8. Przeczytaj fragment wywiadu z youtuberem i wykonaj polecenia.

Dziś na stronie HistoryLandu wyjątkowy wywiad z człowiekiem, który na co dzień zajmuje się układaniem klocków Lego i zaraża swoją pasją innych. Brodaty Geek opowiada nam między innymi o tym, co sądzi o połączeniu nauki historii z zainteresowaniem klockami Lego [...].

Co sądzisz o połączeniu historii Polski i klocków Lego? Czy to dobry sposób, by dotrzeć do młodych ludzi i nauczyć ich historii?

Zdecydowanie tak! I to nawet nie tylko najmłodszych. Odwiedzam różne muzea zlokalizowane w różnych krajach i zawsze największą uwagę skupiają na sobie takie miejsca, które są interaktywne i przyjazne dla każdego odwiedzającego. Myślę, że minął już czas muzeów, w których można zasnąć w trakcie zwiedzania, bo każdy odwiedzający błądzi po długich korytarzach i może jedynie czytać tabliczki ustawione przy eksponatach.

[...]

Jak to się stało, że zostałeś „klockowym youtuberem”?

Dłuuuuuga historia. Od najmłodszych lat lubiłem się dzielić z innymi tym, co mnie interesuje. W czasach „podstawówki” prowadziłem z kolegami szkolną gazetkę, od której chyba wszystko się zaczęło. [...] Mając kilkanaście lat, zainteresowałem się figurkowymi grami bitewnymi, co doprowadziło mnie do prowadzenia strony Cytadela.pl, która swego czasu była najpopularniejszym portalem o Warhammerze i jemu podobnych tytułach. [...] Spotkałem kilku podobnych do mnie pozytywnych wariatów i jesienią ubiegłego roku stałem się Brodatym Geekiem, a kanał został w stu procentach poświęcony Lego.

*Wywiad z klockowym youtuberem – Brodaty Geek dla Historylandu,
www.historyland.pl*

a) Jakich informacji dostarcza lid (zapowiedź) artykułu?

---

b) Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo **F** – jeśli jest fałszywe.

Brodaty Geek odwiedza głównie muzea w Polsce.	P	F
Mężczyzna zdecydowanie nie lubi nowoczesnych wystaw.	P	F
Brodaty Geek tęskni za błądzeniem po długich muzealnych korytarzach.	P	F
Youtuberowi bardzo podobają się wystawy interaktywne.	P	F
W czasach szkoły średniej Brodaty Geek wraz z kolegami tworzył gazetkę szkolną.	P	F

c) Zaproponuj dwa pytania, które można byłoby zadać youtuberowi.

---

 9. Na podstawie informacji z ramki zaproponuj tytuł i lid wywiadu.

Martyna Wojciechowska jest znaną dziennikarką, podróżniczką i prezenterką telewizyjną. To również autorka kilkunastu książek wchodzących w skład trzech serii: „Kobieta na krańcu świata”, „Dzieciaki świata” oraz „Zwierzaki świata”. Zdobyła Koronę Ziemi – w latach 2002–2010 stanęła na najwyższych szczytach wszystkich kontynentów. Jest trzecią Polką, której udało się tego dokonać. Swoje zmagania opisała w książkach *Przesunąć horyzont* i *Misja Everest*. Martyna Wojciechowska prowadzi również działalność społeczną. Jest honorową ambasadorką Światowego Funduszu na rzecz Przyrody (WWF) i członkinią Polskiej Akcji Humanitarnej. W życiu kieruje się zasadą: „Nawet najdłuższa podróż rozpoczyna się od jednego kroku”.

- 10.** Poniżej przedstawiono fragmenty wywiadu z Natalią Zastępą, finalistką pierwszej edycji programu *The Voice Kids*. Przeczytaj jej odpowiedzi i zastanów się, jak mogły brzmieć pytania. Zapisz swoje pomysły i uzupełnij wywiad.

Póki co chcę nacieszyć się płytą, zakończeniem szkoły i trochę odpocząć. Na pewno od dawna ustalonym planem jest przeprowadzka do Warszawy, ale to dopiero na jesieni. [...]

Życiowym pewnie skok ze spadochronem (śmiech). Ale na serio, to jedynym wyzwaniem, które jest i muzycznym, i prywatnym, było pokazanie ludziom moich pierwszych autorskich numerów. [...] Ostatecznie jednak przełamałam się, a teraz cieszę się, gdy otrzymuję wiadomości od fanów, którzy piszą, że te utwory są ich ulubionymi na płycie. [...]

Próbuję różnych stylów, ale tych, które są mi bliskie. Nie rzucam się na głęboką wodę, w rejony, które są mi kompletnie obce. Od dziecka śpiewałam soulowe utwory, uczyłam się na numerach Arethy Franklin, Etty James, wielkich diw. Natomiast zamiłowanie do muzyki rockowej równomiernie we mnie kwitło i to właśnie słyhać na płycie. [...]

Dziękujemy za rozmowę!

„Victor” 2021, nr 7

- 11.** Sformułuj w pięciu punktach kodeks dziennikarza przeprowadzającego wywiad.

KODEKS DZIENNIKARZA

Kolokwialnie – czyli jak?

1. Czy język bohaterów poniższych scenek jest dostosowany do sytuacji komunikacyjnej? Zakreśl wypowiedzi, które są niestosowne, i uzasadnij swój wybór.

- Dlaczego nie byłeś wczoraj w szkole?
- Miałem doła po przegranym meczu.

- Potrzebuję garnituru na specjalne okazje.
- Niech pan spojrzy na ten, mucha nie siada.

- Czy to już wszystko?
- Tu jeszcze trzeba podpisać. Nie ma zmiłuj.

- Dlaczego chce pani odejść z obecnej pracy?
- Haruję od rana do nocy, a szef ma węża w kieszeni i skąpi na podwyżki.

---

2. Co komentator miał na myśli, używając określenia *kolokwialnie*? Podaj wyrazy bliskoznaczne tego słowa.

3. Uzupełnij tabelę. W pierwszej kolumnie wpisz zdania z wyrazami użytymi w znaczeniu neutralnym, w drugiej – w znaczeniu kolokwialnym. Możesz zmieniać formy wyrazów.

Znaczenie neutralne	Znaczenie kolokwialne
Na wakacje lecimy na Maderę.	<i>Porozmawiamy o tym jutro, bo teraz muszę lecieć do domu.</i>
_____	Chłopakowi odbiło od tego sukcesu.
Lipa kwitnie pięknymi, miododajnymi kwiatkami.	_____
Wczoraj nadałem do ciebie paczkę .	_____
Symbolem Związku Zbieraczy Kitu była czerwono-zielona chorągiewka.	_____
_____	O co ci chodzi? Nie jarzę .

4. Na podstawie rysunków odgadnij popularne kolokwializmy, a następnie zastąp je określeniami ze starannej polszczyzny.

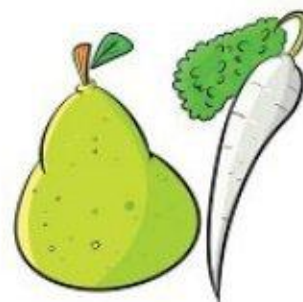

---

5. Jakimi przymiotnikami można zastąpić związki frazeologiczne z języka potocznego? Podaj swoje propozycje.

robotą pali mu się w rękach		brakuje mu oleju w głowie	
ma gołębie serce		ma grubą skórę	
wtyka nos w nie swoje sprawy		zadziera nosa	

6. Wykreśl słowa będące kolokwializmami, a z pozostałymi ułóż krótki tekst opowiadający o Twoim koledze. Zastosuj język staranny.

ziomek

bratnia dusza

druh

kumpel

powiernik

koleżka

przyjaciół

towarzysz

ziom

- 7.** Co czujesz, gdy dostaniesz szóstkę ze sprawdzianu z matematyki? Opisz swoje przeżycia w dwóch wariantach: najpierw koleżance z klasy, a potem wychowawczyni. W pierwszym tekście zastosuj kolokwializmy, a w drugim – język staranny.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

8. Z każdej grupy związków wyrazowych wybierz jeden, który nie ma znaczenia kolokwialnego, i ułóż z nim zdanie złożone podrzędnie lub współrzędnie.

1

dać po hamulcach
dać słowo
dać plamę
dać po nosie

2

być na wylocie
być na tapecie
być w błędzie
być na minusie

3

dostać kosza
dostać wynagrodzenie
dostać po kieszeni
dostać kota

4

czuć bluesa
czuć miętę
czuć pismo nosem
czuć się na siłach

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

9. Zmień tekst w taki sposób, aby uniknąć kolokwializmów i powtórzeń. Zadbaj o bogactwo języka.

Sobota to fajny dzień, bo ma się ful czasu dla siebie. Postanowiłam ogarnąć pokój i nagle usłyszałam dziwny dźwięk. Pognałam w stronę, z której dochodziło jakby szczekanie. Ale fajnie! Za firanką stał mały kosmita, całkiem taki jak w telewizji. Mały gostek cieszył wafła, więc od razu skumałam, że jest fajny.

Język polski jak obcy?

1. W czasopiśmie ukazały się wywiady z kobietami sukcesu.

– W zeszłym roku odeszła pani z girlsbandu i postawiła na karierę solową. Teraz pani singiel jest bestsellerem.

– Tak, wkrótce wyjeżdżam na tournée, by promować mój nowy album.

– Jest pani nie tylko blogerką, lecz przede wszystkim ikoną mody. Na eventy z pani udziałem przychodzi wielu fanów.

– Tak, przyznaję, że świadomie kreuję mój image. Każda moja stylizacja jest starannie przemyślana.

- a) Podkreśl w obydwu fragmentach wyrazy pochodzące z języków obcych. Czy utrudniły Ci one zrozumienie tekstu?
- b) Wypisz te słowa i znajdź dla nich rodzime odpowiedniki. Czy każde ze słów ma swój synonim?

---

2. Połącz wyrazy zapożyczone z ich polskimi odpowiednikami, a następnie uzupełnij zdania tak, by przekaz był jak najbardziej precyzyjny.

erudycja
egzystencja
kwalifikacje
konflikt
mecenat

życie
opieka
oczytanie
umiejętności
spór

- Tomasz zaprezentował swoje _____ podczas rozmowy o pracę.
- Z filozoficznego punktu widzenia _____ ma dwa wymiary.
- _____ między państwami przybrał na sile.
- Jej _____ i znajomość kilku języków obcych wzbudzały powszechny podziw.
- Stanisław August Poniatowski sprawował _____ nad artystami reprezentującymi różne dziedziny sztuki.

3. Wypisz z rozsypanki wyrazowej wszystkie modne wyrazy zapożyczone i podaj wyrazy rodzime, którymi można je zastąpić.

GENERALNIE ZAWZIĘTY
PRZEBÓJ WĄTPLIWY
PRESTIŻ PAMIĘCIOWY
PRANKSTER
DEDYKOWANY EPICKI

---

4. Wypisz i wyjaśnij te spośród wyrazów zapożyczonych, których nie rozumiesz. Odpowiedz, z jakich języków pochodzą. Czy wiesz, w jakiej epoce i w jakich okolicznościach pojawiły się w języku polskim?

Moja Siostró Świątopetko!

Pragnę Ci donieść, że nasza osada otrzymała prawa miejskie. Sama miarkujesz, że zasłużony to tytuł. Mamy przecież i **rynek**, i kościół, bo na uczęszczanym szlaku kupieckim leżym.

A przeto rozpoczęliśmy budowę **ratusza**, by **burmistrz** miał gdzie obradować z rajcami. Najwięcej w pracach onych widać **cech murarzy**, zacni to rzemieślnicy, dobrze znający swój **fach**. Raczej przeto modlitwę wznieść do Pana w intencji tego przedsięwzięcia. Bądź zdrowa.

Twój brat Przemko

Do Jej Królewskiej Mości,
Obrończyni i Dobrodziejki!

Pragnę podziękować w imieniu swoim i wszystkich
w Polsce za **kalafiorek** i **selerek**. Niezmiernie
wzbogaciły one naszą rodzimą kuchnię. Do gustu
przypadła nam także **sałata**, którą można na wiele
sposobów przyrządzić, a jak mówi dworski medyk,
zdrowa jest i witamin pełna. Postanowiliśmy
więc uczcić Waszą Dostojność i na cześć ojczyzny
Wielmożnej Pani nazwać te wszystkie nowe
kulinaria włoszczyzną.

Wielki Kuchmistrz Koronny
Króla Zygmunta Starego Jagiellończyka
Jan Warzecha

Droga Ciociu,
byłam wczoraj na bardzo modnej
operze pt. „Lucja z Lammermooru¹”.
Pewnie o niej słyszysz. Siedziałam
w **loży**, ale dobrze widziałam przez
swoje **lornion**², co dzieje się na scenie.
W czasie **antraktu** w **foyer**³ wszyscy
przyglądali mi się z podziwem.
Ta **toaleta** od Ciebie jest zachwycająca.
Tatko, jak mnie w niej zobaczył, to
aż bił mi brawa. A i pocziwa Antosia
zrobiła mi **koafiurę** jak z paryskiego
żurnala. Ciociu droga, kochana,
tak bardzo dziękuję.

Zawsze wdzięczna
Emilia

Andrzeju,
przypominam, że jutro widzimy się
na **business lunchu**⁴ w klubie.
Zapraszam też na partię **golfa**, a wieczorem
na **grilla** w moim **lofcie**. Przyjdź z osobą
towarzyszącą.

Jacek

¹ czytaj: lamemuru

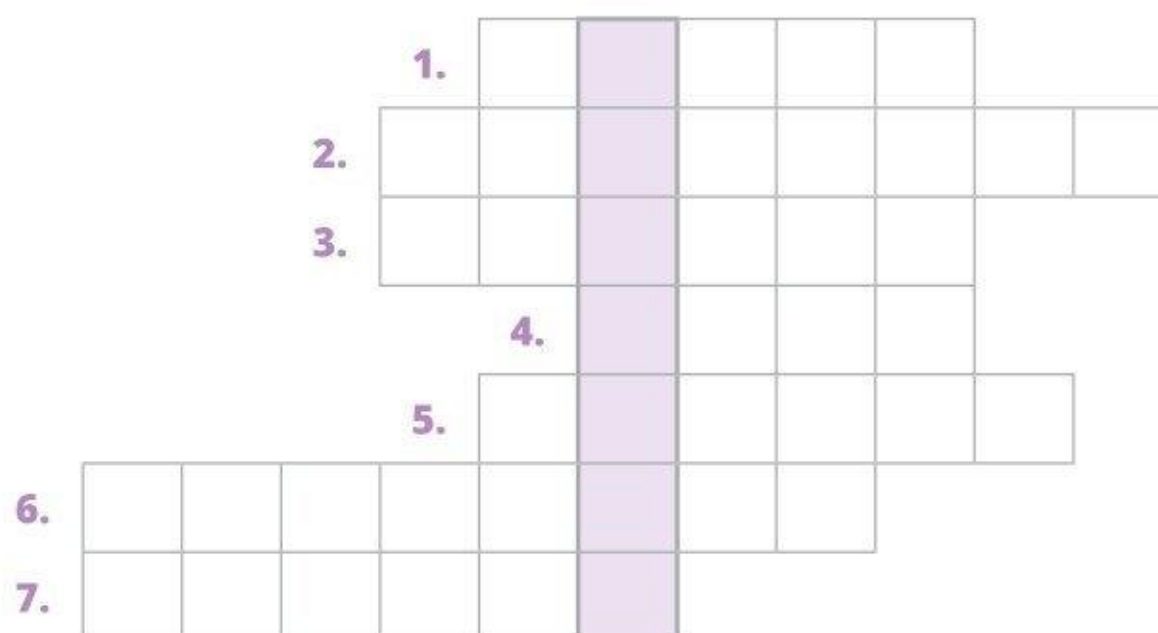
² czytaj: lorńj

³ czytaj: fuaje

⁴ czytaj: biznes lancz

5. Do diagramu wpisz rodzime zamienniki wyrazów obcych. Wyrazy wpisz w mianowniku liczby pojedynczej lub mnogiej. Czy do słowa będącego rozwiązaniem krzyżówki potrafisz dopisać polski synonim?

Z (1) **atencją** śledzę nowe (2) **trendy** w modzie. Ostatnio kupiłam wełniany (3) **kardigan**. Jest dość duży i luźny – to mój ulubiony (4) **fason**, i jest w modnym kolorze (5) **écru** (czytaj: ekri); świetnie wygląda w zestawieniu z białymi koszulami. Zaczęłam też uprawiać (6) **jogging**. Bardzo dbam o swój (7) **look**.

Hasło: _____

6. Wpisz po trzy zapożyczenia związane z wymienionymi dziedzinami.

kino

---

architektura

---

informatyka

---

podróże

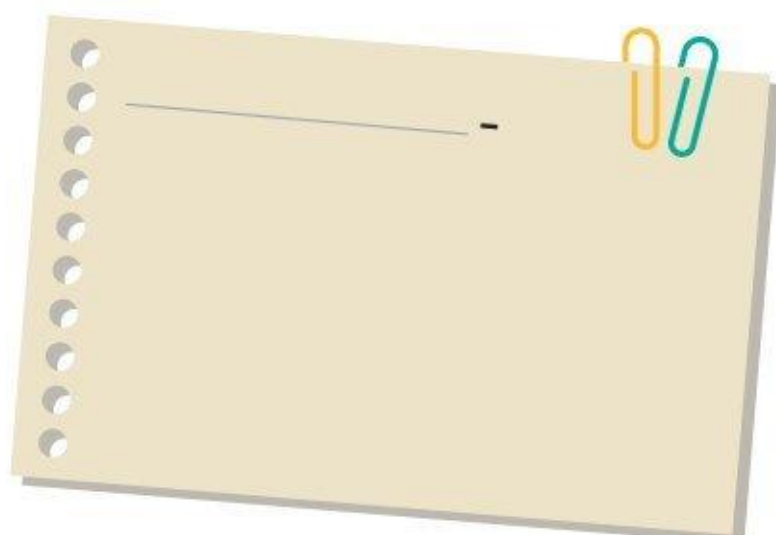
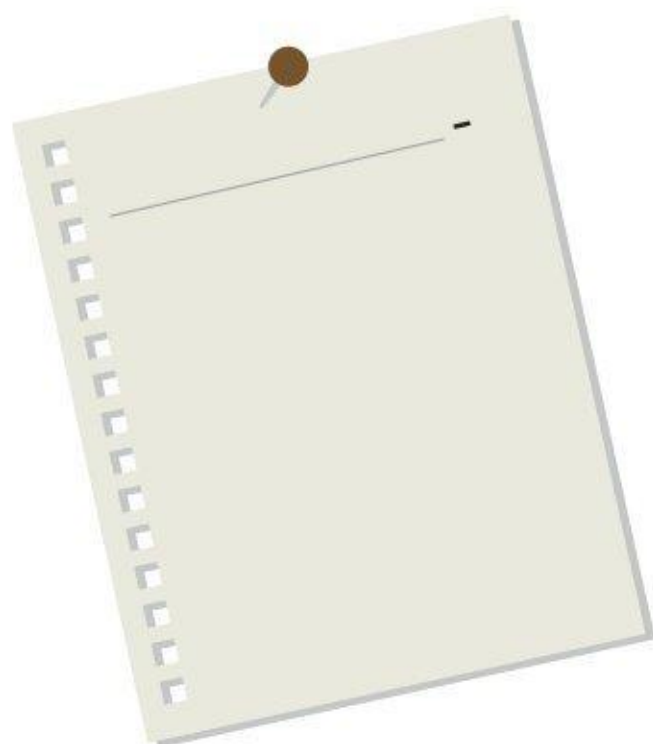

---

7. Stwórz dla babci i dziadka słowniczek, w którym wyjaśnisz słowa pochodzące z języka angielskiego i chętnie używane przez młodzież. Zaproponuj trzy dodatkowe wyrazy.

8. Z każdej grupy wykreśl jeden niepasujący wyraz. Uzasadnij swój wybór.

a)

bałagan

blender

czajnik

dacza

b)

biżuteria

beszamel

bazar

puder

c)

pizza

strucla

risotto

spaghetti

d)

hałas

aikido

karaoke

origami

9. Poszukaj w dowolnym źródle, co oznaczają wyrażenia z łaciny, i użyj ich poprawnie w zdaniach.

de facto¹

ad hoc²

qui pro quo³

pro publico bono⁴

- *Pół żartem, pół serio* to komedia _____.
- Trudno mi podać przykład _____.
- _____ podejrzany nie miał związku z tą sprawą.
- Tajny emisariusz działał _____.

10. Napisz krótki tekst, w którym użyjesz poniższych wyrazów zapożyczonych. Następnie przekształć tekst i zastąp wyrazy obce wyrazami rodzimymi.

debiut

cover

jupiter

estrada

show-biznes

¹ czytaj: de fakto

² czytaj: ad hok

³ czytaj: kwi pro kwo

⁴ czytaj: pro publiko bono

UZUPEŁNIJ SKETCHNOTKĘ DOTYCZĄCĄ SŁOWNICTWA

WYRAZY RODZIME

- Wykreśl zapożyczenia, tak aby w dymku pozostały tylko wyrazy rodzime.

lufcik, dom,
ręka, fraszka,
krawat, ród, suma,
zboże, bałagan, ojciec,
belweder, ratusz

ARCHAIZMY

- Dopisz trzy przykłady.
niewiasta

KOLOKWIALIZMY

- Połącz w pary podane wyrazy, tak aby powstały wyrażenia kolokwialne.

dawać
mieć
oblać
chlapać

jęzorem
egzamin
czadu
lepkie ręce

WYRAZY ZAPOŻYCZONE

- Podaj po dwa przykłady zapożyczeń.

ANGLICYZMY

CZECHIZMY

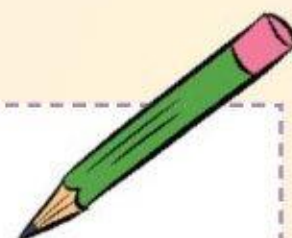

GERMANIZMY

LATYNIZMY

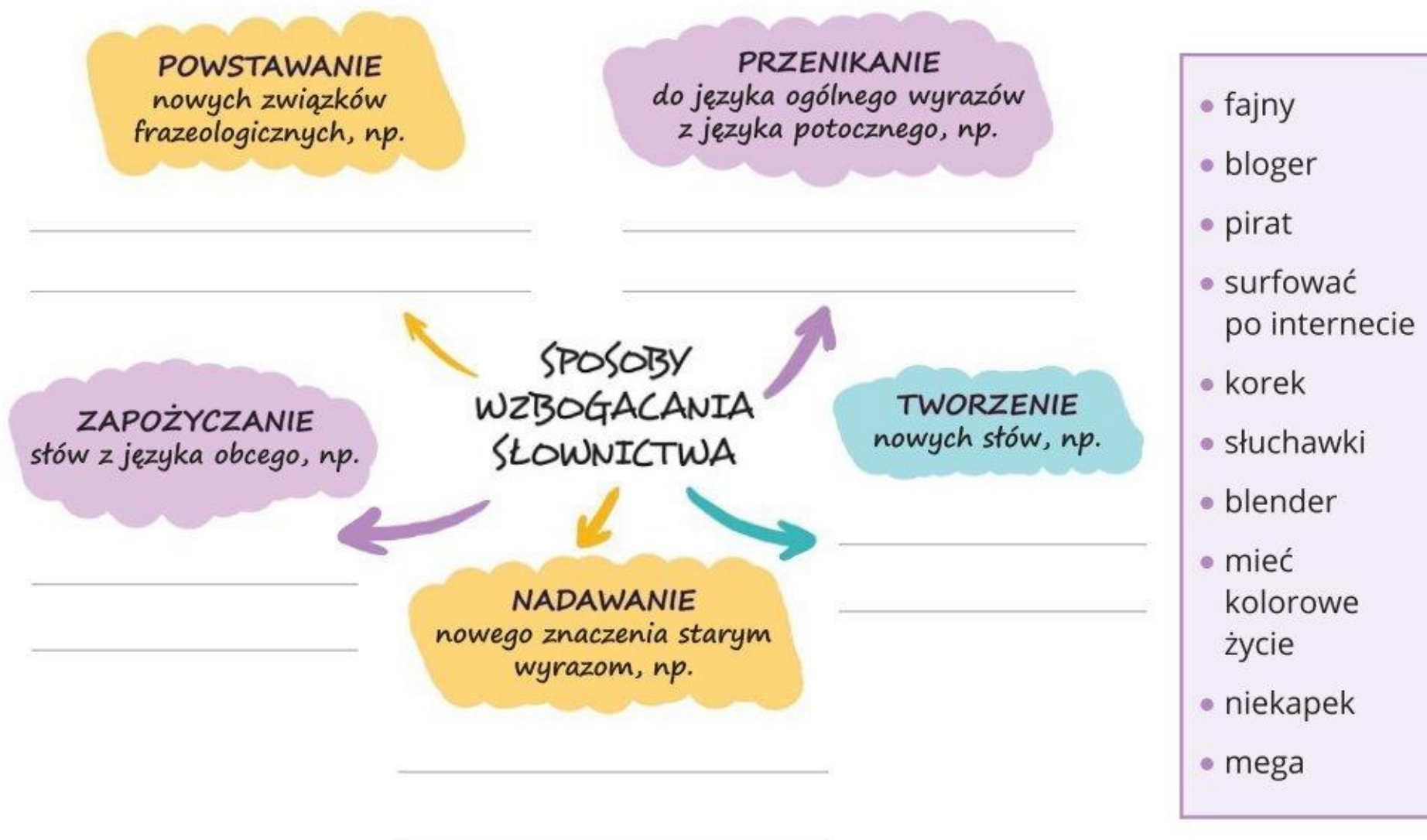
ITALIANIZMY

Język polski lubi się rozwijać

1. Uzupełnij schemat, wpisując odpowiednie przykłady spośród podanych w ramce. Do notowania użyj kolorowych długopisów.

2. Przeczytaj wypowiedzi i odpowiedz na pytanie: co łączy, a co różni podkreślone wyrazy?

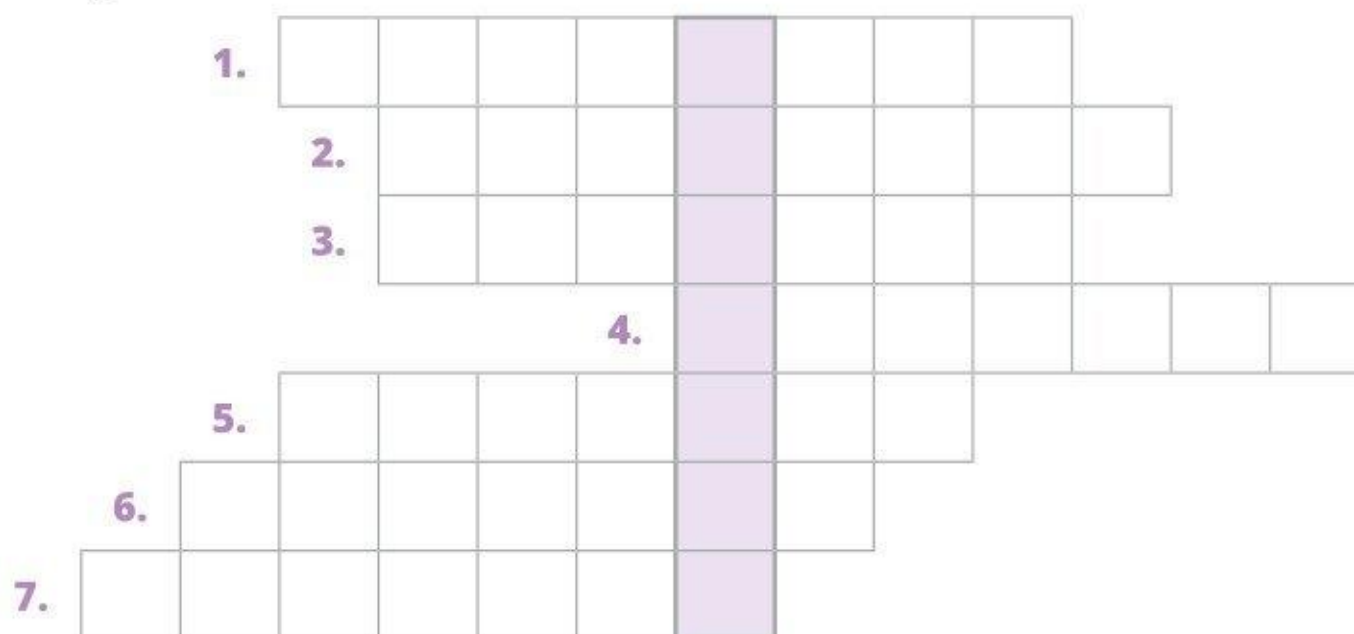
- Co robisz w sobotę po południu?
- Wybieram się na shopping z mamą. Musimy kupić parę rzeczy przed wakacjami.

- A ty, co będziesz porabiać?
- W weekend planuję totalny chillout.

3. Do diagramu wpisz wyrazy zapożyczone z języka angielskiego. Jak inaczej możemy zapisać słowo stanowiące hasło?

1. Sport, który polega na wędrowaniu w trudnych, najczęściej górskich warunkach.
2. Usługa polegająca na dostarczaniu gotowych posiłków.
3. Usługa telekomunikacyjna polegająca na obsłudze połączeń zagranicznych.
4. Zabieg kosmetyczny polegający na usuwaniu martwego naskórka.
5. Podkładanie głosów do filmu.
6. Proces wyboru aktorów np. do filmu lub spektaklu.
7. Zestawienie połączeń telefonicznych dla abonenta.

Odpowiedź: _____

4. Zastąp podkreślone wyrazy i związki frazeologiczne zaczerpnięte z języka angielskiego polskimi odpowiednikami.

- Czy oglądaliście wczoraj Mocnych?
- Oczywiście, nie przegapiłam żadnego odcinka ani w pierwszym, ani w drugim sezonie.
- To moje ulubione show.
- Dokładnie tak. Uwielbiam żarty prowadzącego!

- Kochani, co za emocje. Wczorajszy live obejrzało dwa tysiące widzów. To zrobiło mi dzień. I wasze komentarze, aż zacytuję: „Wygrałeś internet”, „Jesteś the best!”. Miód na moje serce. Jeszcze raz dziękuję.

5. Jakie wyrazy zapożyczone próbowano zastąpić polskimi neologizmami i dlaczego się to nie udało?

Nad naszym miastem
zawisła dziś **dymomgła**.

Nie zapomnij zabrać
ze sobą **okryciałka**.

W tym sezonie najmodniejsze
są **zwisy męskie** w wyraziste
wzory.

6. O tym, że zapożyczenie zostało przyswojone przez polszczyznę, świadczy powstanie rodziny wyrazów. Uzupełnij schemat wyrazami umieszczonymi w ramce.

hejter • hejtoodporny • zhejtować • hejtowany • hejterstwo •
antyhejterski • hejtować • hejterski • hejtując • hejterka

CZASOWNIK

PRZYMOTNIK

IMIESŁÓW
PRZYMOTNIKOWY

HEJT

RZECZOWNIK

IMIESŁÓW
PRZYSŁÓWKOWY

7. Odgadnij słowa i związki frazeologiczne. Ułóż z nimi zdania, tak aby wykazać różnicę znaczeniową.

---

8. Zostań językowym detektywem. Na podstawie dawnych i współczesnych definicji odgadnij wyrazy, które zmieniły znaczenie.

Dawne znaczenie	Wyraz	Współczesne znaczenie
bezwartościowy, nic niewart	B _ _ _ _ _	drogocenny, wartościowy
żelazny kosz, w którym przechowywano żar	K _ _ _ _ _	przedmiot zakładany na pysk psa, który ma zapobiec gryzieniu
wyprawa ślubna panny młodej, sprzęt	G _ _ _	rzecz niepotrzebna, śmieć
początkowo rasa psa myśliwskiego, następnie stary pies	W _ _ _	potocznie człowiek doświadczony, sprytny, stary ...

Nazwy miejscowe też się odmieniają

1. Skąd pochodzą bohaterowie przedstawieni na zdjęciach? Wpisz w luki odpowiednie nazwy miejscowości. Tam, gdzie trzeba, dodaj przyimek.

Tomek	Michał i Maciek	Zosia	Oliwia
Jestem nowotarzaninem.	My jesteśmy grodziszczanami.	Mieszkańcy mojego miasta to jeleniogórzanie.	Jestem rodowitą wrocławianką.

- Tomek pochodzi _____.
- Bracia bliźniacy Michał i Maciek są mieszkańcami _____.
- Zosia przyjechała _____.
- Oliwia na co dzień mieszka _____.

2. Przyjrzyj się odmianie rzeczowników pospolitych, a następnie wpisz poprawne formy rzeczowników własnych.

M. panna	M. Jabłonna	M. płótno	M. Kutno
D. panny	D. _____	C. płótnu	C. _____
Ms. pannie	Ms. _____	Ms. płótnie	Ms. _____
M. młodzież	M. Chodzież	M. głowa	M. Częstochowa
D. młodzieży	D. _____	D. głowy	D. _____
N. młodzieżą	N. _____	Ms. głowie	Ms. _____

- a) Wykorzystaj zdobytą wiedzę, by uzupełnić zdania z luką.

- Pojadę do (Trzebież) _____.
Nazwę tego miasta odmienia się tak samo jak _____.
- Moja rodzina pochodzi z (Trzecianna) _____.
Nazwę tej wsi odmienia się tak samo jak _____.

- Cały lipiec spędziłam w (Mielno) _____ .
Nazwę tego miasta odmienia się tak samo jak _____ .
- Prawa miejskie nadano (Mława) _____ w 1429 roku.
Nazwę tego miasta odmienia się tak samo jak _____ .

- b)** Dokąd zmierzają rycerze?
Wskaż właściwą odpowiedź.
- A.** Do Malborku.
B. Do Malborka.

- 3.** Obejrzyj widokówki i zrekonstruuj trasę, którą pokonali Bartek i jego tata. Uzupełnij tekst, wpisując nazwy miast.

Bartek i jego tata wybrali się na wyprawę rowerową. Obydwaj pochodzą z Górnego Śląska i mieszkają w stolicy tego regionu – _____. Najpierw udali się do _____, gdzie zwiedzili Palmiarnię Miejską i odpoczęli w parku Chopina. Stamtąd pojechali do _____, gdzie obejrzeli ruiny zamku książąt piastowskich i udali się na nocleg do hotelu. Nazajutrz ruszyli do _____. Pokonanie tego odcinka trasy zajęło im aż dwa dni, ale bardzo zależało im na odwiedzeniu Centrum Geoedukacji oraz Muzeum Zabawek i Zabawy. Ostatnim punktem ich podróży były ruiny zamku królewskiego znajdujące się w _____.

4. Wykreśl niewłaściwe wersje nazw miejscowych, tak by powstały poprawne zdania.

Najstarsze zapiski dotyczące Małogoszcza / Małogoszczu pochodzą z 1036 roku.

Zawody w amatorskim narciarstwie alpejskim odbyły się w Zakopanym / Zakopanem.

Animowany serial o psie Reksiu powstał w Studiu Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białym / Bielsku-Białej / Bielsko-Białej.

W każdą niedzielę jeżdżę do mojej babci do Ząbków / Ząbek.

5. Pomóż kolegom i wpisz nazwy miejscowości na kartki z pozdrowieniami.

Serdeczne pozdrowienia
z _____

przesyła
Adrian z Rodzicami

Słoneczne i gorące
pozdrowienia
z _____

od Uli

Pozdrowienia
z _____

śle
Wojtek

Moc uścisków
z wycieczki szkolnej
do _____

przesyła Gabrysia

6. Uzupełnij zdania właściwymi formami nazw miejscowości.

Jadę do (Sucha Beskidzka)

_____.

Dojeżdżamy do (Busko-Zdrój)

_____.

Nie żałuję podróży do (Suwałki)

_____.

Pochodzę z (Wodzisław Śląski)

_____.

Byliśmy w (Kołobrzeg)

_____.

Nie znam dobrze (Bytom)

_____.

7. Na podstawie każdego zdjęcia odgadnij nazwę miejscowości. Utwórz od niej przymiotnik i dopisz jego odpowiednią formę do rzeczownika pod fotografią.

styl (jaki?)

_____

rafineria (jaka?)

_____

pierniki (jakie?)

_____

molo (jakie?)

_____

koziołki (jakie?)

_____

szopka (jaka?)

_____

8. Zapisz, od nazw jakich miejscowości zostały utworzone podane przymiotniki. W razie wątpliwości skorzystaj ze słownika.

łódzki – _____	olkuski – _____
leszczyński – _____	opoczyński – _____
ustecki – _____	łębski – _____
krośnieński – _____	nowosolski – _____

9. Utwórz przymiotniki od podanych nazw miast.

Ryga – _____	Paryż – _____
Tokio – _____	Madryt – _____

Zależna czy niezależna?

O co chodzi z tą mową?

1. Rozpoznaj różne sposoby zapisu wypowiedzi i zapisz ich nazwy.

- Co robisz jutro?
- Jutro? Idę z Wojtkiem do kina.
- Z tym Wojtkiem?
- Tak, ale nie mów nikomu. Proszę.

Anka powiedziała mi w tajemnicy, że jutro idzie z Wojtkiem do kina.

2. O czym mogą rozmawiać osoby przedstawione na fotografiach? Zapisz ich rozmowy w formie dialogu. Zastosuj różne rodzaje wypowiedzi (pytające, oznajmujące i rozkazujące). Użyj też zdań wykrzyknikowych, aby wyrazić emocje.

---

3. Uzupełnij zdania znakami interpunkcyjnymi. Podkreśl zdania nadrzędne wprowadzające cudze wypowiedzi.

Mama poprosiła córkę aby posprzątała w swoim pokoju. Dziewczyna stwierdziła że zrobi porządek w sobotę bo wtedy ma więcej czasu. Zdenerwowana mama nalegała aby córka wykonała polecenie jeszcze dzisiaj. Dziewczyna odparła że z pokoju korzysta tylko ona a jej bałagan nie przeszkadza. Mama dowodziła że nieporządek wpływa na samopoczucie i wyniki w nauce. Córka uznała że mama ma zły humor i szuka dziury w całym.

4. W rozsypance wyrazowej znajduje się czternaście czasowników oznaczających czynność mówienia. Odszukaj je i zapisz w formie bezokoliczników.

KONTYNUOWAŁA
STWIERDZIŁ
WYKRZYKNĘŁA
KRZYKNAŁ
OZNAJMIŁAM
POWIEDZIAŁ
SPYTAŁEM
DODALIŚMY
ODEZWAŁ SIĘ
RZEKŁA
ZAPYTALI
PODPOWIEDZIAŁ
ZAPROPONOWAŁ
ODPOWIEDZIAŁA

---

5. Opisz historię przedstawioną na obrazkach. W tok narracji wpleć dwie wybrane wypowiedzi bohaterów w formie mowy zależnej.

---

6. Przekształć zdania zapisane w mowie zależnej na mowę niezależną z wykorzystaniem cudzo-
słowa.

Uczniowie zapytali wycho-
wawczynię, czy mogą
pojechać na wycieczkę
szkolną. Nauczycielka
stwierdziła, że ich klasa jest
tak mała, że może być z tym
spory kłopot. Wtedy zabrał
głos przewodniczący
i zapewnił, że klasa 7a
też chętnie wybierze się
do Gdańska. Pani nie była
jednak o tym przekonana,
dlatego stwierdziła, że spyta
ich wychowawcę.

---

7. Uzupełnij tabelę. Przekształć przykłady w mowie zależnej na mowę niezależną i odwrotnie.

Mowa niezależna	Mowa zależna
Magda spytała Andrzeja: „Czy możesz pożyczyć mi zeszyt do matematyki?”.	
	Agnieszka zapewniła koleżankę, że na pewno przyjdzie na jej urodziny.
– Po szkole musisz koniecznie odwiedzić babcię i zrobić jej zakupy – przypomniała mama Michałowi.	

8. W balladach i bajkach bardzo często pojawia się mowa niezależna. Wstaw brakujące znaki interpunkcyjne w cytatach.

“
Rycerz jej w oczy rękawiczkę rzucił
Pani twych dzięków nie trzeba mi wcale
To rzekł i poszedł i więcej nie wrócił
Adam Mickiewicz, *Rękawiczka*

“
Niewiasto Pan Bóg z tobą
Co ciebie tutaj niesie
Wieczorną słotną dobą
Co robisz sama w lesie
Adam Mickiewicz, *Lilije*”

“
I tak powiada
Pożycz mi proszę kilka ziarn żyta
Da Bóg doczekać przyszłego zbioru
Oddam z procentem słowo honoru
Jean de La Fontaine,
Konik polny i mrówka”

“
Spotkał konia prosi go iżby się użalił
Weź mnie na grzbiet i unieś
Koń na to
Nie mogę
Ale od innych będziesz miał pewną załogę
Ignacy Krasicki, *Przyjaciele*”

9. Streść bajkę. Wykorzystaj mowę zależną.

Każdy się swoim zatrudnia kłopotem:
Myślały myszy, co tu robić z kotem.
Mówiły jedne: „Darami go skusić!”
Mówiły drugie: „Lepiej go udusić!”
Wtem się odezwał szczur szczerwany, bo stary:
„Próżne tu groźby, próżne i ofiary.
I dary weźmie, i przysięgi złamie!
Najlepiej cicho siedzieć sobie w jamie,
A opatrzywszy zewsząd bez łoskotu
Ani być z kotem, ani przeciw kotu”.

Ignacy Krasicki, *Myszy*

---

10. Przeczytaj fragment utworu Karoliny Szczypek *Łapacz snów*, a następnie wykonaj zadania.

Michalina łączy się przez wideoczat. Na ekranie pojawia się kobieca twarz.

Starsza siostra

Hejooo.
Cześć, Michasia.
Co słychać?

Michalina, lat 13

Cześć,
a wszystko dobrze.
Dzwonię, żeby ci powiedzieć,
że pada śnieg
i nie wiem, czy też go masz
i jest taki piękny [...]
a czy ty przyjdiesz na moje urodziny?
[...]
będziesz?

Starsza siostra

Tak.
To jeszcze mnóstwo czasu [...],
ale chcę być na twoich urodzinach.
Michasia, czy ty jesteś smutna?

Michalina, lat 13

Nie.
Jest dobrze.
Wszystko dobrze.
Bardzo dobrze.
Mam tylko zadanie z polskiego [...]
opis domu marzeń.

https://www.dialog-pismo.pl/sites/default/files/biblioteka/karolina_szczypek_lapacz_snow.pdf

a) Uzupełnij zdania.

Utwór Karoliny Szczypek *Łapacz snów* jest przykładem _____.

Ten rodzaj literacki charakteryzuje się tym, że mówią sami _____.

Tekst jest napisany z podziałem na role z wykorzystaniem mowy _____.

b) Dopisz do utworu *Łapacz snów* jedną scenę zatytułowaną *Urodziny*. Pamiętaj o podziale na role.

UZUPEŁNIJ SCHEMAT I ODMIENŃ NAZWY MIEJSCOWE

PRZYTACZANIE WYPOWIEDZI

MOWA NIEZALEŻNA

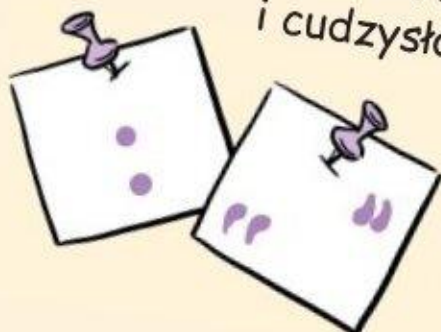
dosłowne przytoczenie

W czasie lekcji pani zapytała:
„Kto z was chciałby wziąć
udział w konkursie?”.

zdanie wprowadzające

zdanie

PAMIĘTAJ
o dwukropku
i cudzysłowie.

MOWA ZALEŻNA

przytoczenie w formie zdania podrzędnego

_____

_____

_____

_____

_____

PAMIĘTAJ
o przecinku
i spójniku.

DIALOG

- Kto z was chciałby wziąć
udział w konkursie?

_____

_____

_____

- Cieszę się, że są chętni.

PAMIĘTAJ
o myślniku.

ODMIANA NAZW MIEJSCOWYCH

- Mieszkam _____ (Wschowa).
- Mam krewnych w _____
i _____ (Golub-Dobrzyń, Babimost).
- Lubię podróżować do _____,
i _____ (Limanowa, Jeziorna, Rydułtowy).

- W wakacje byłem w _____ i _____ (Innsbruck, Bazylea).
- Chciałbym pojechać do _____ i _____ (Tarnogród, Tarnobrzeg).

Podsumowanie rozdziałów IV–VII

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–9.

Michel Piquemal

Mur graniczny

W mieście Bagdad pałac Mulaja Idrissa stał bardzo blisko pałacu Mulaja Hassana. Oddzielał je wspólny mur. Ale ci dwaj mężczyźni się nie lubili. Mało powiedzieć, że się nie lubili – można by nawet rzec, że się nienawidzili.

Pewnego dnia murarz zauważył, że pod murem granicznym powstała kolonia termitów. Poszedł do Mulaja Idrissa i ostrzegł go, że jeśli nic z tym nie zrobi, mur nie tylko może runąć, ale też zniszczyć dach jego pałacu. Bo termyty, które gnieźdzą się pod ziemią, żywią się słomą z lepiszcza¹ ścian oraz drewnem.

– To nie tylko mój mur – odparł Mulaj Idriss – to również mur Mulaja Hassana. Idź więc do niego! Niech on zapłaci!

Murarz poszedł więc do Mulaja Hassana. Ale ten, równie skąpy jak jego sąsiad, odparował:

– Dlaczego przychodzisz z tym do mnie? Dlaczego nie pójdziesz do tego łotra Mulaja Idrissa?

Murarz musiał wyznać, że już to uczynił, ale bez powodzenia... co rozwścieczyło Mulaja Hassana:

– Jak to? Ten stary skąpiec, co śpi na złocie, nie chce płacić! No to ja też nie zapłacę!

Spór się zaostrzał. Mężczyźni ubliżali sobie nawzajem, każdy trwał przy swoim, twierdząc, że nie będzie finansować naprawy. W rezultacie mur się zawalił, a wraz z nim obydwa pałace.

M. Piquemal, *Mur graniczny*, [w:] *Bajki filozoficzne. Jak żyć na Ziemi?*, tłum. Maria Braunstein, Warszawa 2015.

1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Tytułowy mur symbolizuje

- A.** brak wyrozumiałości.
- B.** podziały między ludźmi.
- C.** zazdrość o cudzy majątek.
- D.** lenistwo i niechęć do podjęcia działań.

¹ lepiszcze – materiał spajający

2. Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo **F** – jeśli jest fałszywe.

Wyraz <i>pałac</i> jest synonimem słowa <i>zamek</i> , choć oba wyrazy nie mają identycznego znaczenia.	P	F
Wyraz <i>kolonia</i> jest homonimem, tak jak wyraz <i>zamek</i> .	P	F

3. Uzupełnij tabelę.

Wyraz	Synonim	Antonim
bogacz		
runąć		
skąpy		

4. Do każdego wyrazu podaj wyraz bliskoznaczny, a następnie ułóż po jednym zdaniu, w którym zastosujesz podane przez siebie słowo.

dialog – _____

---

utwór – _____

---

bohater – _____

---

morał – _____

---

5. Odgadnij związki frazeologiczne ze słowem *mur*, a następnie wyjaśnij ich znaczenie.

ilustracja 1. _____

ilustracja 2. _____

ilustracja 3. _____

6. *Bajka* jest wyrazem wieloznacznym. Przeczytaj podane objaśnienia hasła i przyporządkuj każde z nich do jednego z podanych zdań. W wyznaczone miejsce wpisz odpowiednią cyfrę.

- bajka*
1. krótki utwór, najczęściej wierszowany, o charakterze dydaktycznym
  2. animowany film dla dzieci, kreskówka
  3. opowieść fantastyczna
  4. wymyślona historia niemająca pokrycia w rzeczywistości

Wujek opowiada bajki o swoim pobycie w Ameryce.

☐

Tata zawsze lubił oglądać ze mną wieczorem bajki.

☐

Kałamorz i pióro to jedna z bajek Ignacego Krasickiego.

☐

Bohaterem tej bajki jest rycerzyk Bogaś przemierzający mroczne krainy w poszukiwaniu obłoczka.

☐

7. Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedzi **A** albo **B** oraz **C** albo **D**.

W zdaniu: *W rezultacie mur się zawalił, a wraz z nim obydwie pałace*, podkreślony wyraz jest **A / B**, podobnie jak wyraz **C / D**.

- A.** anglicyzmem
B. germanizmem

- C.** farba
D. abażur

8. Przekształć fragment tekstu dotyczący wizyty murarza u Mulaja Hassana w relację w mowie zależnej.

---

9. Wciel się w postać Mulaja Hassana i w jego imieniu sformułuj pojednawczy list do Mulaja Idrissa z propozycją wspólnego pokrycia kosztów naprawy muru. Zastosuj zasady grzeczności językowej.

Barbara Kosmowska

Panna Foch

fragmenty

Dziennik Janka Muzykanta

Dzieje się ostatnio, dlatego zaniedbałem pisanie. Dziś też mam mało czasu, więc nie wrzucę tekstu piosenki (leży w szufladzie w pełnym rozkładzie) i słowem nie wspomnę o trzech nowych pryszczach.

Zmieniam temat. Zmiana tematu ma około pięćdziesięciu kilogramów, dużą ilość prześlicznych piegów i nos na kwintę. Jest dziełem doktora i pani Doroty, u których dorabiam, pracując przy zakładaniu „naukowego ogrodu”.

Rodzice tej ponurej panny wspomnieli mi wprowadzić o swoich trzech „dziełach”, zapomnieli jednak dodać, że cieplarniana Panna Foch ma muchy w nosie i ani trochę nie przypomina ich samych – sympatycznych i pogodnych ludzi. Za to dwutomowe wydanie o wdzięcznych tytułach Fasolka i Groszek to prawdziwy hit sezonu! Bliźniaki są zabawne i staną się w Wiśniowej Górze atrakcją lata. Tego jestem pewien.

Wiecznie niezadowolona Panna Foch też mnie bawi. Jest przekonana, że urodziłem się z łopata. I głównie po to, aby jej przeszkadzać.

Tak się składa, że zajmuję się teraz wyłącznie przeszkadzaniem, bo pracuję do późnego wieczora. Dzięki temu spłaciłem nasze długi w sklepie i uwaga: mam kaskę na bilet do Wawy! Może zimą pojedę na przesłuchanie? Mojej eM bardzo na tym zależy. Kiedy czuje się lepiej, zawsze prosi, żebym to zrobił.

[...]

Ale się wymądrzyłem! Na dziś to wszystko.

PS Może ja też spróbuję zrozumieć skwaszoną Panne Foch?

B. Kosmowska, *Panna Foch* (fragmenty), Warszawa 2015.

10. Wyjaśnij na podstawie tekstu, jak Janko Muzykant rozumie wskazane określenia.

dwutomowe wydanie – _____

_____

zmiana tematu – _____

_____

- 11.** Które z poniższych zdań nie jest opisem uczuć, jakie wzbudza w Janku Muzykancie Panna Foch? Wybierz właściwą odpowiedź.
- A. Chłopak jest zaintrygowany Panną Foch.
  - B. Pomimo dystansu chłopak czuje do niej sympatię.
  - C. Chłopak czuje do niej niechęć, gdyż jest niesympatyczna.
  - D. Czuje, że Panna Foch stanowi inspirację dla jego twórczości.

- 12.** W trzecim akapicie tekstu wyszukaj związek frazeologiczny i wyjaśnij jego znaczenie. Wyszukaj w tekście dwa określenia będące antonimami.

- 13.** Wybierz właściwe dokończenie zdania.

Wyraz *kaska* jest

- A. archaizmem.
- B. zapożyczeniem.
- C. frazeologizmem.
- D. kolokwializmem.

- 14.** Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo **F** – jeśli jest fałszywe.

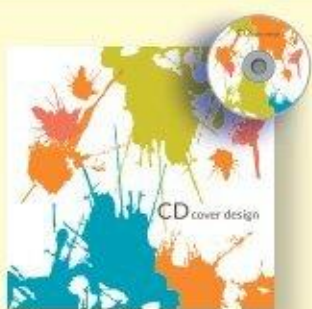
Skrót od słowa <i>kilogram</i> piszemy z kropką.	P	F
<i>PS</i> jest skrótem od łacińskiego słowa <i>postscriptum</i> i można go zapisywać również z kropkami.	P	F

- 15.** Zaznacz **F**, jeśli zdanie jest faktem, lub **O**, jeśli jest opinią.

<i>Dzieje się ostatnio, dlatego zaniedbałem pisanie.</i>	F	O
<i>[...] cieplarniana Panna Foch ma muchy w nosie i ani trochę nie przypomina ich samych – sympatycznych i pogodnych ludzi.</i>	F	O
<i>[...] Fasolka i Groszek to prawdziwy hit sezonu!</i>	F	O
<i>Dzięki temu spłaciłem nasze długi w sklepie i uwaga: mam kaskę na bilet do Wawy!</i>	F	O

- 16.** Janko Muzykant wydał swoją pierwszą płytę. Przygotuj slogan reklamowy i trzy argumenty, którymi zachęcisz odbiorców do jej zakupu.

- 17.** Przeczytaj poniższy fragment utworu. Zwróć uwagę na odpowiedź Kingi na e-mail Panny Foch.

[...] dzisiaj skrobnęłam do niej szybkiego maila, że jest super. Zrobiłam kilka zdjęć plakatom z Jasonem i pięknemu widokowi za oknem, tak żeby było widać jezioro. Dołączyłam fotki do listu [...]. Niech Kinga zobaczy, jak mieszkam.

Odpisała w kilku zdaniach: „Ojej! przechlapane! Ten staw tak blisko ze zjedzą cię komry! Sorki piszę krótk, bo właśnie lecimy na szafing! Potem konc. Jasona! Szkoda, że cię nie będzie. Na szczęście możesz na niego popatrzeć. ☺ PS Te zdjęcia są już stre. PS2 Julk też z nami idzie. [...] Nieziemsko wygląda, to pa!”.

- a)** Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź **A** albo **B**, a następnie jej uzasadnienie **1.**, **2.** albo **3.**

List Kingi zawiera

A.	błędy fleksyjne i składniowe,	o czym świadczą	1.	brak przecinków i nieprawidłowa odmiana wyrazów.
			2.	nieprawidłowa odmiana wyrazów i niewłaściwe użycie przyimków.
B.	błędy interpunkcyjne i literówki,		3.	brak przecinków, niektórych liter i znaków diakrytycznych w wyrazach.

b) Podaj jeden neologizm i jeden kolokwializm, które pojawiły się w liście Kingi.

neologizm - _____ kolokwializm - _____

c) Przepisz e-mail Kingi, poprawiając w nim błędy językowe.

[illegible]

18. Tytułowa Panna Foch próbowała odwieść rodziców od decyzji o przeprowadzce z miasta na wieś. Które ze zdań mają charakter perswazyjny, a które są manipulacją? Zaznacz **P** przy przykładzie perswazji, a **M** – przy manipulacji. Wyjaśnij własnymi słowami, jaka jest różnica między perswazją a manipulacją.

Czytałam, że drastyczna zmiana otoczenia i szkoły może spowodować traumę i przyczynić się do depresji.	P	M
Jeśli się wyprowadzimy z Warszawy, nigdy wam tego nie wybaczę.	P	M
Nie chcę się przeprowadzać tak daleko... Boję się, że znajomi nie będą chcieli mnie odwiedzać. Czy moglibyście jeszcze raz przemyśleć tę decyzję?	P	M

Odpowiedź: _____

Źródła ilustracji i fotografii

Okładka: (portret dziewczyny cz. 1, cz. 2) Alex Volot/Shutterstock.com, (róża) Kate Cuzko/Shutterstock.com, (lis) Jim Cumming/Shutterstock.com, (maliny) Dionisvera/Shutterstock.com, (dzban) kuzina/Shutterstock.com, (nóż) Alina Mosinyan/Shutterstock.com, (kogut) Brillianata/iStockphoto/Getty Images, (tygrys) JosepPerianes/Shutterstock.com, (kobieta z wagą, kobieta na morzu, postać z balonem) Zdenek Sasek/Shutterstock.com, (planety) Tartila/Shutterstock.com, (róże) orangeberry/Shutterstock.com

Rysunki: (miasto – s. 22, wzór, komputer, paleta z farbami – s. 43, telewizor, nauczyciel, pasażer, nastolatek – s. 63, historia miłosna – s. 108, wyścig ślimaków – s. 117, kolokwializmy (w butelce, gruszka, pietruszka, piesek, foka) – s. 118, ufoludek – s. 120, rycerze – s. 133, komiks – s. 137), schematy (s. 84, 86, 89, 90, 128, 130), sketchnotki (s. 29, 45, 65, 85, 105, 127, 141) – Krzysztof Kałucki

Tekst główny: s. 4 (dziewczyna w koszuli) Wirestock Creators/Shutterstock.com, (dziewczyna w bluzie) Cookie Studio/Shutterstock.com; s. 5 (karta pocztowa) Uranium/Shutterstock.com; s. 6 (telefon) Fetullah Mercan/Shutterstock.com; s. 8 (kobieta) l i g h t p o e t/Shutterstock.com, (podpisywanie umowy) fizkes/Shutterstock.com, (rozmowa) fizkes/Shutterstock.com; s. 11 (oko) Piotr Krzeslak/Shutterstock.com, (ręka) Jr images/Shutterstock.com; s. 12 (kobieta z dzieckiem) Inside Creative House/Shutterstock.com, (chłopak, dziewczyna) Antonio Guillem/Shutterstock.com; s. 14 (kot) milanvirijevic/iStockphoto/Getty Images; s. 18 (droga) MartinFredy/iStockphoto/Getty Images, (lew) 2020 Photography/Shutterstock.com, (mróz) zedspider/Shutterstock.com; s. 19 (scenka w sklepie) Corepics VOF/Shutterstock.com, (rodzina) fizkes/Shutterstock.com, (żółty) Elena11/Shutterstock.com, (niebieski) Beliaevskii Igor/Shutterstock.com, (czarny) Le Panda/Shutterstock.com, (biały) He2/Shutterstock.com; s. 20 (noc) Rolling Stones/Shutterstock.com, (mężczyzna) mapo_japan/Shutterstock.com, (puchar) sonia.eps/Shutterstock.com; s. 21 (pisząca dziewczyna) naito29/Shutterstock.com; s. 22 (ludzik z karteczkami) Lunarus/Shutterstock.com; s. 24 (rozprawa sądowa – rysunek) PCH.Vector/Shutterstock.com, (książki) NisanatStudio/Shutterstock.com, (debata – rysunek) SurfsUp/Shutterstock.com; s. 26 (dziewczyna na huśtawce) Song_about_summer/Shutterstock.com, (mężczyzna na rozstaju dróg) Golden Dayz/Shutterstock.com; s. 27 (biblioteka) fortovik/Shutterstock.com, (lot balonem) alphaspirt.it/Shutterstock.com, (ikonka: wywiad) Elchin Jafarli/Shutterstock.com, (ikonka: pieniądze) bioraven/Shutterstock.com, (ikonka: pozory/maska) 8Minutes/Shutterstock.com, (ikonka: klaskanie) design dee/Shutterstock.com, (ikonka: człowiek sterowany) Janis Abolins/Shutterstock.com, (ikona: smartfon) ALX1618/Shutterstock.com, (ikona: walizki) AVIcon/Shutterstock.com, (ikonka: paparazzo) worldvectors/Shutterstock.com, (ikonka: człowiek w klatce) linear_design/Shutterstock.com, (ikonka: kontrakt) design_circle41/Shutterstock.com, (ikonka: podium) linear_design/Shutterstock.com, (ikonka: obgadywanie) iconim/Shutterstock.com; s. 30 (ludzie przy ognisku) PCH.Vector/Shutterstock.com, (rozmowa przez telefon) mentalmind/Shutterstock.com, (wizyta u psychologa) DarinVu/Shutterstock.com, (kartka) Galina Shafran/iStockphoto/Getty Images, (rysunek naskalny z jaskini) Dmitry Pichugin/Shutterstock.com, (fragment malowidła z grobowca Nebamona) Krikkiat/Shutterstock.com; s. 31 (książka) fox_workshop/Shutterstock.com, (usta) Head below horns/Shutterstock.com, (straszny dom) brgfx/Shutterstock.com, (para) Lucky clover/Shutterstock.com, (róże) Naddya/Shutterstock.com, (duch) Phill/Shutterstock.com, (para na ławce) Azat Valeev/Shutterstock.com, (burza) robuart/Shutterstock.com; s. 33 (las) Lucky-photographer/Shutterstock.com; s. 34 (dziewczyna z listem) fizkes/Shutterstock.com, (ramki) Beata Ciuruś; s. 35 (Hamlet) delcarmat/Shutterstock.com, (Romeo) vectorOK/Shutterstock.com, (Julia) Macrovector/Shutterstock.com; s. 36 (kartki) hana honoka/Shutterstock.com, (smartfon) Fetullah Mercan/Shutterstock.com; s. 37 (teatr, scena) Macrovector/Shutterstock.com, (słupy reklamowe) djmilic/Shutterstock.com, (maski) TaTa Idea/Shutterstock.com, (kartka) Galina Shafran/iStockphoto/Getty Images; s. 38 (młodzież) BearFotos/Shutterstock.com; s. 40 (ludziki) maljuk/Shutterstock.com, (demotywator – dziewczyny) wave-breakmedia, (demotywator – lina) pathdoc, (demotywator – szop) Sonsedska Yuliia, projekt demotywatorów Katarzyna Stolarska; s. 41 Claude Monet: *Camille Monet and a Child in the Artist's Garden in Argenteuil*, (avatar) aresdimahdiss/Shutterstock.com; s. 42 (kobieta z walizką) ViDI Studio/Shutterstock.com; s. 43 (apla do e-maila) Beata Ciuruś; s. 44 (avatar) ProStockStudio/Shutterstock.com, (avatar) ProStockStudio/Shutterstock.com, (avatar) Natalya Skidan/Shutterstock.com, (avatar) Icon Studios Design/Shutterstock.com, (konkurs talentów) Macrovector/Shutterstock.com, (w restauracji) jossnat/Shutterstock.com; s. 46 (przemówienie na weselu) Kyryk Ivan/Shutterstock.com, (Greta Thunberg) lev radin/Shutterstock.com, (przemówienie w Parlamencie Europejskim) Alexandros Michailidis/Shutterstock.com; s. 47 (mówca w garniturze) Chris Bourlonton/Shutterstock.com, (mówca w garniturze) micro10x/Shutterstock.com, (mówca w garniturze) SeventyFour/Shutterstock.com; s. 49 (awatary) Govit/Shutterstock.com; s. 50 (karmienie psów) Macrovector/Shutterstock.com, plakat Wojciech Chełchowski; s. 52 (drwiny z kolegi) Antonio Guillem/Shutterstock.com, (dwie kobiety) David Pereiras/Shutterstock.com, (rozmowa matki z córką) fizkes/Shutterstock.com, (kłótnia przy dziecku)

SeventyFour/Shutterstock.com; s. 53 (nad talerzem) Wat cartoon/Shutterstock.com; s. 54 (zastanawiający się chłopak) DenisNata/Shutterstock.com; s. 56 (apla do mejla) AnyaPL/Shutterstock.com, (stłuczka) Monkey Business Images/Shutterstock.com, (psy) dageldog/E+/Getty Images, (sprzeczka dzieci) didesign021/Shutterstock.com; s. 57 (biegaczka na mecie) Halfpoint/Shutterstock.com, (mecz piłki nożnej) matimix/Shutterstock.com, (ręka z telefonem) FocusStocker/Shutterstock.com, (ręka z telefonem) FocusStocker/Shutterstock.com; s. 58 (rozgrzewka) Leremy/Shutterstock.com, (kibicowanie) ESB Professional/Shutterstock.com; s. 60 (podcast) Nadya_Art/Shutterstock.com; s. 61 (avatar) moloko_vector/Shutterstock.com; s. 62 (lis) iamvlsv/Shutterstock.com, (trójkąt) stockvit/Shutterstock.com; s. 63 (awatary – lekarka, nauczycielka) Olga1818/Shutterstock.com; s. 64 (awatary – trenerka, policjant) Olga1818/Shutterstock.com, (apla do mejla) AnyaPL/Shutterstock.com; s. 71 (pionki) Tero Vesalainen/Shutterstock.com; s. 72 (dzieci) Olga1818/Shutterstock.com, (biegnące dziecko) Colorfuel Studio/Shutterstock.com, (staruszka) teamplay/Shutterstock.com, (lekarz) haru_natsu_kobo/Shutterstock.com, (mama) Bahau/Shutterstock.com, (piłkarze) Pavlo Plakhotia/Shutterstock.com, (nastolatek) Sabelskaya/Shutterstock.com, (chmurki) Beata Ciuruś; s. 73 (kobieta z wyciągniętą dłonią) Star Stock/Shutterstock.com, (rozmowa – dziewczyna, staruszek) fizkes/Shutterstock.com, (uśmiechnięta kobieta) fizkes/Shutterstock.com, (kolorowe kartki) Lina Truman/Shutterstock.com, (nastolatka) Jasen Wright/Shutterstock.com, (nauczycielka) stockfour/Shutterstock.com, (starsza kobieta) mamaza/Shutterstock.com; s. 74 (dwaj mężczyźni) Zoriana Zaitseva/Shutterstock.com, (przywitanie w biurze) Konstantin Chagin/Shutterstock.com, (apla e-maila) Beata Ciuruś; s. 75 (wiadomości – wektor) Pretty Vectors/Shutterstock.com, (budowa – wektor) Faber14/Shutterstock.com, (warsztat – wektor) Faber14/Shutterstock.com, (nauczycielka – wektor) Thidarat Suteeratat/Shutterstock.com, (sklep – wektor) Jemastock/Shutterstock.com, (przemówienie – wektor) Prihanto Edi/Shutterstock.com, (park – wektor) HilaryDesign/Shutterstock.com; s. 77 (dwa mężczyźni) Luis Molinero/Shutterstock.com; s. 78 (czarne postacie) Michal Sanca/Shutterstock.com, (ręka) Jr images/Shutterstock.com, (głaz) jeffy11390/Shutterstock.com, (pies) Jagodka/Shutterstock.com, (wywiad) Ljupco Smokovski/Shutterstock.com; s. 79 (ręka z długopisem) Kinga/Shutterstock.com, (gimnastyka) Vcoscaron/Shutterstock.com, (kobieta przy laptopie) wavebreakmedia/Shutterstock.com, (żelazko) Himchenko.E/Shutterstock.com; s. 81 (skok ze spadochronem) Germanskydiver/Shutterstock.com, (przeciąganie liny) Rosemarie Gearhart/Shutterstock.com, (dziewczynki z ciastkiem) Heder Zambrano/Shutterstock.com, (dziewczyna z książkami) Siberia Video and Photo/Shutterstock.com, (drzwi) montego/Shutterstock.com, (drzewo) ithinksky/E+/Getty Images; s. 83 (Praga) Bim/iStockphoto/Getty Images, (Schönbrunn) canadastock/Shutterstock.com, (Padwa) EQRoy/Shutterstock.com, (Charles) Radu Razvan/Shutterstock.com, (Madryt) donvictorio/Shutterstock.com, (Kinderdijk-Elshout) Dmitry Rukhlenko/Shutterstock.com, (Brema) wiwspphotos/Shutterstock.com, (Wilanów) Marcin Krzyzak/Shutterstock.com, (flagi) GG Digital Arts/Shutterstock.com; s. 84 (piłka nożna) Krzysztof Płuciennik; s. 86 (awatar) tynyuk/Shutterstock.com, (droga) 145Patma/Shutterstock.com, (wystawa) Itsra Sanprasert/Shutterstock.com, (las) TrotzOlga/Shutterstock.com, (ruiny) breakermaximus/Shutterstock.com, (smutek) Claire Fraser Photography/Shutterstock.com, (wieżowce) CaptaiN JoE ProductionS/Shutterstock.com; s. 90 (pies) Albina Gavrilovic/Shutterstock.com, (miasto – wektor) Regular/Shutterstock.com, (noc – wektor) samnit/Shutterstock.com; s. 91 (owoc kiwi) photobeps/Shutterstock.com, (ptak kiwi) Oliver Strewe/Getty Images, (dziewczyna) Sveta Zi/Getty Images, (kucie żelaza) Zyabich/Shutterstock.com, (morsowanie) Girts Ragelis, (jazda na rowerze) Eugene Onischenko, (pilot wycieczki) KELENY/Shutterstock.com, (pilot do tv) Andrei Sedoi/Shutterstock.com, (pilot samolotu) Olena Yakbchuk/Shutterstock.com; s. 92 (wanna) Kristina Rudkevica/Shutterstock.com, (mysz) Thomas Lydell/iStockphoto/Getty Images, (paw) Lexi Claus/Shutterstock.com, (język) Softulka/Shutterstock.com, (głowa) ProximaCentauri1/Shutterstock.com, (ból) Cadmium_Red/Shutterstock.com, (serce na dłoni) Liloo Cola/Shutterstock.com, (odznaka) pikepicture/Shutterstock.com; s. 93 (mężczyzna) Sensvector/Shutterstock.com, (koncert) Gorodenkoff/Shutterstock.com, (dwaj nastolatki) BNP Design Studio/Shutterstock.com, (rozpikselowany obraz) The7Dew/Shutterstock.com; s. 94 (inżynier) Avatar_023/Shutterstock.com, (pralnia) Scraitza/Shutterstock.com, (basen) Andrey Armyagov/Shutterstock.com, (kawiarnia) Aleksandrs Muiznieks/Shutterstock.com, (informatyk) Roman Samborskyi/Shutterstock.com, (tenis) PabloBenii/Shutterstock.com, (kosiarka) TheFarAwayKingdom/Shutterstock.com, (samochód) DmytroPerov/Shutterstock.com, (zmywarka) Leszek Glasner/Shutterstock.com, (bank) Alena Nv/Shutterstock.com; s. 95 (motocyklista) ClassicVector/Shutterstock.com, (piramida żywieniowa) Riddhisoni123/Shutterstock.com, (sygnalizator) Rachmat Budiaji/Shutterstock.com; s. 96 (dziewczyny) Marina Vishtak/Shutterstock.com, (food truck) bsd studio/Shutterstock.com; s. 97 (łza) LedyX/Shutterstock.com, (drzewo na wyspie) Mimma Key/Shutterstock.com, (kwitnące drzewo) Jacob_09/Shutterstock.com; s. 98 (plaża) Lucky-photographer/Shutterstock.com, (karteczki) Galina Shafran/iStockphoto/Getty Images; s. 99 (buty) archetype/Shutterstock.com, (aplikacja) angkrit/Shutterstock.com; s. 100 (gołąbki) freeskyline/Shutterstock.com; s. 101 (zakupy – wektor) Ardea-studio/Shutterstock.com, (rodzina – wektor) tynyuk/Shutterstock.com, (masaż stóp – wektor) vectorOK/Shutterstock.com, (głowa) iku4/Shutterstock.com; s. 102 Jan Matejko, *Bitwa pod Grunwaldem*, repro. Ligier Piotr/Muzeum Narodowe w Warszawie,

Stanisław Wyspiański, *Bitwa pod Grunwaldem*, repro. Bartosz Cygan, Mateusz Szczypiński, Piotr Idem/Pracownia Fotograficzna MNK; s. 103 (maski) La Gorda/Shutterstock.com, (ręce z książką) Olga Strel/Shutterstock.com, (taśma filmowa) Misha Mishchenko/Shutterstock.com; s. 106 (bakałarz) Ligier Piotr/Muzeum Narodowe w Warszawie, (tornister) Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej, fot. Ł. Prończyk, (żak) Wilczyński Krzysztof/Muzeum Narodowe w Warszawie, (kałamarz) Militarist/Shutterstock.com, (stara ława) June Scheffel/Shutterstock.com, (kajet) aopsan/Shutterstock.com; s. 107 (karteczki z kalendarza) MisterStock/Shutterstock.com; s. 108 (portret kobiety) Doliński Zbigniew/Muzeum Narodowe w Warszawie; s. 110 (wnuczek i dziadek) Dmytro Zinkevych/Shutterstock.com; s. 112 (ramki) Arelix/Shutterstock.com; s. 113 (talk show) Supamotion/Shutterstock.com, (podcast) LightField Studios/Shutterstock.com; s. 115 (wywiad) Studio Romantic/Shutterstock.com; s. 116 (rozmowa) VH-Studio/Shutterstock.com, (w sklepie) VH-Studio/Shutterstock.com, (umowa) VH-Studio/Shutterstock.com, (rozmowa o pracę) VH-Studio/Shutterstock.com; s. 119 (dziewczyna) NotionPic/Shutterstock.com, (nauczycielka) GoodStudio/Shutterstock.com; s. 120 (karteczki) hana honoka/Shutterstock.com; s. 121 (piosenkarka – rysunek) molotoka/Shutterstock.com, (rozmowa w kawiarni – rysunek) Zubada/Shutterstock.com; s. 122 (stary papier) Andrey_Kuzmin/Shutterstock.com; s. 123 (podkład do listu) Vadim Sadovski/Shutterstock.com, (podkład do listu) Abstractor/Shutterstock.com, (podkład do listu) WSiP; s. 124 (informatyka) GoodStudio/Shutterstock.com, (podróż autem) ASTA Concept/Shutterstock.com, (kino) alejik/Shutterstock.com, (architektura) Faber14/Shutterstock.com; s. 125 (karteczki) hana honoka/Shutterstock.com; s. 128 (rozmowa nastolatek) Brocreative/Shutterstock.com, (rozmowa nastolatek) Brocreative/Shutterstock.com; s. 129 (showman) sweet kiwi/Shutterstock.com, (youtuber) GoodStudio/Shutterstock.com; s. 130 (smog) Moriz/Shutterstock.com, (szlafrok) Nicoleta Ionescu/Shutterstock.com, (krawaty) svekolka/Shutterstock.com, (krawaty) svekolka/Shutterstock.com; s. 131 (kaloryfer) Oleksandrum/Shutterstock.com, (mięśnie) SFIO CRACHO/Shutterstock.com, (wirus) loops7/E+/Getty Images, (wirus internetowy) Kanoktuch/Shutterstock.com, (sucharek) paolojacm/iStockphoto/Getty Images, (żart) rogistok/Shutterstock.com; s. 132 (nastolatek) Luis Molinero/Shutterstock.com, (nastolatku) New Africa/Shutterstock.com, (nastolatka) Mix and Match Studio/Shutterstock.com, (nastolatka) Krakenimages.com/Shutterstock.com; s. 133 (Kielce – centrum geoedukacji) Albin Marciniak/East News, (Katowice) Mateusz Kumek/Shutterstock.com, (Strzelce Opolskie) Henryk Sadura/Shutterstock.com, (Gliwice – palmiarnia) Adrian Slazok/REPORTER, (Chęciny) Nahlik/Shutterstock.com, (ludziki na rowerach) Macrovector/Shutterstock.com; s. 134 (Wschowa) gkordus/Shutterstock.com, (wiatrak) Pumidol/Shutterstock.com, (magnesy na lodówkę) Tomas Urbelionis/Shutterstock.com, (magnes z mewą) Roman Belogorodov/Shutterstock.com, (projekt magnesów) Wojciech Chełchowski; s. 135 (chata) MarekUsz/iStock Editorial/Getty Images, (rafineria) industryviews/Shutterstock.com, (szopka) mariusz.ks/Shutterstock.com, (kozyłki) Mazur Travel/Shutterstock.com, (molo) Curioso.Photography/Shutterstock.com, (pierniki) barmalini/Shutterstock.com; s. 136 (rozmowa) Antonio Guillem/Shutterstock.com, (rozmowa, plotka) Pixel-Shot/Shutterstock.com, (stłuczka) tommaso79/Shutterstock.com, (pytanie o drogę) Antonio Guillem/Shutterstock.com; s. 138 (biała karteczka) Kanate/Shutterstock.com; s. 139 (ramki) BananyakoSensei/Shutterstock.com, (papier) Abstractor/Shutterstock.com; s. 144 (dziewczyna) pikaneo/Shutterstock.com, (chłopak) AntGor/Shutterstock.com, (tłum) Halfpoint/Shutterstock.com; s. 145 (apla do listu) seesawname/Shutterstock.com; s. 148 (płyta CD) Buddy Cat/Shutterstock.com; s. 149 (apla e-mail) AnyaPL/Shutterstock.com, (dziewczyna) tynyuk/Shutterstock.com

Aktualność linków, które występują w tym zeszycie ćwiczeń i odsyłają do zewnętrznych stron internetowych, została sprawdzona przed ich opublikowaniem (dostęp z dnia 26.02.2023 r.). Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za aktualność i zawartość tych stron lub stron, do których linki tam zamieszczono.